Den danske Billedhugger

Bertel Thorvaldsen

og

hans Værker.

Ved

J. M. Thiele.

KUNSTAKADEMIETS
BIBLIOTHEK,

Tredie Deel.

Med 108 *Kobbertavler.*

Kiöbenhavn.

Paa Forfatterens Forlag i Thieles Bogtrykkerie.

1848.

THORVALDSENS

ARBEIDER OG LIVSFORHOLD

I

TIDSRUMMET 1828-1844.

VED

J. M. THIELE.

FÖRSTE DEEL.

MED 108 KOBBERTAVLER.

KUNSTAKADEMIETS
BIBLIOTHEK,

KIÖBENHAVN.

TRYKT PAA FORFATTERENS FORLAG I THIELES BOGTRYKKERI.

1848.

KUNSTAKADEMIETS
BIBLIOTHEK

Et nyt Afsnit af *Thorvaldsens* Kunstnerliv aabnes ved det Tidspunkt, hvorfra dette Værk om hans sildigere Liv og Arbeider tager sin Begyndelse.

Dette har imidlertid ikke sin væsentlige Grund i de følgende Værkers forandrede Stil og Charakteer, ikke heller i nogen fremtrædende Begivenhed i hans Levnet, men angaaer kun hans Livs og Værkers ydre Forhold.

Kaste vi Blikket, fremad og tilbage, ud fra den Höide i hans mærkelige Kunstnerliv, paa hvilken vi her befinde os, og samle vi det Tilbagelagte og det Foranliggende i en omfattende Beskuelse, da bliver det os paafaldende, at den store Kunstner selv synes at have dvælet paa dette Sted og selv har sat et Grændseskiel her i sit Livs og sine Værkers Historie. Det synes, at han, opstegen til denne

Höide, har en Byrde paa sine stærke Skuldre, som omsider er bleven ham for tung og som han vil afkaste, for friere at kunne vandre videre, ja — at han, ved at skue ud over sin Vei, den tilbagelagte og den foranliggende, — beslutter, indenfor Grændsen af det evige Maal, som i Kunsten altid var ham helligt og som han hidindtil kun havde haft for Öie, at stille sig et andet, et mere timeligt Formaal, hvorved hans Kunstnervirksomhed kunde samles og bevares til et stort Indtryk paa de kommende Tider.

Strax efter *Thorvaldsens* förste Fremtræden i den store Kunstverden, da hans *Jason* havde slaaet sig igiennem, udbredtes, som bekiendt, hans Navnkundighed Aar for Aar i en altid videre Omkreds. Hans Studio blev udvidet og mere besögt, Bestillingerne strömmede tiltagende ind paa ham, og han tog imod dem alle. Men Antallet af de nye Arbeider, som stadigt udgik fra hans Haand i afstöbte Modeller og ligesaa hurtigt bleve Gienstande for Beundring og paafölgende Bestillinger, kom efterhaanden i et omvendt Forhold til de udestaaende, contractmæssige Fordringer paa ældre Arbeider, til hvis Fuldendelse han hverken havde Tid eller Lyst.

Indtil det nærværende Tidspunkt (1828) levede han saaledes i en altid stigende Kunstnergield, og som den tilbagelagte Epoche unægtelig var hans ypperligste Værkers, blev den tillige de uopfyldte Löfters.

Af alle de uopfyldte Forpligtelser, — hvoraf vi kun ville fremhæve de vigtigste — var den til Sir *Thomas Hope* Kunstneren vistnok den mest trykkende. Den var nu bleven 25 Aar gammel, og *Hope* var i höi Grad, og med god Grund, utaalmodig. De Tilbud *Thorvaldsen* havde giort ham, vare blevne afviste: *Hope* vilde have sin *Jason* og kun *Jason*, og for at inddrive denne höiligt erkiendte Fordring, havde han nyligt givet Huset *Torlonia* Fuldmagt, og vor Kunstner blev nu fra den Tid af periodisk mindet om at betale sin Gield.

Familien *Bethmann* i Frankfurt havde nu snart i tyve Aar forgieves ventet paa det skiönne Gravmonument, og den alderstegne Moder bönfaldt *Thorvaldsen*, om dog at skienke hende den Glæde, at see sin elskede Söns Eftermæle af en saa berömt Meisel, för hun selv skulde stige ned i Graven.

Grev *Sommariva*, der fra det Öieblik af, da han havde giort Bestillingen paa den berömte Frise

i Marmor, kun syntes at leve i Tanken om den Tid, da han skulde blive dette Kunstværks lykkelige Besidder, skrev stadigt til *Thorvaldsen* om *"nostra grand' opera"*, og giorde aarlige Reiser mellem Paris og Como, mellem Como og Rom, for at forberede Modtagelsen og at paaskynde Fuldendelsen.

Fra Kiöbenhavn trængte man allerede længe ind paa *Thorvaldsen*, for at modtage de mange Bestillinger til Christiansborgslot og til Fruekirke; fra Warschau forekastede man ham, i Anledning af *Poniatowski's* Monument, at han havde misligholdt Contracten; fra München var man af samme Grund nærved at afbestille det Leuchtenbergske Monument; Kongen af Bayern, som i en Række af Aar forgieves havde ventet paa Fuldendelsen af *Adonis*, opgav nu ogsaa Haabet om den store, christelige Frise, som han havde bestilt; Private af alle Nationer havde allerede længe skrevet om deres Bestillinger og vare tilsidst blevne trætte af at skrive, og i Rom gik man saa nær ind paa ham, i Anledning af Pavemonumentets Fuldförelse, at en anonym Skrivelse, underskrevet: *"Li Romani ed Esteri"* endog mindede ham om *"non defraudare piu oltre il Publico Romano."*

Men i Modsætning til denne Epoche, som vi uden at ville kaste Skygge paa Kunstneren, have kaldt de uopfyldte Löfters, kunne vi med endnu större Grund fremhæve den följende som Löfternes Opfyldelses, og denne Epoche indtræder nu med Aaret 1828, da *Thorvaldsen* synes med en paafaldende Iver at have arbeidet paa at ordne sine Forhold og som Kunstner at giöre sig fri for al gammel og trykkende Gield.

Vi ville ikke i denne Henseende fremhæve, at Danmark strax i Begyndelsen af 1828 modtog et betydeligt Antal Statuer i Gips til Fruekirke, men hellere, at *Jason* i samme Efteraar var fuldendt og afsendt til *Hope*; at Modellen til *Poniatowski's* Heststatue inden Aarets Udgang var underveis til Warschau, medens Cracau nyligt havde modtaget Modellen til *Copernicus*. I den följende Sommer blev *Haabets* Statue, som mange Aar tidligere var bestilt af Fru *v. Humboldt*, modtaget i Tegel, og i October 1829 ankom det *Leuchtenbergske* Monument til München. Det *Bethmannske* Gravmæle afgik fra Rom i Begyndelsen af 1830 til Frankfurt. I April 1831 afdækkedes Monumentet over *Pius VII.* i

Pederskirken, og endnu samme Aar blev endelig *Adonis* fuldendt og afsendt til München.

Sommariva's Exemplar af *Alexanders Triumph-indtog* var netop blevet færdigt; men, mere end nogen anden, skaffede denne Bestilling Kunstneren Sorg og senere mange Bryderier, fordi den ikke var bleven færdig inden Udlöbet af den ved Contracten fastsatte Tid. Dette betydelige Arbeide var i Sommeren 1825 saavidt fremmet, at *Sommariva*, til Svar paa *Thorvaldsens* Meddelelser, kunde skrive: *"Basta! ora commincio ad essere contento!"* Faa Maaneder efter forlod han Paris, for at besöge sin Frise i *Thorvaldsens* Studio, men hans Livstraad naaede ikke saa langt. I Mailand faldt han i en alvorlig Sygdom, og selv under denne paaskyndede han Arbeidets Fuldendelse faa Dage för sin Död. Til den Sorg, *Thorvaldsen* maa have föelt ved ikke at have kunnet opfylde sin kiære Grev *Sommariva's* brændende Önske, kom nu ogsaa den, at Arvingen til Frisen tog Tingene paa en anden Maade, end den gamle Ven og Beundrer. Den yngre Grev *Sommariva* havde — hvad *Thorvaldsen* snart erfarede — ikke arvet Faderens Interesse for Kunstsager, og under Paaskud af at Frisen, ifölge

Contracten, allerede skulde have været færdig for syv Aar siden, sögte han nu, som det af Correspondancen synes, at afvise dette Kunstværk, hvorpaa der resterede en betydelig Sum. Men det var kun nogle faa Stykker, som endnu manglede, og henimod det nærværende Tidspunkt (1828) var den fuldstændige Frise afleveret og opsat paa det dertil bestemte Sted i Villaen ved Comersöen. Ihenseende til den resterende Sum, fandt *Thorvaldsen* sig tilfredsstillet ved at modtage en meget kostbar Solitaire, som den gamle *Sommariva* havde efterladt ham.

Endnu stod tilbage, efter alle disse fuldförte og afsendte Arbeider, de Bestillinger, som *Thorvaldsen* under sit Ophold i Kiöbenhavn, 1820, havde overtaget og desuden det tidligere hos ham bestilte Exemplar af den store Frise til Christiansborg. Men ogsaa fra denne Gield til sit Fædreland vilde han giöre sig fri, og 1833 bragte Corvetten Galathea, om end ikke Alt, saa dog den betydeligste Deel af de bestilte Arbeider til Danmark.

Dersom det i det Foranförte er lykkedes at godtgiöre, at *Thorvaldsen* paa dette Tidspunkt i en paafaldende Grad har stræbt at giöre sig fri for den ham paahvilende og trykkende Kunstnergield, for

atter at begynde en friere Virksomhed, da kan det ikke være uden Interesse for hans Landsmænd at erfare, hvorledes han paa denne samme Tid synes at have undfanget Tanken om at knytte sig nærmere til sit næsten tabte Födeland og at leve og arbeide sine övrige Dage med det Formaal: i sin Födeby, Kiöbenhavn, at samle sine, ellers adspredte, Værker i et Museum, som skulde aflöse hans egen, endelige Tilværelse.

Thorvaldsen havde giort *Alexanders Triumph*, og hele Verden sagde, at Kunstneren i dette Værk selv havde triumpheret. Han kunde ikke heller selv være uvidende om, at han i sin Kunst var en Triumphator, thi som Kunstner var han sig sin Storhed fuldt bevidst. Han var nu — som vi have sagt — paa sin Höide og gav sig Tid til at see tilbage paa den Række af Aar, han havde smykket med sine Mesterværker. *Jason* stod endnu ved hans Side og mindede ham om den overstandne Kamp og om hvorledes han havde maattet stride for at aabne sig Veien til Hesperidernes Have. Nu havde han selv taget det gyldne Skind; nu skulde — ikke Kunstneren, men hans stille Musa — triumphere.

Har *Thorvaldsen* end ikke tænkt sig det saaledes, saa har dog det, man kalder Tilfældighedernes Spil, fört det med sig, at den Periode af hans Kunstnerliv, som begyndte med *Jason*, ligesom afsluttedes med hans triumpherende Musa.

Den svenske Billedhugger *Byström* havde nyligt udfört en *Victoria*, og efter Sædvane besluttede *Thorvaldsen* nu, ogsaa at giöre en *Victoria* paa en Biga. Dette Arbeide vilde han lade stöbe i Bronce for sin egen Regning. I 1827 inddrog han derfor en udestaaende Capital, som skulde anvendes til et saadant Arbeide, og hans Correspondance udviser, at han virkelig paa denne Tid har staaet i Underhandling med Broncestöberen *Soyer* i Paris desangaaende. Paa hans Breve og Papirer fra 1827 have vi fundet flere let henkastede Tegninger til en saadan Composition og iblandt hans efterladte Arbeider to Skizzer; men Værket nöd ikke videre Fremgang. Maaskee har Kunstneren frygtet Forargelsen; thi ved at betragte Skizzerne, kan man ikke tvivle om, at det jo er en stille Musa, som her triumpherer, og da *Amor* staaer foran paa Vognen, var det tydeligt nok, at *Thorvaldsen* her havde villet fremstille sin egen Musa. Saaledes synes man

ogsaa dengang at have forstaaet det. Imidlertid var der ikke videre Tale om dette Arbeide, förend Architecten i sin Tegning til *Thorvaldsens* Museum i Kiöbenhavn satte denne Gruppe paa Bygningens Tinde, og Danmarks kunstelskende Konge beseglede Kunstnerens og Folkets giensidige Gave ved den allernaadigste Befaling, at Gruppen af en *Victoria* i Bronce skal smykke Museet.

Men er end dette kun en Tilfældighed og ikke tienligt til Beviis for, at *Thorvaldsen* allerede paa den Tid har tænkt paa sit Museum, saa have vi samtidige Facta at fremlægge, som sætter det ud over al Tvivl.

Thorvaldsens mangeaarige og fortrolige Ven, den reisende Nordmand, *Jörgen Knudtzen*, havde i Begyndelsen af 1828 været i Rom med sin Ven Mr. *Baillie*. I fortrolige Samtaler, kan man antage, var Spörgsmaalet om *Thorvaldsens* Efterladenskab nu og da blevet dröftet, og vor Kunstner synes at være kommen paa det Rene i denne Henseende. Dette spores af et Udtryk i *Knudtzens* Brev til *Thorvaldsen* af 14de Mai 1828 fra Livorno. "Erindre Dem," skriver han, "ei at lade Grev *Rantzau Breitenburg* reise, inden De har faaet Deres Testament i Orden."

Grev *Rantzau* var nemlig paa Reisen til Rom med Danmarks nuværende Kronprinds, og da han var en af *Thorvaldsens* ældste og kiæreste Venner, og dertil i en Stilling, som kunde blive det omtalte Forehavende tienlig, havde *Thorvaldsen* upaatvivlelig yttret for *Knudtzen*, at han vilde lægge sin Sag i disse Hænder, og det Følgende viser ogsaa, at han har giort det. Thi da Grev *Rantzau* atter forlod Rom, medgav *Thorvaldsen* ham det Budskab til Kong *Frederik VI*, at han önskede ved en Dotation til sin Födeby, Kiöbenhavn, at sikkre sig sine Arbeiders og Samlingers fremtidige Opbevaring. Allerede under 20de April 1829 kunde *Rantzau* med Udtryk af den inderligste Glæde melde sin Ven Udfaldet af denne Mission: "Unser lieber, guter König — saaledes skrev han — "war von der Idee entzückt, dass Kopenhagen "ein *Thorwaldsensches* Museum haben würde. Mit "Freuden wird Er Ihrer Tochter ein Jahrgeld zu- "sichern, und alles, alles pünktlich ausführen, was "Sie Hinsichts Ihrer herrlichen, patriotischen Idee "vorschreiben werden," og slutter med disse Ord: "Auch mir werden Sie dadurch ein Verdienst um "mein Vaterland erwerben, wofür ich Ihnen nicht "genug danken kann."

Aaret efter underskrev *Thorvaldsen* sit Testamente, den 8de Aug. 1830, ved hvilket han skienkede Staden Kiöbenhavn alle sine samtlige Kunstsager, som skulle udgiöre et Museum, der skal före hans Navn.

Forfatteren har maaskee med altfor stor Interesse sögt at fremhæve den — det tilstaaes — tilfældige Omstændighed, at et nyt Afsnit af den store Kunstners Liv og Virken med god Grund kan siges at begynde med et Værk, som iövrigt slutter sig til det foregaaende, der beskrev *Thorvaldsens* Ungdoms og kraftigste Manddoms Liv og Virken.

Men er Værkets Inddeling ogsaa en Uvæsentlighed, saa ere dog de anförte Forhold og Omstændigheder, i og for sig selv, af en saa ualmindelig Betydning i Kunstnerens Livshistorie, at de under ingen Omstændigheder burde forbigaaes.

Vi fölge nu Kunstneren igiennem hans store Værksted, Aar for Aar og paa den vante Maade, for at vise hans Frembringelser i den Fölge, i hvilken de maa antages at være udgaaede fra hans egen Haand i beundrede Modeller.

Henimod Slutningen af Aaret 1827 laa Skibet *Therese*, Privateiendom af Kiöbenhavn, ved Livorno, til at hiemföre et Antal af *Thorvaldsens* Arbeider for Christiansborg og Fruekirke, som paa den Tid kunde afleveres. Dette Skib havde bragt de to Gipsbasrelieffer, *Daaben* og *Nadveren*, som *Thorvaldsen* under sit Ophold i Kiöbenhavn, 1819-20, havde modeleret til Kirken, og skulde nu blandt andet före Christusstatuen og Apostelstatuerne i Gipsafstöbninger tilbage. 1828.

Den gieve og *Thorvaldsen* saa ganske hengivne *Herman Freund* valgte denne Tid til sin Afreise fra Rom og paatog sig at före disse Sager paa et mindre Skib til Livorno. Efter en besværlig Söreise i fiorten Dage, naaede han Livorno, den 4de Januar 1828, med Nöd og Neppe undsluppen den Fare, som næsten alle de Skibe, der paa samme Tid vare afgaaede, bleve Offere for under Elba.

Paa denne Tid arbeidedes der flittigt i Carrara paa Marmorstatuen, *Christus*, og da *Freund* lykkelig havde bragt Sagerne ombord i *Therese*, begav han sig derhen, for at kunne give sin store Mester den paalideligste Underretning om Arbeidet, hvilket han giorde med det Önske, at *Thorvaldsen* dog endeligen

selv maatte skienke denne herlige Statue Fuldendelsen med sin egen Haand.

I de romerske Værksteder var Alt i den sædvanlige Virksomhed, og paa en grandios Baggrund af store, monumentale Værker fremtraadte nu og da mindre Compositioner, der ved Nyheden fængslede, tillokkende som en yndig Staffage i Billedets Forgrund.

Saaledes nævnes som det tidligste i dette Aar et lille Basrelief, *Amor, som har betvunget en Löve*, en Gienstand, *Thorvaldsen* baade tidligere og senere har behandlet med forskiellige Motiver. Men denne Composition udvidede han nu til en Cyclus af fire Basrelieffer, hvori han vilde fremstille

Amors Magt over Elementerne.

(2′ 1″ br.; 1′ 8″ h.)

Ved det allerede nævnte Basrelief

Tab. 1.

Amor med Löven

betegnede han *Jorden*.

Amor gaaer paa höire Side af en stor Löve, hvis altfor hurtige Gang han synes at ville standse, ved at gribe med venstre Haand i Manken. I den

höire förer han en Kölle, som han har berövet Hercules, og i den Grad har han tæmmet sin stærke Fange, at den under Gangen logrende slikker hans Fod.

I den förste Behandling af denne Composition havde Kunstneren væbnet Amor med en Piil; men, formodentlig fordi han i de tilsvarende Basrelieffer tillige havde viist Amors Seier over Jupiter, Neptun og Pluto, forandrede han dette Basrelief i en senere Gientagelse og gav Amor Herkules's Kölle, istedetfor Pilen.

I den næste Composition betegnede han *Luften* ved Fremstillingen af

Amor paa Örnen.

Tab. 2.

I sin höire Haand holder den lille Gud Jupiters Tordenkile, den han har fravristet Örnen, förend han besteg dens Ryg; i den Venstre bærer han sin Bue. Han sidder hoverende med det mægtige Lyn, som han udslynger, og strækker det höire Been, medens han böier det venstre over Örnens Hals.

I den förste Behandling af denne Composition sidder Amor saaledes, at hans höire Been er næsten

ganske skiult bag Örnens Vinge. Armen, hvori han bærer Tordenkilen, er mere udstrakt, end hævet, og Haanden med Buen sænket imod Knæet.

Vandet betegnede Kunstneren i det tredie Basrelief ved

Tab. 3. **Amor, ridende paa en Delphin.**

Fra Havets Behersker, Neptun, har Amor taget den vældige Trefork og har besteget Ryggen af en Delphin. Hans Gevandt flagrer for den friske Sövind, og med Kiekhed lægger han sin höire Fod op paa Fiskens Hoved, idet han stötter den venstre Haand bagud mod dens Ryg. Havet er antydet ved det nedenunder anbragte, antikke Ornament.

Som Repræsentant for det fierde af de fire gamle Elementer, *Ilden*, fremstillede Kunstneren Basrelieffet

Tab. 4. **Amor bortförer Cerberus.**

Kiærlighedsguden har ved Indgangen til Underverdenen löst de usalige Aanders Bevogter, den trehovedede Cerberus, hvis Hale ender med et

Slangehoved. Han förer nu Uhyret bort med sig ved Hiælp af sin Bue, hvilken han har lagt som et Aag om dets Hals, idet han med höire Haand holder Buen og bærer Pluto's Stav paa venstre Skulder.

Det vilde maaskee have sin Vanskelighed at forsvare Valget af denne Gienstand som et Billede paa *Ilden*, dersom ikke Kunstværkets Skiönhed og Naivitet fiernede al saadan Spidsfindighed.

Disse fire Basrelieffer bleve förstegang udförte i Marmor ifölge Bestilling af Storfyrste *Alexander Nikolaiewitsch.* Senere blev et Exemplar, hvorved Forandringerne antages at være foretagne, udförte for Mr. *Labouchère* i London. Et tredie Exemplar i Marmor af denne Cyclus findes i *Thorvaldsens* Museum.

I Pisa havde allerede et Aar tidligere dannet sig en Forening til Oprettelsen af et Monument for den i 1826 afdöde Læge, *Andreas Vacca Berlinghieri,* der især som Öienlæge havde indlagt sig saa store Fortienester af Staden, at man vilde reise ham et Monument i Campo Santo, et i Kunstens Historie

navnkundigt Begravelsessted, som er forbeholdt denne Stads mest udmærkede Mænd.

Foreningen havde vel ikke strax tænkt sig dette Monument udfört af *Thorvaldsen*, da den indsamlede Sum ikke var betydelig. Man aabnede en Concours og lod igiennem en af *Thorvaldsens* Venner i Siena forespörge, hvorvidt han maatte findes tilböielig til at meddele et Udkast. De Pisanske Billedhuggere, som frygtede en saadan Medbeiler, toge allerede, förend *Thorvaldsen* havde erfaret noget herom, deres Tilflugt til hans bekiendte Ædelmodighed og bragte ham i Erindring, hvorledes han engang ved en lignende Anledning havde anbefalet *Rauch* til at udföre Dronningen af Preussens Monument. Men uagtet *Thorvaldsen* havde fuldt op med Bestillinger og ellers ikke var uvillig til at vige yngre Kunstnere Pladsen, blev han dog, da han fra sin Ven i Siena modtog Indbydelsen, saa greben af en Tanke til dette Gravmonument, at han strax lod svare, at han imod en Betaling af 2000 Scudi vilde levere Monumentet færdigt inden Forlöbet af 2 Aar og foreslog, med Hensyn til den Afdödes Berömmelse som Öienlæge, hertil at modelere et Basrelief, fremstillende

Tobias, som helbreder sin blinde Fader.

Tab. 5.

(6' br.; 3' 4" h.)

Med Taksigelser blev dette *Thorvaldsens* Tilbud modtaget, og i 1828 om Sommeren stod Arbeidet allerede færdigt i Afstöbning.

Til dette Basrelief valgte Kunstneren den skiönne, ofte behandlede Fortælling i Tobiæ Bog 11te Cap.

Ledsaget af Englen Rafael er den unge Tobias vendt tilbage til sin Faders Huus, hvor han efter Englens Raad anvender Galden af en Fisk, de havde draget op af Floden Tigris, som et Middel til at borttage den Hinde, der havde lagt sig over den Gamles Öine.

Med kunstnerisk Frihed har *Thorvaldsen* behandlet Fortællingens simple Ord i dette skiönne Basrelief. Den gamle Fader staaer opreist ved sin Stav og löfter sit skiæggede Hoved, for at Sönnen, der staaer foran ham med Lægemidlet i en lille Skaal, desbedre maa kunne komme til at beröre hans blinde Öine. Den unge Tobias synes fordybet i den Gamles lukkede Aasyn og mærker ikke, at

den trofaste Reisefælle, Englen Rafael, atter har taget Vandrestaven i Haand og byder det stille Huus Guds Fred. Paa Gulvet staaer en lille Æske, hvori bemærkes en Fisk, en Hentydning, for nærmere at betegne Emnet. Stöttende sig til et Bord bagved den gamle Tobias, staaer Moderen; hun har nyligt löftet Vadsækken af den kiære Söns Skuldre, men i Begreb med at aabne den, fortaber hun sig i Hovedhandlingen, fuld af Frygt og Forventning. Hos hende sidder, under Bordet, Hunden, som först meldte de Gamle den glade Tilbagekomst, og selv denne synes med Opmærksomhed at tage Deel i Familiens vigtige Anliggende.

Foruden dette Basrelief modelerede *Thorvaldsen* til Monumentet *Vacca's* Portrait i en Medaillon, og begge Dele bleve i Löbet af det fölgende Aar udförte i Marmor og ankom til Pisa inden Aarets Udgang. Udförelsen af Basrelieffet skal, efter hvad man berettede fra Rom, i en ualmindelig höi Grad have interesseret *Thorvaldsen* og næsten ganske være et Arbeide fra hans egen Haand.

Den architectoniske Deel af Monumentet var allerede forberedet i Campo Santo, da Sculpturværkerne ankom. Ovenover Basrelieffet og dets

Indfatning anbragtes *Vacca's* Brystbillede, og neden under paa Fodstykket Inscriptionen:

Andreae. Vacca. Berlinghieri. Nob. Pisano. Equiti. Ordinis. S. Josephi. Doctori. Chirurgiae. In. Patrio. Atheneo. Qui. Summa. Artis. Peritia. Et. Manus. Strenuitate. Profuit. Multis. Jisdemque. Laudibus. Et. Inventis. Et. Scriptis. Editis. Admirabilis. Fuit. Omnibus. Decessit. VIII. Id. Sept. An. MDCCCXXVI. Aetat. S. LIV. D. III. Amici. Viro. Optimo. Et. Insignae. Benignitatis. Aere. Propr. Et. Collaticio. Pon. Cur.

Dette Monument afdækkedes den 14de Februar 1830. Man havde giort sig Haab om, at *Thorvaldsen* paa en Reise, som han i dette Aar skulde foretage til München, vilde overvære denne Fest; men netop paa den samme Dag ankom han til München, hvorhen Afdækningen af et större Monument kaldte ham.

Thorvaldsens Monument over *Vacca* har, maaskee mere end noget andet af hans Arbeider, været Gienstand for en heftig Journalfeide, og Anledning dertil gav Valget af Emnet, der blev angrebet som mindre passende. Man var især utilfreds over, at Commissionen til Monumentets Udförelse havde ved *Thorvaldsens* Forslag overseet et mere passende

Emne af *Tasso*, hvorpaa man havde henledet dens Opmærksomhed.

Som et Arbeide fra 1828 have vi endnu at fremstille et

Tab. 6.

Basrelief til et Gravmæle

4' br.; 3' h.

om hvilket Kunstneren selv kun vidste, at det er udfört i Marmor og afsendt til Engeland i Aaret 1829, ifölge Bestilling af en Mr. *Thompson*, og at dets Bestemmelse var at smykke en aldrende Dames Gravsted.

Dette Basrelief fremstiller i sin Midte den Afdöde, som knæler paa en Pude, med Hænderne foldede til Bön og Blikket himmelvendt. Over hendes Hoved og Skuldre hænger et Gevandt, som næsten indhyller hele Figuren. Foran hende staaer en Engel, som fremrækker et Timeglas og med sin Finger viser, at hendes Tid er omme. Bagved hende staaer en anden Engel, som opskriver hendes Livs Gierning.

I denne mindre betydelige Composition har *Thorvaldsen* allerede udtalt en Tanke, som han nogle Aar senere atter optog og behandlede, da han,

for at give Monumentet over *Pius VII* et större Omfang paa den Plads, det skulde indtage i Pederskirken, modelerede to Statuer, siddende Engle, hvoraf den ene udtrykker, at *Tiden er omme*, og den anden, *at endt er hans Bedrift.*

I dette Aar modelerede *Thorvaldsen* tre Buster, nemlig *Busten af Marchese Firenzi*, en Skiönhed fra Peruggia, *Busten af Sir George Barlow* og, efter Maske, Busten af en afdöd Sön af *Colonel Bonar.*

Det er allerede i Indledningen til dette Værk bemærket, at en Sag af störste Vigtighed paa denne Tid synes at have opfyldt hele Kunstnerens Sind, og at Beslutningen, at samle alle sine Frembringelser i et Museum i Kiöbenhavn og at skienke dette Museum alle sine efterhaanden erhvervede, rige Kunstsamlinger, i dette Aar modnedes.

Fra Kongen af Sachsen modtog *Thorvaldsen* i en egenhændig Skrivelse af 26de Marts d. A. Udnævnelsen til *Compthur af den Sachsiske Civilfortieneste Orden.*

I Kunstnerens Forhold til Akademiet S. Luca har der paa denne Tid upaatvivlelig været en ualmindelig Spænding, hvis Anledning vi ikke tilstrækkeligt kiende. Det kan her kun anföres, at da

Thorvaldsen d. 26de Decbr. eenstemmigt var bleven valgt til Vice-Præsident, udeblev han, og at det i höi Grad vakte Misfornöielse, at Akademiet af Rygtet maatte erfare, at han ikke vilde modtage denne Værdighed.

1829. I Begyndelsen af 1829 besögte Kong *Ludvig* af Bayern Rom, hvor han havde kiöbt Villa Malta. Der samlede han strax i de förste Dage efter Ankomsten sine kiære Kunstnere om sig.

I denne Kreds indtog *Thorvaldsen* en udmærket Plads og fölte sig smigret ved den Opmærksomhed og Ligefremhed, med hvilken den ophöiede Ven ved alle Leiligheder behandlede ham.

Som bekiendt, tog Kong *Ludvig* af Bayern ikke Scepter og Krone med sig, naar han stundom begav sig til det kiære Rom, og dennegang, fortælles der, vandrede han strax efter sin Ankomst, i strengeste Incognito, med *Thorvaldsen*, Tyroleren *Kock*, *Reinhardt*, *Catell* og flere, til et bekiendt Osteria paa Ripa grande, hvor han indtog sin gamle Plads, kiendelig af en falsk Bajoc, som med et Söm er slaaet fast paa Bordet, og under Bægrenes Klang indviede dette Selskab sig nu til det frigiorte, forfriskende Romerliv.

Men nogle Dage efter, den 19de Februar 1829, stod *Thorvaldsen* beskæftiget i sit Studio, da Kongen overraskede ham med et Besög. Dennegang var Mödet af en anden Charakteer. Med de Ord: "Soldaten hædrer man paa Valpladsen, men Kunstneren i Midten af hans Værker!" omfavnede Kongen ham og decorerede ham med den bayerske Krones Commandeurkors.

For saadanne Udmærkelser var *Thorvaldsen* ingenlunde ufölsom; men mere end Ordensbaandet glædede ham dog tilvisse den Uforbeholdenhed og Naturlighed, hvormed hans kongelige Ven ogsaa ved saadanne Leiligheder behandlede ham.

Under Kongens Ophold i Rom levede *Thorvaldsen* dagligt med ham i aldeles jevne Forhold, og der er vist Mange, foruden den, som nedskriver dette, der har hört den store Kunstner fortælle med en vis Tilfredshed, hvorledes, naar han stod ved sit Arbeide i Casa Tomati, en Stemme fra Gaden kaldte ham, og at han, ved at löbe til Vinduet, saae at det var Kongen, som blot vilde bede ham om at spise til Middag hos sig.

Noget senere indtraf en anden höi og fornem Reisende i Rom, nemlig Storfyrstinde *Helena* af

Rusland. Dette Besög var allerede længe iforveien bebudet og bragte Alt i Bevægelse i Rom, hvor, som det hed, "hver Aften födte en Fest til hendes Ære." Man kan vel tænke sig, at vor Kunstner snart blev dragen ind i denne glimrende Kreds, men for hans Kunst havde det ikke andet Udbytte, end at han forögede Antallet af sine Buster med en, som ved sin Skiönhed skal have tildraget sig ualmindelig Beundring.

Paa disse livligere Dage fulgte nu adskillige mörke, og af dem havde *Thorvaldsen* ikke saa faa i Rom.

Den Stilling, hvori han ved Pavemonumentet var kommen til den romerske Regiering, hans daværende Forhold til Maleren *Camuccini* og til en af sine ældste og kiæreste Elever, og endelig den Maade, paa hvilken han var tilböielig til at opfatte meget af hvad der skete eller ikke skete, havde paa denne Tid samlet endeel Skyer paa hans Himmel, og til formeentlige eller virkelige Krænkelser kom nu ogsaa et Misbrug af Tillid, som vel endog har haft en sörgelig Indflydelse paa hans Charakteer og bidraget til at bestyrke ham i en allerede tidligere yttret Mistænkelighed.

Han havde betroet Ordningen af sin Bogsamling til et Menneske, som misbrugte den daglige Adgang til hans Værelser, og i Slutningen af Februar d. A. opdagede han et Tyveri i sin kostbare Myntsamling. Vel blev den uværdige Person nödt til at bringe noget af det Stiaalne tilbage, og dette skete ved at kaste det ind i Værelset igiennem et aabent Vindue; men *Thorvaldsen* var allerede gaaet saa heftigt frem i at efterspore Gierningsmanden, at det kun hialp lidet, at han, efter Opdagelsen, vilde neddysse Sagen, for — som han sagde — ikke at giöre et Menneske ulykkeligt, thi han maatte nu föle, i hvilken Grad han havde fornærmet sin ældste og kiæreste Omgivelse.

Under disse ovenomtalte Forhold, först i Adspredelser og siden i Ærgrelser og Bekymringer, spores ikke noget nyt Værk — med Undtagelse af Storfyrstindens Buste — at være fremgaaet fra hans Haand.

Dog manglede det ikke paa nye Bestillinger, men deels modtog han dem ikke, deels foretog han dem först senere.

Saaledes vil Bestillingen paa Monumentet over Lord *Byron*, som i dette Aars Maimaaned indlöb

fra Sir *John C. Hobhouse*, og en anden Bestilling, som Sir *Henry Labouchère* giorde hos *Thorvaldsen* paa Statuen af *en siddende Achilles* med tilsvarende Basrelieffer, nærmere blive omtalte i det Følgende.

En tredie Bestilling indlöb fra Erkehertuginde *Maria Louisa* i Parma. Denne löd paa et Monument over den afdöde General, Grev *Neipperg*, bestemt til at smykke Kirken San Ludovico i Parma, men denne Bestilling frabad Kunstneren sig.

Endnu en Bestilling fremhæve vi blandt flere, som ere uden Interesse, fordi denne muligen turde have givet Anledning til et skiönt Basrelief, om dette end ikke er blevet anvendt ifölge Bestillingen.

I Augustmaaned d. A. meddeelte Architecten *Chateauneuf* i Hamborg vor Kunstner, at det var ham overdraget at udföre en Familiebegravelse paa en Kirkegaard i Nærheden af Hamburg, og at han derfor önskede fra *Thorvaldsens* Haand en Model til et Basrelief: *Englen ved Graven*, som da skulde stöbes i Bronce.

Om denne Bestilling, som *Thorvaldsen* ikke synes at have modtaget, alligevel kan have fremkaldt Tanken om, at behandle denne Gienstand paa en

anden Maade, vides ikke, men kort Tid efter fremgik fra hans Haand et saadant Arbeide, hvilket dog, som det vil sees, fik en ganske anden Bestemmelse.

I Efteraaret 1829 foretog han nemlig at modelere Basrelieffet:

Dödens Engel.

Tab. 7.

2′ 10″ h.; 2′ 6″ br.

Med en Valmuekrands om det, mod venstre Skulder sænkede, Hoved sidder Dödens Engel, ret som i Læ af sine egne Vinger, paa en Klippe, der for endeel er dækket af Gevandtet. Den venstre Arm hviler, svagt udstrakt, over det böiede Knæ, og en Krands af Laurbærblade hænger ned fra Haanden, medens den höire Arm stötter mod Klippen, og den slukkede Fakkel synes at glide ud fra Haanden, som nyligt vendte den mod Jorden.

Umiddelbart efter at dette skiönne Arbeide var modeleret, blev det udfört i Marmor. Man vilde dengang i Rom vide, at Kunstneren havde bestemt det til Gravmæle over den nyligt i Dresden afdöde Kammerherre *Irgens Bergh*, som havde staaet i venskabelige Forhold til *Thorvaldsen.* Men hvad enten denne Meddelelse har været grundet paa en

Misforstaaelse, eller om Kunstneren senere har fundet sig foranlediget til at forandre en tidligere Bestemmelse, vides ikke. Kun saa meget have vi derom kunnet erfare, at det omsider blev anbragt paa Fodstykket til den Portraitstatue af Fyrst *Wladimir Potocki*, som var udfört til hans Gravmonument i Domkirken i Cracau.

For at paaskynde Udförelsen af dette Monument havde en Slægtning af den Afdöde, Grev *Arthur Potocki*, nylig været i Rom og var der afgaaet ved Döden. Efter en Maske udförte nu *Thorvaldsen* hans Buste og modtog senere Bestilling ogsaa paa hans Gravmonument til den samme Kirke.

Ifölge *Thorvaldsens* egenhændige Fortegnelse paa sine Arbeider har han i dette Aar modeleret et lille Basrelief, som han kalder *"Uomo con cavallo"*.

Da et saadant, hidtil ubekiendt, Arbeide forefandtes iblandt de fra Rom sidst hidsendte Sager, optages det paa dette Sted. Hans efterladte Correspondance bærer Spor af, at det mindre Exemplar af Frisen: *Alexanders Triumph*, oftere er blevet bestilt, især i Gibsafstöbninger, og *Thorvaldsen* har oftere i sine Svarskrivelser bemærket, at for at

afpasse dets Længde efter forskiellige Localiteter, kunde enkelte indsatte Stykker tages fra eller flere modeleres til. Saaledes er der til forskiellige Tider skeet Tilsætninger, af hvilke trende i det Følgende ville blive anförte, om hvilke det med Bestemthed vides, at de ere Tilsætninger til denne Frise. Det nærværende Basrelief

En ung Mand förer en Hest

Tab. 8.

(2' br.; 2' h.)

er maaske ogsaa at betragte som en saadan, med mindre et Basrelief af lignende Fremstilling, hvormed han i 1831 udvidede Frisen, ganske skulde have fortrængt dette.

Foruden de allerede nævnte to Buster, som *Thorvaldsen* modelerede i dette Aar, have vi endnu at nævne den af Marchese Don *Giovanni Torlonia*, Duca di Bracciani. Denne bekiendte Chef for et af de störste europæiske Handelshuse var död i Rom d. 26de Febr. 1827, og *Thorvaldsen*, som stod i nöie Forhold til Familien, tog selv Masken af hans Ansigt.

Om *Thorvaldsen* har afslaaet at overtage Udförelsen af et Monument, eller om man ikke har tilbudet ham dette, vides ikke. Af Breve fra denne

Tid synes det, at Overdragelsen af dette Arbeide er blevet henstillet til Akademiet San Luca, formodentlig ifölge Testamentets Bydende; thi i S. Luca er Spörgsmaalet, om Monumentet skulde overdrages *Tenerani* eller *Mainoni* afgiort ved Stemmefleerhed til Fordeel for den sidstnævnte, uagtet Familien *Torlonia* önskede at see det i *Tenerani's* Hænder.

I Mai 1829 giorde Sönnen, *Cav. Marino Torlonia*, Bestilling hos *Thorvaldsen* paa den nævnte Buste i Marmor.

Iblandt de Arbeider, som i dette Aar fuldendtes og afsendtes, kunne vi ikke forbigaa nærmere at omtale et Exemplar af *Venus*, som den tidligere nævnte Sir *Henry Labouchère* allerede for endeel Aar siden havde giort Bestilling paa. Den var efter mange Paamindelser omsider bleven fuldendt og afsendt i Begyndelsen af dette Aar. Det var tredie Gang, at *Thorvaldsens* berömte *Venus* kom til England, men mærkeligt — og atter et Spil af Tilfældighederne — at hvergang denne Skiönhed skulde bestige den engelske Kyst, skete det igiennem Ulykkestilfælde.

Da *Venus* förstegang ankom til England, ifölge Bestilling af Hertugen af Devonshire, knak

den venstre Arm itu ved Udpakningen, og et Guldarmbaand maa nu skiule Sammenföiningen. Dette Exemplar findes paa Hertugens Landsæde, Chatsworth.

Da Lord *Lucan* i 1824 skulde modtage sit Exemplar af denne samme Statue, strandede Skibet paa Kysten; Kassen blev fisket op af Havet, og Statuen lykkeligt reddet.

I 1829 blev *Venus* trediegang sendt til England og efter dens Ankomst skrev *Thorvaldsens* Ven *Jörgen Knudtzen*, som dengang var i London, under 16de Junii 1829 saaledes tilbage til vor Kunstner:

"Det glæder mig, at kunne melde Dem, min "kiære *Thorvaldsen!* at Deres *Venus* er endelig "lykkelig ankommen og landet; men efter at være "udsat for den störste Fare; hun havde en lang "Reise, og da man vilde tage hende ud af Skibet, "for at bringe hende iland, styrtede hun ned i Skibet, "da Touget gik istykker; heldigviis faldt hun blödt, "da Skibet var ladet med Hvede, saa at *Ceres* reddede "dennegang *Venus*."

Det er allerede anfört, at *Thorvaldsens* Budskab til Kong *Frederik VI* i dette Aar ved Grev

Rantzaus Tilbagekomst blev allerunderdanigst forebragt, og Kunstnerens forehavende Donation til sin Födeby, blev modtaget med kongelig Naade og Tilsagn, hvilket Grev *Rantzau* atter meddeelte sin Ven i et Brev af 20de April d. A. Vi have kun hertil paa dette Sted at föie, at Kongen af Danmark under 1ste August d. A. beærede *Thorvaldsen* med *Dannebrogordenens Commandörkors.*

Under 25de Marts d. A. var han valgt til Æresmedlem af Kunstforeningen i Nürnberg; under 1ste Junii til *Honorary Member of the National Academy of design at New-York*, og under 22de Decbr. til *Accademico onorario correspondente dell' Accademia de' Filergiti in Forli.*

1830. Uagtet *Thorvaldsen* ved Overgangen fra 1829 til 1830 var meget beskæftiget med Monumentet over *Pius VII*, maatte han dog strax ved Begyndelsen af det ny Aar lægge sin Meisel tilside og begive sig paa en Reise over Alperne.

Monumentet over Hertugen af *Leuchtenberg* var nu opstillet i St. Michaels Kirken i München, og vor Kunstner havde ved Contracten forpligtet sig til

selv at være tilstede ved Afdækningen, eller ogsaa böde for sin Udeblivelse med en Afkortning af 6000 Gylden.

Han forlod altsaa Rom d. 22de Januar 1830 i Selskab med den Preussiske Minister ved det Neapolitanske Hof, Greve *v. Voss*, og ankom til Florents d. 26de, hvor han forblev indtil d. 30te.

Den 14de Februar naaede han München og ilede ufortövet til Slottet, for selv at melde Kongen sin Ankomst. Men Kongen havde i disse Dage været syg og maatte endnu holde Sengen, og *Thorvaldsen* blev öieblikkeligen fört til hans Sovegemak. Da Kong *Ludvig* saae *Thorvaldsen* for sig, udbröd han: "Drömmer jeg, eller er jeg vaagen! *Thorvaldsen* i München!" og omfavnede ham.

Uagtet Kongen ikke kunde forlade sit Sygeleie, blev *Thorvaldsen* dog tilsagt at spise ved Taffelet samme Middag, og Dronningen, som deelte sin höie Gemals Beundring for vor Kunstner, udbragte ved Bordet *Thorvaldsens* Velkomst i Bayern, en Hilsen, som Kongen ikke derfor renoncerede paa at udbringe, da han, et Par Dage senere, selv kunde være tilstede.

Med ikke mindre Varme blev *Thorvaldsen* i de følgende Dage og Uger feiret af alle Stænder; i alle Kredse, hvor han droges ind, kappedes Adel, Embedsmænd og Borgere med Kunstnerne i at yttre Glæde over hans Nærværelse, Beundring for hans Kunst og Höiagtelse for hans Navnkundighed.

Omendskiöndt Beskrivelsen af glade Sammenkomster kun ere som et tomt Champagneglas efter Festen, kunne vi dog ikke forbigaae i Korthed at omtale et af de höitidelige Möder, hvorved man dennegang hyldede den danske Kunstner i München.

Allerede faa Dage efter Ankomsten, d. 19de Febr. var en Fest beredet i en stor Sal i den saakaldte "Paradiisgarten". Endeel Kunstnere havde decoreret dette Locale med et pragtfuldt Loftmaleri, paa hvilket *Thorvaldsens* store Navn hævede sig paa en hvid Grund, omgivet af fire Malerier, hvortil *Cornelius* havde udkastet Tegningerne. De fremstillede *Venus Anadyomene*, *Pygmalion*, *Prometheus* og *Minervas Födsel* omgivne af Arabesker og Ghirlander. Under Kuppelen, hvori disse Malerier vare anbragte, hævede sig fra Salens Midte en fiorten Fod höi Candelabre, som bar en mægtig stor Skaal, hvorfra en Mængde skiulte Lamper udsendte det klareste

Lys. Nærmest omkring denne Candelabre var Sangerchoret opstillet, og i en videre Kreds de dækkede Borde, som vinkede til muntert Lag.

Ved *Thorvaldsens* Ankomst blev han modtagen af Forsamlingens Deputerede, og i tætsluttede Rækker förtes han ind i Salen, hvor Sangen hilsede ham og sluttede med Jubel under en skingrende Fanfare.

Imellem *Cornelius* og Senioren Professor *Eberhard* indtog *Thorvaldsen* Höisædet. Da Alle havde taget Sæde, reiste han sig, for at udbringe en Skaal for Hs. Maj. Kongen af Bayern. Denne Opfordring besvaredes med en Strophe af Folkesangen: *"Heil unserm König! Heil!"* under Harpeaccompagnement af en tilstedeværende Virtuos, *Knott.* Derefter reiste *Cornelius* sig med disse Ord:

"Schiller sagt:

Es soll der Künstler mit dem König gehn,

Denn beide stehen auf der Menschheit Höh'n!

darum zunächst unserm Künstlerfürsten und König, Thorwaldsen!"

Efter denne Festens Indledning og under de derpaa følgende Skaaler udbredte Begeistringen sine Vinger og hævede den glade Forsamling til de

svimlende Höider, hvorfra Jordlivets Smaating vise sig som en Taage.

Nogle Dage efterat *Thorvaldsen* havde modtaget denne Kunstnernes Hylding, tog Kongen af Bayern Anledning af hans Besög i München til at overdrage ham et betydeligt Arbeide, som i höi Grad maatte interessere og glæde ham.

Münchens Forskiönnelse og det Opsving, Kunsten derved vilde faae, havde, som bekiendt, været den kunstelskende Konge et værdigt Formaal allerede förend hans Thronbestigelse. For en stor Deel var dette vel opnaaet, men under stadigt fortsatte Bestræbelser ihukom han, hvad denne Stad allerede i to Aarhundreder skyldte hans store Forgænger, Churfyrst *Maximilian den Förste*, under hvis stormfulde Regiering Byen havde modtaget Grundlaget for dens vigtigste offentlige Bygninger og Foranstaltninger. Nu vilde Kong *Ludvig* ved et Monument paa den ny Wittelsbacher Plads lægge denne Erkiendelse for Dagen og overdrog vor Kunstner, at udföre Modellen til en colossal Heststatue, som skulde stöbes i Bronce.

Dette var, efter *Thorvaldsens* Fölelse, den rette Maade, paa hvilken en Kunstner hædres. Ved

de Fester, som dagligt beredtes ham, havde han hellere mödt som en glad Deeltager, end som selve Gienstanden, og det förste lykkedes ham ogsaa i Almindelighed bedre, end det sidste.

Flere Uger havde han alt tilbragt i Selskabskredse, hvor Hierterne flöi ham imöde, og ved Hoffets Fester havde han nydt al mulig Udmærkelse, da de höieste Embedsmænd, Magistraten, Medlemmerne af Videnskabernes Akademie forenede sig med Kunstakademiet, for at give ham et festligt Maaltid den 4de Marts i Odeons store Sal.

Imedens dette Selskab var ved at feire vor Kunstner ombragtes en Indbydelse til samtlige Tilstedeværende fra Kongen, til samme Aften at bivaane en anden Fest, som Hs. Majestæt vilde lade give *Thorvaldsen* i Glyptotheket. Ved Selskabets Ankomst derhen fandtes denne Pragtbygnings Façade rigt belyst af en tredobbelt Række Beegfakler, og *Cornelius's* Frescobilleder og de antikke Statuer belyste af skiulte Lamper. Og medens Selskabet tabte sig i Beskuelsen, tonede fra Romersalen en Sang til *Thorvaldsens* Ære, digtet af Statsministeren *Edv. v. Schenck* og udfört af de skiönneste Mandsstemmer.

Nu kom den 8de Marts; men Ingen uden *Thorvaldsen* selv vidste, at denne Dag var ham en aarlig Fest, og han yttrede naturligviis Intet derom, da han vel vidste, at hans romerske Födselsdag ikke vilde gaae stille hen, dersom man kiendte den.

Om Middagen havde han været Dronningens Giest og endeel af Aftenen tilbragte han i Sangforeningen *"Liederkranz"*, hvor han morede sig fortræffeligt. Da han nu, silde ud paa Aftenen, forlod dette Selskab, ledsagedes han af Grev *Carl v. Seinsheim.* I sin Glæde over dog at have tilbragt den 8de Marts saa fornöieligt, lod han et Ord falde, hvoraf hans Ledsager sluttede, at der var noget Særegent ved den afvigte Dag. *Thorvaldsen*, som nu troede, at han roligt kunde röbe sin Hemmelighed, fortalte da, at denne Dag sædvanligen blev höitideligholdt i Rom som hans Födselsdag, fordi han den 8de Marts förstegang havde seet Lyset der. Ved at erfare dette vilde Grev *v. Seinsheims* endelig have ham tilbage til Selskabet, for dog at tömme et Bæger til Ære for denne Dag, men *Thorvaldsen* vilde ikke; han undskyldte sig med, at det alt var saa silde ud paa Natten, böd sin Ledsager et venligt Godnat og gik op i sine

Værelser. Men Greven gik tilbage til *"Liederkranz"*, fortalte de endnu Tilstedeværende, hvorledes man var gaaet Glip af *Thorvaldsens* romerske Födselsdag, og Følgen kan man let slutte sig til. Vor Kunstner var neppe kommen til Ro, da han vækkedes af Selskabet, som under hans Vinduer bragte ham en Sang og et *"Lebehoch"*.

Den höitidelige Afdækning af *Monumentet over Hertugen af Leuchtenberg* i St. Michaels Kirken var tidligere berammet til den 20de Februar, Dagen för Hertugens Dödsdag. Ved sin Ankomst til München havde *Thorvaldsen* fundet den architectoniske Deel af Monumentet fuldfört og Statuerne opstillede, men han var ikke tilfreds med Virkningen, da han saae sit Arbeide i Forbindelse med Omgivelsen, og han yttrede derfor det Önske, endnu at foretage nogle Forandringer. Af denne Grund blev saavel Monumentets Afdækning som ogsaa *Thorvaldsens* Afreise udsat i nogle Uger.

Den 12te Marts fandt omsider Höitideligheden Sted, og i de nærmest paafölgende Dage var Monumentet en Gienstand for den tilströmmende Mængdes Beundring.

Et Par Dage för Afreisen nöd vor Kunstner endnu den Ære i sin Bolig at modtage Byens Magistrat *en galla*, som overrakte ham et Exemplar af et Værk over Kunstfrembringelserne til Höitidelighederne i Anledning af den afdöde Konges Jubelregimente, paa hvilken Bogs förste Side den nævnte Autoritæt bevidner *Thorvaldsen* Borgersamfundets Erkiendtlighed og Höiagtelse i de mest smigrende Udtryk.

Den 14de Marts tiltraadte han Tilbagereisen i Selskab med Baron *v. Eichthal* og Maleren *Hess*, og allerede den 25de i samme Maaned var han atter i Rom.

Under de förste, glade Velkomsthilsener i Kredsen af de mange romerske Venner overraktes et Brev, som havde forfeilet ham i München og var sendt efter. Det var en naadig Skrivelse af 6te Marts 1830 fra hans höie Velynder, Danmarks nuregierende Konge, hvilket Brevs Indhold, — efter hvad *Thorvaldsen* selv yttrede, — rimeligviis vilde have haft til Følge, at han ikke var vendt tilbage uden först at have gientaget sit Besög i Fædrelandet, hvis det var kommet ham tilhænde paa denne Side af Alperne.

Thorvaldsen havde under sit Besög hos Kong *Ludvig* af Bayern ikke kunnet undgaa gientagne Paamindelser, om dog engang at giöre Alvor af at sende sin *Adonis* til München, efterat den nu havde henstaaet i det romerske Studio omtrent i tyve Aar, tilsyneladende fuldendt i Marmor. Men al den Beundring uagtet, som dette Mesterværk havde været Gienstand for, var Kunstneren selv saa lidet tilfreds dermed, at han ikke kunde ansee denne Statue som færdig til at afsendes, og under det stadige Forsæt, engang ret at tage den for, vare Aarene, rige paa nye Frembringelser, umærkeligt gledne hen. Men udentvivl har han fra München bragt den faste Beslutning tilbage, nu, da *Jason* endeligen var fra Haanden, ogsaa at blive færdig med *Adonis*.

Vel synes *Pavemonumentet* at have giort Fordring paa al hans Tid, men ikke destomindre — hedder det — lod han den henstillede *Adonis* flytte frem paa et bequemt Sted i Studiet og gav sig med en ualmindelig Anstrængelse ifærd med den.

Denne indgribende Retouche, som skal have forbauset Enhver, der saae ham, dristig og uden Skaansel at angribe sin allerede i saa mange Aar

beundrede *Adonis*, var nu i længere Tid hans stadige Arbeide, og sikkert var det hans Hensigt, först at forlade det fuldfört. Endnu i September d. A. arbeidede han derpaa; men, om han fölte sig trættet ved denne Anstrængelse, eller om andre Tanker lokkede ham fra det eensformige Arbeide i Marmor — *Adonis* blev endnu ikke dennegang færdig. Först i Sommeren 1831 blev den igien taget for, og i Slutningen af 1832 blev den afsendt til München, hvor den nu udgiör en af Glyptothekets herligste Skatte.

Man vil imidlertid indsee, at vor Kunstner ikke i den Grad paa længere Tid kunde hengive sig til Udförelsen i Marmor af et enkelt Arbeide, at han jo nu og da kastede Meisel og Rasp, og med Længsel greb Pousserestokken, som han elskede i en langt höiere Grad, og saaledes have vi her at omtale nogle mindre Arbeider, som paa denne Tid fremstod i Modeller.

Som et saadant anföre vi först et Arbeide, han havde overtaget i Foraaret 1829 for en Skotlænder, Mr. *Alex. Murray*, og som i Mai Maaned 1830 synes at være udfört i Model, da det findes, at han paa denne Tid modtog endeel af Betalingen.

Dette Arbeide var

Napoleons Buste,

Tab. 9.

3' 2" höi,

fremstillet paa den ved romerske Keiserbuster hyppigt forekommende Maade, som en Apotheose, eller Forgudelse, idet den Forevigedes Buste fremstilles hævet til Olympen paa en Örns Vinger.

Hos de Gamle var dette Jupiters Örn, men i denne Fremstilling har Kunstneren vel tænkt sig de seiervante, franske Legioners.

At dette Arbeide maa være udfört efter andre Billeder af Keiseren, behöve vi ikke at bemærke, da det er bekiendt, at *Thorvaldsen* aldrig har seet *Napoleon.*

Desuden fremgik i Aarets Löb fra Kunstnerens Haand et Par Basrelieffer, som oprindeligt vare bestemte til Fodstykket for *Potocki's Statue*, men som, — hvad vi tidligere have nævnt — maatte vige denne Plads for Basrelieffet *Dödens Engel* (Tab. 7), da Familien *Potocki* indstændig bad *Thorvaldsen* om at giöre denne Forandring.

Det förste af disse Basrelieffer fremstiller

Tab. 10.

En staaende Victoria.

(2' 10" höit; 2' 1" bredt.)

Seiersgudinden holder i sin höire Haand en Palmegreen og stötter med samme Haand Skioldet mod Jorden. Om den venstre Arm, med hvilken hun holder et Spyd, hænger Seierskrandsen, og en Hielm ligger under hendes venstre Fod.

Det andet af disse Basrelieffer fremstiller

Tab. 11.

En siddende Victoria,

(2' 7" höit; 2' 1" bredt.)

som med venstre Haand stötter Skioldet mod sit Skiöd, medens hun med den höire förer sin Griffel henover Skioldet, bestemt til Inscriptionen. Hun sidder, vendt til höire Side, paa en Trophæ og hviler venstre Fod paa en Hielm, bag hvilken hun har henstillet sin Palme.

Dette sidstnævnte Basrelief, der ligesom det förstnævnte var foranlediget ved *Thorvaldsens* Löfte, at forsyne *Potocki's Statue* med et passende Basrelief, blev, efter den anförte Forandring, bestemt til at smykke Fodstykket til *Napoleons Buste*, og et yderligere Beviis for denne Angivelses Rigtighed have vi i en let Blyantstegning fra *Thorvaldsens* egen

Haand af Busten i Forbindelse med Piedestal og Basrelief paa et Brev til Kunstneren af 19de Nov. 1830.

Men uden at have saa god Hiemmel, maa vi endnu paa dette Sted og i denne Forbindelse nævne en tredie, lignende Composition, fordi en saadan findes iblandt de hidsendte Modeller og vel med Grund maa antages at staae i nogen Berörelse med hine.

Dette Basrelief fremstiller

En anden, siddende Victoria.

Tab. 12.

3' h.; 2' 3" br.

Denne Seiersgudinde er vendt til venstre Side og sidder paa en nögen Klippe. Med den udstrakte venstre Haand stötter hun Skioldet, paa hvilket hun skriver, mod Skiödet. Gevandtet er faldet ned fra venstre Skulder, som derved er blottet. Til Höire ligger Hielm og Sværd.

Thorvaldsens Stilling til den Pavelige Regiering og til Akademiet S. Luca synes paa denne Tid at have været meget vaklende; men misfornöiet, som han var i disse Forhold, kunde han dog ikke lösrive sig, ihvorvel han gientagne Gange prövede derpaa.

Fra Akademiet S. Luca havde han — som tidligere anfört — allerede sögt at fierne sig, og nogle Maaneder sildigere giorde han endog Skridt til ganske at nedlægge Professoratet. Udentvivl har det sidste Ophold i Bayerns Hovedstad haft nogen Indflydelse herpaa. Han havde der modtaget de mest smigrende Opfordringer og aabnet sig en Udsigt til en i flere Henseender behageligere Stilling, end den, hvori han fortiden befandt sig, og Kong *Ludvig* af Bayern fandt det overeensstemmende med sine Planer at indkalde Nutidens störste Mester.

At *Thorvaldsen* har yttret sig tilböielig til at fölge denne Opfordring, er udenfor al Tvivl. Men der var stærkere Baand, som bandt ham, end de, der knyttede ham til Rom, og sit Födeland kunde han ikke fornægte, ihvor ofte han endog fristedes dertil. Imidlertid blev det ham en Nödvendighed at tage en Beslutning, og midt under Forhandlingerne, som fra hans egen Side kun förtes med Taushed, medens man fra München forlangte et afgiörende Svar — forfattede han sit Testamente, som han egenhændig underskrev den 8de August 1830, og hvorved han indsatte sin Födeby Kiöbenhavn til sin Arving og bestemte at hans Formue skulde

deponeres der, hvor han önskede at tilbringe sit Livs Aften.

Ligesom lettet ved at have faaet denne Steen fra Hiertet, udkastede han, faa Dage derefter, Skizzen til et Arbeide, som allerede i Löbet af et Aar havde været bestilt hos ham, nemlig til Monumentet over sin store Samtidige, *Lord Byron.* Dette sees af hans udkastede Tegninger paa Breve, som han paa denne Tid har modtaget, ligesom det ogsaa fremgaaer af samtidige Efterretninger fra Rom.

Thorvaldsen havde, som bekiendt, allerede i 1817 modeleret *Lord Byrons Buste,* og det Indtryk denne mærkværdige Personlighed dengang havde giort, var ham endnu i frisk Minde, da Bestillingen paa Monumentet indlöb ved en Skrivelse fra Sir *John C. Hobhouse* af 22de Mai 1829.

Den store Digter var i 1824 död i Missolunghi, men Fædrelandet skulde dog eie hans Been, og en Forening af udmærkede Mænd, med *Hobhouse* i Spidsen, aabnede en Subscription til et Monument. *Hobhouse,* som eiede *Thorvaldsens Buste af Byron* og var i höieste Grad tilfredsstillet med Ligheden og Opfatningen, havde nu al Grund til at henvende

sig til vor Kunstner med denne Bestilling, men beklagede, at man kun kunde tilbyde en Sum af £ 1000 St., som var Alt, hvad der var indkommet ved Subscriptionen.

Thorvaldsen svarede strax efterat have modtaget dette Brev, at han for den tilbudne Sum ikke alene vilde levere Statuen i Marmor, men desuden et Basrelief til Monumentets Fodstykke, og denne *"proposition si généreuse"* blev optagen med Erkiendtlighed, og den nævnte Sum strax derpaa deponeret hos *Torlonia*.

I Correspondancen om dette Monument giorde *Hobhouse Thorvaldsen* opmærksom paa, at Lord *Byron*, hvis mandige Skiönhed iövrigt ikke kunde være undgaaet Kunstnerens Blik, dog havde lidt under en vanzirende Legemsfeil, da hans höire Fod var *"un peu contrefait"*, og at denne Omstændighed havde foranlediget det Önske hos Comiteen, at Kunstneren vilde vælge en siddende Stilling, da den nævnte Feil meentes derved at blive mindre fremtrædende.

I August 1830 udkastede *Thorvaldsen* en Skizze til denne Statue, og i November s. A. begyndte han Modellens Udförelse. Men han havde kun i nogle

Uger beskæftiget sig med dette interessante Værk, da han höist unödig maatte forlade det, for i en Skynding at modelere de to Genier til *Monumentet over Pius VII*, som den forestaaende Opstilling af dette Epitaphium foranledigede. Da han derefter i Begyndelsen af 1831 atter havde vendt sig til den forladte Model, bröd Carnevalsopröret ud i Rom, hvilket i nogen Tid gav ham Andet at tænke paa, og da han endelig efter denne Catastrophe igien havde taget fat, blev han tredie Gang afbrudt ved de Fortrædeligheder, som Opstillingen af Monumentet i St. Peder förte med sig. Kied af disse idelige Afbrydelser, erklærede han, at nu vilde han have *Byrons Statue* fra Haanden, og disse ufordeelagtige Omstændigheder har *Thorvaldsen* anfört til Undskyldning for Mangel paa Giennemförelse i Modellen. At han senere har foretaget Forandringer, navnligen i Hovedets Stilling og Udtryk, viser sig ved Sammenligning af de tvende herværende Gipsmodeller.

I Mai 1831 stod Modellen, afstöbt i Gips, i *Thorvaldsens* Studio og tildrog sig en ualmindelig Interesse især hos de reisende, engelske Familier.

Tab. 13.

Portraitstatue af Lord Byron.

(5′ 3″ h.)

Den store Digter er fremstillet siddende paa Ruiner af den græske Kunst. Det er Digtet *Childe Harold,* han holder halvtaabnet i venstre Haand, medens han, med Griffelen stemmet imod Hagen, fordyber sig i en poetisk Tanke. Den venstre Fod hviler paa et Fragment af en dorisk Söile; det höire Been, som er udstrakt, vækker, næsten umærkeligt, Forestillingen om en Legemsfeil. Det architectoniske Fragment, som tiener ham til Sæde, er smykket med Athenes Ugle og en Gryph med Lyren. Paa Jorden til venstre Side ligger et Dödninghoved, hvorved *Thorvaldsen* enten menes at have villet angive en Stemning, som charakteriserer Digteren, eller maaskee hentyde til *Byrons* bekiendte Digt til en Drikkeskaal, giort af et Cranium.

Til Fodstykket for denne Statue havde *Thorvaldsen*, efter sit eget Tilbud, i September 1830 modeleret et rundt Basrelief,

Tab. 14.

Erato og Amor.

(Diam. 1′ 10″.)

Den siddende Musa synes at have endt sin Sang, men hendes venstre Haand leger endnu med

Lyrens Strenge, medens Plectret hviler i den höire. Amor staaer lænet op til hendes Skulder med Buen halvt skiult under sine Vinger, og hans Stilling og Blik forraader, at han fortaber sig i Efterklangen af den endte Sang.

Dette Basrelief blev i Tiden oftere udfört i Marmor, men ikke til *Byrons Monument.* *Thorvaldsen* havde neppe fuldendt Modellen dertil, da en anden Tanke greb ham, og endnu i samme Maaned fremstod et andet Basrelief til dette Monument, som senere udförtes dertil, nemlig

Sangens Genius.

Tab. 15.

(2 7″ h.; 1′ 11″ br.)

For at betegne Digterens Nation har Kunstneren ladet denne Sangens Genius sætte sin Fod paa Forstavnen af et Skib, efter den antikke Fremstilling. Paa det böiede Been, som for endeel skiules af det afkastede Gevandt, stötter Genien sin Lyra, for at kunne stemme den, og i hans lyttende Aasyn synes man at höre Tonernes Harmoni.

Monumentet over Lord Byron var, efter Comiteens tidligste Yttring desangaaende, bestemt til at

opstilles i Westminster Abbediet, formodentlig i *the Poets corner*. Senere hed det, at det skulde opstilles, enten paa det nævnte Sted, eller i Pauls Kirken, eller i *British Museum*, eller i *National Gallery*. Men efterat det i en Række af Aar havde ligget som en ufortoldet Artikkel i London Dock's Kielder, fordi Kirkens strænge Forstander bortviste den profane Digters Eftermæle fra Kirken, blev der dog endeligt i November 1845 forundt det en Plads i Trinity College's Bibliothek i Cambridge.

Det afvigte Aar, 1830, havde, efter Sædvane, foröget Rækken af de lærde Selskaber, som tilegnede sig den Ære at tælle den navnkundige Kunstner iblandt sine Medlemmer. Den 30te Juni d. A. blev han optagen til Medlem af *La Societé des Amis des Lettres* i Warschau, under 12te August s. A. valgtes han til Æresmedlem af *Accademia della Valle Tiberina Toscana di Scienze ed Arti* i Florents, og under 20de Sept. s. A. optoges han som *Membre honoraire de l'Université Imperiale de Vilna.*

1831. Under de Uroligheder, som i Begyndelsen af dette Aar truede Pavestaten paa forskiellige Punkter,

yttrede sig i Februar en ulmende Revolution i selve Rom. Carnevalslystighederne vare i fuld Gang, og under denne Maske indtraadte Folkebevægelserne og satte Autoriteterne i en panisk Skræk.

Thorvaldsen, som efterat Pavemonumentet var nogenlunde fra Haanden, havde foresat sig at fuldföre Modellen til *Byrons* Statue, blev en Middag under Carnevalet overrasket af et Besög af *Executores testamenti* i *Consalvi's* Bo, som kom for at melde ham, at de resterende 12,000 Scudi for Monumentet over *Pius VII* nu kunde blive ham udbetalte. Overrasket ved denne Erklæring, svarede Kunstneren, at denne Sum först tilkom ham, naar Arbeidet fuldstændigt var afleveret; men nu erfarede han, at Grunden til dette uventede Tilbud alene var den, at Vedkommende, under det truende Uveir, befrygtede et Angreb paa de offentlige Midler. Han maatte bestemme sig til, enten strax at sætte sig i Vognen, som holdt for Dören og at följe med, for at hæve Summen, eller at lade den henstaae, fra dette Öieblik af, paa egen Regning og Risico.

Ihvor overraskende og foruroligende denne bestemte Erklæring end kom over vor Kunstner, saa maatte han dog föie sig derefter, og ufortövet

satte han sig i Vognen hos Executorerne, som förte ham til *Monte di Pietá*, hvor man i en Skynding udbetalte ham de 12,000 Scudi. Med en Masse Pengesække, opstablede i Vognen, kiörte han derfra, vistnok ikke uden Uro over, hvad der kunde tilstöde, lige til *Torlonia's* Bank, i Haab om, der at blive lettet for sin Byrde. Men her var Alt i Bevægelse. Ved Rygtet om den forestaaende Catastrophe var man ifærd med at træffe Foranstaltninger til Bankens Beskyttelse, Gaarden var opfyldt af ridende Gensd'armer, og *Torlonia* og hans Betiente afviste kort og godt *Thorvaldsen* med de Ord, at Enhver nu havde nok at giöre med at redde sit Eget. I denne yderligere Forlegenhed tog *Thorvaldsen* sin Tilflugt til Madame *Torlonia's* Forbön, og opnaaede omsider ved hendes Mellemkomst, at man hialp ham ud af denne Situation.

Saaledes lettet, vendte han tilbage til Via Sistina og mödte der de voxende Rygter, om Alt hvad Pöbelen havde isinde — deriblandt ogsaa om hvad han selv havde at befrygte —, hvilket havde saameget lettere Indgang hos ham, som han var ikke lidet tilböielig til at betragte sig selv som et allerede længe udseet Offer for Fanatisme og Rovbegierlighed.

Hvad enten de danske Kunstnere i Rom foranledigedes dertil ved *Thorvaldsens* Yttringer om den Fare, som truede ham og hans Værker, eller de følte sig drevne dertil ved de gængse Rygter om de omdrivende Sværmes Hensigter, saa samlede de sig bevæbnede i *Thorvaldsens* Bolig, med den Erklæring, at de vilde danne en nordisk Livvagt om ham. Men dette vilde *Thorvaldsen* ingenlunde tillade. *"Det vilde være for dyrt betalt,"* sagde han, *"om Nogen af Dem skulde tilsætte Livet, for at for-"svare mig og mine Arbeider! — Vil man berøve "mig mine Penge,"* tilföiede han, *"saa lad dem "tage dem; jeg faaer da at see til, at skaffe mig "nogle igien. Og er det mit Liv, man vil tage, saa "lad dem tage det! Saa er det jo forbi, og dö skal "vi dog alle!"*

Faren drev imidlertid snart over, og siden lo man ad den hele Forskrækkelse; men fra denne Tid af, er det sagt, følte *Thorvaldsen* sig uhyggeligt i Rom, og yttrede stadigt, at han vilde vende tilbage til Danmark, naar han havde faaet de Arbeider fra Haanden, som han hidtil havde paataget sig.

Efterat Monumentet over *Pius VII* var opstillet og afdækket den 2den April d. A., deelte

Thorvaldsen i nogen Tid sin Opmærksomhed mellem Modellen til *Byrons* Statue og Fuldförelsen af *Adonis*, men da det sidstnævnte Arbeide trættede ham, giorde han sig i Junii Maaned den Adspredelse, at modelere et Basrelief,

Tab. 16.

Achils Vaaben.

(4' br.; 2' 1" h.)

Emnet til dette Basrelief er taget af Ovids Metamorphosis, XIII, hvor Digteren fortæller, at da Achilles var falden for Troja, og hans Aske lagt i Urnen, opstod der en heftig Strid imellem Ajax Telamonius og Ulysses, om hvo af dem der skulde arve hans Vaaben. Minerva dömte dem imellem til Fordeel for Ulysses, hvilket Ajax tog sig saa nær til Hierte, at han i sin Harme ombragte sig selv.

Kunstneren valgte det Moment, da Gudinden har udtalt det afgiörende Ord. Hun staaer i Midten af Billedet og vender sig til höire Side, pegende paa Ulysses, som den, hun tilkiender Arven. Ulysses staaer med Hovedet sænket og stötter sig til sit Spyd, medens to phrygiske Drenge bære de omtvistede Vaaben hen til ham. Yderst paa den

modsatte Side sees Ajax, i Begreb med at forlade Pladsen. Med Haanden trykket i Fortvivlelse mod sit Hoved, vender han sig, for endnu engang at udöse sin Harme. Imellem Minerva og Ajax sees paa en dybere Plan Achils Grav, ved hvilken hans Moder, Thetis, smykket med et Bölge-Diadem, og derved betegnet som Nereide, sidder sörgende, men adspredes i sin Sorg af den foregaaende Handling.

Dette Basrelief var endnu ikke afformet, da Kunstneren foretog et andet, forestillende

En Satyr og en lille Faun.

Tab. 17.

(2′ 5″ br.; 1′ 6″ h.)

En gammel, bukkebenet Satyr ligger med Hyrdestaven i Haanden, lænet op til en fyldt Viinsæk. I sin venstre Arm holder han en lille Faun, som sidder paa hans Knæ og forsöger at bringe Toner ud af den Gamles Rörflöite.

Foruden disse nævnte Basrelieffer modelerede *Thorvaldsen* i denne Sommer tvende Tilsætninger til Frisen, *Alexanders Triumph*, af hvilke det ene ikke findes i de os bekiendte, udförte Exemplarer, men sandsynligviis har været bestemt, ligesom et tidligere anfört Stykke, til efter Omstændighederne

at kunne rette Frisens Udstrækning efter et bestemt opgivet Maal.

Dette saaledes omtalte

Tab. 18. **Basrelief til Alexanderstoget,**

som forefindes i en Gipsafstöbning (2' 4" bredt; 1' 9" höit) maa antages at være bestemt til at indsættes i Frisen efter Alexanders ridende Fölge. Det fremstiller en Kriger, som förer ved Haanden sin Hest, der skrækkes af en giöende Hund.

Det andet

Tab. 19. **Basrelief til Alexanderstoget**

findes indsat i den herværende Frise i Marmor paa Christiansborg. Det er en Moder, som lader sin lille Dreng ride paa Ryggen af et af de Faar, som drives ind i Babylon.

I disse Sommermaaneder fremstod et Sculpturværk fra en anden Haand, som staaer i den inderligste Forbindelse med *Thorvaldsens* Biographi, og som vi derfor ikke forbigaae her at omtale.

Ved *Thorvaldsens* Side — skiöndt ikke i hans Elevers Række — stod i disse Aar en anden dansk

Billedhugger, nær beslægtet i Aanden med den navnkundige Mester, Billedhuggeren *Wilhelm Bissen.*

Allerede i 6 Aar havde denne, i Rom som i Danmark, höit agtede, unge Kunstner arbeidet selvstændigt, uden at han ved nogen betydelig Bestilling fra Fædrelandet havde fundet Leilighed til at hævde den Anseelse som Kunstner, hvortil först de akademiske Læreaar, dernæst hans tidligere Arbeider i Kiöbenhavn og endelig *Thorvaldsens* egen, ubetingede Lovtale allerede saa længe havde berettiget ham.

Da mödtes den dobbelte Interesse, for den ældre og for den yngre, danske Kunstner, i Önsket, at see en *Thorvaldsens Buste,* udfört af *Bissen,* og dette Önske fandt sin Opfyldelse ved en Bestilling af en Forening af Kunstens Venner, bestaaende af Deres Excellencer Geheime-Statsministrene *Mösting* og *A. W.* Greve af *Moltke,* Conferentsraad *N. A. Holten,* Agent *Th. Suhr,* Hofraad *J. Hambro,* Grosserer *Andr. Hansen* og Generalconsul *H. L. Froelich.*

Den unge Kunstner benyttede denne Leilighed til at bestyrke Forventningen og at grundlægge sig en uvisnelig Ære ved Udförelsen af en Buste, som i ingen Henseende lod noget tilbage for Önsket.

Denne Buste, som blev modeleret i Junii 1831, blev senere udfört i Marmor, og da den var ankommen til Danmark, blev den af ovennævnte Forening skienket den Kunstskole, i hvilken begge Kunstnere havde modtaget deres förste Dannelse i Kunsten.

I denne Sommer synes det at have været *Thorvaldsens* Hensigt at foretage nogle forberedende Arbeider til den store Heststatue, Churfyrst *Maximilian* af Bayern, hvilken han ved Contract havde paataget sig at levere færdig i Model til Afstöbning inden d. 1ste December 1832.

Efter nogle Portraiter, som vare blevne ham sendte, modelerede han först den colossale Buste, men paa samme Tid, i Augustmaaned, havde han i den Grad negligeret et Spanskflueplaster, som han bar paa den venstre Arm, at Saaret imflammerede, og han maatte nu bære Armen i et Bind. Saaledes maatte han standse i det begyndte Arbeide, men ganske uvirksom kunde han ikke være, og da han dog havde den höire Arm fri, besluttede han at more sig med nogle Smaating om Amor og — som han sagde — *"at forsöge paa, dog engang at faae ham rystet ud af Ærmet."*

Thorvaldsen havde en lærd Ven i Rieti, Digteren Cav. *Angelo Maria Ricci*, som nogle Aar tidligere var kommen i Besiddelse af et gammelt Haandskrift, hvori der fandtes endeel Fragmenter af græske Digtere, som ikke vare i den udgivne *Antologia græca*, men som han agtede efterhaanden at bringe for Lyset. Imellem disse Fragmenter, skrev *Ricci*, fandt han nogle, der forekom ham som antikke Gemmer, der under *Thorvaldsens* Haand vilde kunne fremgaae som livsglade Billeder af en længst forsvunden Tid, og derfor vilde han leilighedsviis sende ham nogle af disse.

En saadan Opfordring var netop paa denne Tid nylig sendt vor Kunstner. Det var som en lille Bouquet af sex Blomster, hvoraf hver enkelt indeholdt en Opgave, som Kunstneren behandlede:

Giove detta le leggi, Amor le scrive,
Amor dispiega in mezzo al mar le vele,
Amor da selce trae scintille vive,
Amor careggia il cagnuolin fidele,
Amor tesse una rete a cor gentile,
Di vaghe conche Amor si fa monile.

Vi fremstille disse Basrelieffer uden at kunne indestaae for Følgeordenens Rigtighed. De bleve,

som *Thorvaldsen* havde sagt, rystede ud af Ærmet, saa at det senere var ham selv umuligt at angive, i hvilken Orden de vare blevne til.

Den förste Opgave i den anförte Strophe, *"Giove detta le leggi, Amor le scrive"* er efter Cav. *Ricci's* Angivelse tagen af et Fragment hos Stobæus, som tillægges Archilochus, og *Thorvaldsen* modelerede derefter et lille, halvrundt Basrelief,

Tab. 20.

Jupiter og Amor.

(2" 1" br.; 1" 4" h.)

Jupiter troner under Dyrkredsen, som foroven afskiærer Basrelieffet i en Halvcirkel. Han dicterer Love for Verden, og Amor, som staaer hos og stötter Tavlen mod hans Knæ, nedskriver disse Love med Spidsen af sin Piil. Bag Jupiters Stol sidder hans Örn med Lynet under sin Klo, og Amor har bagved sig nedlagt sin Bue og det fyldte Kogger.

Den anden Opgave: *"Amor dispiega in mezzo al mare le vele"* behandlede *Thorvaldsen* först i et Basrelief

Amor, siddende i Baaden. Tab. 21.

(1 6″ br.; 1′ h.)

Den uforfærdede Amor er stegen i en Baad og udspænder Seilet for at begive sig ud paa det trolöse Hav. Til Bugspryd bruger han sit Pilekogger og sin Bue til Roret. En Piil har han slaaet fast i Bagstavnen og omvundet den med et flagrende Rosenbaand. Selv sidder han med den styrende Bue i den ene Haand og holder Seilet med den anden.

Senere underkastede Kunstneren denne Opgave en ny Behandling i Basrelieffet

Amor, staaende i Baaden. Tab. 22.

(1′ 15″ br.; 2′ h.)

I denne Composition staaer Amor i Baaden saaledes, at han hviler paa det höire Knæ, medens han med venstre Haand holder det bugnende Seil, og med den höire bruger sin Bue som Ror.

Efter den tredie af de nævnte Opgaver: *"Amor dal selce trae scintille vive,"* modelerede *Thorvaldsen* Basrelieffet

Tab. 23.

Amor, svævende over Jorden.

(1' 8" br.; 1' 3" h.)

Amor flyver med Buen paa Skulderen og Koggeret paa Ryggen tæt hen over Jorden og berörer i sin Flugt den stenede Grund med sin Piil. Det synes som om Kunstneren under Udförelsen har lagt en anden Tanke ind i Opgaven, den nemlig, at selv den stenede Grund fremskyder Blomster, hvor den beröres af hans Piil.

Den fierde Opgave: *"Amor careggia il cagnuolin fedele,"* löste *Thorvaldsen* i det skiönne, halvrunde Basrelief

Tab. 24.

Amor og Hunden.

(1' 10" br.; 1' 3" h.)

Amor sidder paa en Klippe; han har lagt sin Bue og sit Pilekogger fra sig og viser den tro Hund sine Kiærtegn.

Den femte Opgave: *"Amor tesse una rete a cor gentile,"* som af *Ricci* tillægges Anacreon, behandlede Kunstneren i Basrelieffet

Amor filerer et Næt.

Tab. 25.

(1' 11" br.; 1' 3" h.)

Den listige Amor, som forstaaer alle Kunster, filerer et Net, for at fange det flygtige Hierte. Af sit Kogger, som han holder fast under den venstre Fod, har han fremdraget en Piil, til hvilken Nettet er fæstet. I den venstre Haand holder han den Stav, hvorover han fletter Nettet; i den höire Garnvindselen. Over Garnet flaggrer en Sommerfugl, og Kunstneren har i begge Amors Pegefingre udtalt en skiemtende Tanke, i den höire nemlig, at Nettet endnu ikke er færdigt, og i den venstre, at Sommerfuglen allerede er ved at flyve i Garnet.

Den siette Opgave: *"Di vaghe conche Amor si fa monile"*, er udfört i Basrelieffet

Amor, svævende over Strandbreden.

Tab. 26.

(1' 8" br.; 1' 3" h.)

Hans Bue og Koggeret hænge löst under Brystet, medens han paa udslagne Vinger svæver hen over Stranden, for i sin Flugt at opsamle de opskyllede Conchylier, hvilke han samler paa et Baand til et Smykke.

Af Cav. *Ricci's* foreliggende Breve til *Thorvaldsen* sees det, at han baade för og efter de nævnte Opgaver stadigt har sendt vor Kunstner sine *"semplici indicazioni"*, hvoraf *Thorvaldsen* nu, da han var i Gang dermed, vedblev at tage Motiver til mindre Arbeider. Saaledes havde Cav. *Ricci* af et Fragment hos Stobæus, som han tillægger Sapho, uddraget Ordene: *"fammi questa rosa regina de' fiori"* [*giör mig denne Rose til Blomsternes Dronning*] uden at kunne angive, hvem der er den Talende. Men han foreslaaer *Thorvaldsen* at antage, at det er Amor, som taler til Jupiter og Juno, og den lærde Ven spörger nu Kunstneren, om han ikke under denne Forudsætning kan bruge dem.

Thorvaldsen optog det og modelerede Basrelieffet

Tab. 27.

Amor med Rosen.

(1' 10" br.; 1' 1" h.)

Amor træder frem for Jupiter og Juno, som med Velbehag synes at lytte til, hvad den lille Gud nu har at forebringe. Han har fundet en Rose, og da den tykkes ham skiönnest blandt alle Blomster, beder han Herskerparret om, at den maa være Blomsternes Dronning.

Et andet Fragment, som *Ricci* siger, at han har fundet hos Forfatteren af *"Etimologici"* og som han tillægger Theokrit: *"Amor dentro una profonde caverna dava fuoco alle rupe"*, gav *Thorvaldsen* Ideen til Basrelieffet

Amor antænder Klippen.

Tab. 28.

(1' 3" h.; 1' 8" br.)

Amor træder ind i en Klippehule; i sin venstre Haand holder han Buen, i den höire en brændende Fakkel, hvormed han vil antænde den kolde Steen.

Hos den nævnte Forfatter af *"Etimologici"* havde *Ricci* fremdeles fundet et Fragment af Theokrit, som han for *Thorvaldsen* oversatte i disse Ord *"Amore ed Imene filano la vita"*, og Kunstneren oversatte denne Tanke i sit Sprog ved at modelere Basrelieffet

Amor og Hymen.

Tab. 29.

(1' 11" br.; 1' 4" h.)

Amor og Hymen have forenet sig, for at spinde Livets Traad. Kiærlighedsguden har lagt sine Vaaben fra sig; han staaer med Haandrokken i venstre og tvinder Traaden med den höire Haand, medens

Hymen, som har stillet sin Fakkel hen bagved sig, knælende dreier den nedhængende Spindel.

Efter Opgaven: *"Ganimede ed Amore si giuocano la beltà,"* som er taget af et Fragment af *Simonides* i *Antologien*, modelerede *Thorvaldsen* Basrelieffet

Tab. 30.

Amor og Ganymed.

(2' br.; 1' 4" h.)

Efter Cav. *Ricci's* nærmere Udvikling af denne Opgave i et Digt, som han har sendt Kunstneren, ere Amor og Ganymed komne i Strid om, hvo af dem der er den skiönneste, og ere blevne enige om, at afgiöre denne Sag ved Astragal-, eller Terningspillet. Men da Ganymed vinder i Spillet, svarer Amor: "Det hiælper dig ikke! Jeg seirer dog altid!"

I Basrelieffet har Kunstneren fremstillet dette sidste Moment. Ganymed sidder med Terningerne paa Bagen af den udstrakte höire Haand og viser Amor, som staaer foran ham, sit heldige Kast. Men Amor, som stötter sig med venstre Haand mod Klippen, peger med den höire paa sig selv i Udtrykket af de ovenanförte Ord. Bagved Amor ligge Kogger og Bue henkastede, bagved Ganymed sidder Örnen.

Om de foranförte Basrelieffer er det udenfor al Tvivl, at de ere modelerede paa Cav. *Ricci's* Opfordring efter Opgaver, hvormed han nu og da forsynede Kunstneren i sine Breve.

Dette gielder imidlertid ikke om de nærmest fölgende, thi, at de ere optagne i det af Cav. *Ricci*, i 1832, udgivne Værk: *Anacreonte novissimo del Commendatore Alberto Thorwaldsen*, og der forsynede med Citater, som henvise til Fragmenter af græske Digtere, kan saameget snarere antages at være skeet efter Basrelieffernes Tilblivelse, som det samme findes at være Tilfældet med flere Basrelieffer fra en langt tidligere Tid. Vi finde saaledes, at *Thorvaldsen* i denne Suite af smaa Basrelieffer har behandlet Anakreons 30te Ode i Basrelieffet

Amor, bunden af Gratierne.

Tab. 31.

(2' 4" br.; 1' 2" h.)

Gratierne have fanget Kiærlighedsguden og bundet ham med et Rosenbaand mellem to Træer. Han synes at have underkastet sig Skiönhedens Magt, thi ved hans Fod ligger den seiervante Bue magteslös, og hans Blik hviler bönligt paa Gruppen af de tre, liggende Gratier. Den forreste af disse

holder Rosenlænken i sin Haand, den anden knæler bagved hende med Amors Kogger i sin venstre Haand og fremstrækker med den höire en af hans Pile, hvis Odde den tredie berörer med sin Finger.

Efter Mythen om Hylas modelerede *Thorvaldsen* Basrelieffet

Tab. 32.

Hylas, bortfört af Nymferne.

(2′ 5″ br.; 1′ 3″ h.)

Hylas var en skiön Yngling, som fulgte Herkules paa Argonautertoget. Paa denne Reise landede de en Dag i Nærheden af Troja, og Hylas gik til Floden Ascamus, for at hente Vand. Der, hedder det, forelskede Flodnymferne Eunica, Malis og Nychea sig i ham og droge ham under Kiærtegn ned i Bölgerne. Herkules sögte længe sin Yndling, men forgieves; Nymferne omskabte Hylas til Echo, som altid svarede, naar Herkules raabte hans Navn, saa at denne længe ikke kunde forlade Stedet og blev paa denne Maade skilt fra de övrige Argonauter.

Efter denne Mythe modelerede *Thorvaldsen* i dette Aar en Composition, hvori Hylas ligger paa det venstre Knæ med det höire Been frit udstrakt i Faldet fra Klippen. I den höire Arm holder han

den nyligt fyldte Vandkrukke. Men en af Nymferne klynger sig op til ham med Armen om hans Ryg, og de to andre nærme sig fra Vandet den skiönne Gienstand for deres Kiærlighed.

I 1833 behandlede *Thorvaldsen*, uvist af hvilken Grund, andengang dette samme Emne.

Til det fölgende Basrelief, som *Thorvaldsen* modelerede i denne Række, kunde vel et antikt Maleri, som var udgravet i Pompeii, have givet Anledningen.

Dette Maleri, som har smykket det saakaldte *Casa omerica* i Pompeii, fremstiller blandt flere Figurer en ung Quinde, som holder i sin Haand en lille Rede og med Glæde betragter tre, smaa Börn, som ligge deri, nys kröbne ud af Æggene. Maleriet forklares ved Leda med Castor, Pollux og Helena, men vor Kunstner har blot behövet at see en Afbildning deraf i *Real Museo Borbonico*. I. Tab. XXIV for at blive befrugtet af den förste Tanke til Basrelieffet:

En Hyrdinde med en Amorinrede. Tab. 33.

(1' 11" h.; 1' 10" br.)

En Hyrdinde sidder med sin Hund og bærer en Rede fuld af Amoriner paa Skiödet. Med sin

venstre Arm, som hun lægger over Reden, söger hun at fastholde det kiære Bytte, men desuagtet er dog en af de smaa Elskovsguder undsluppen, og mod denne Flygtning udstrækker hun forgieves sin Haand, thi alle de, hun har tilbage, opveie hende ikke Tabet af denne ene. De smaa Amoriner, som nyligt ere kröbne ud af Æggene, yttre, som *Thorvaldsen* selv pleiede at bemærke, forskiellige Stemninger. "See!" pleiede han at sige, "der er nu den, som strækker sig ud, for at klappe Hunden; det er jo den trofaste Kiærlighed. Den der flygter bort, er naturligviis den ustadige Kiærlighed; — see der den brændende Kiærlighed, — der den stille, — og den bageste, som man knap seer, — maa være den hemmelige Kiærlighed!" Dette Basrelief udförtes nogle Aar efter i Marmor for Kongen af Würtemberg.

Et Emne, som *Thorvaldsen* allerede gientagne Gange havde behandlet med forskiellige Motiver, optog han nu igien ved at modelere Basrelieffet:

Tab. 34.

Amor paa Löven.

(2' 2" br.; 1' 10" h.)

I denne Fremstilling sidder Amor paa en roligt fremskridende Löve, med Koggeret om sin Skulder,

Buen i den venstre Haand. Den höire Haand har netop sluppet Buestrengen, og Elskovsgudens Blik följer Pilen i dens Flugt.

Denne Suite af mindre Basrelieffer skal, efter hvad der paa den Tid berettedes fra Rom, have beskæftiget *Thorvaldsen* heelt ind i det följende Aar, 1832, men vi have endnu at nævne nogle Buster, som han modelerede i 1831, nemlig: i Vinteren 1830-31, et Medaillon-Portrait til Gravmonumentet over den unge *Göthe*, som döde i Rom og blev begravet ved Cestius Pyramiden; Buster af *John Wyllie*, som blev modeleret i Januar, og af *v. Lövenstern*, som var fuldfört i October, og endelig Busten af den i Rom afdöde Baron *v. Eichthal*, som var fulgt med *Thorvaldsen* fra München i 1830.

Som ethvert Aar bragte vor Kunstner Hyldinger og Æresbeviisninger, saaledes ogsaa dette.

Strax i Begyndelsen af Aaret 1831 modtog han en forbindtlig Skrivelse fra Syndicus i Staden Turin af 8de Januar d. A., og med denne en kostbar Gulddaase med *C. T.* (*Civitas Torinensis*) i Diamanter. Denne Opmærksomhed bevidnedes ham, ifölge Skrivelsens Indhold, for den Interesse, han havde viist nogle af Stadens unge Kunstnere under deres Ar-

beider til Forskiönnelse af Kirken della B. V. Madre di Dio.

I April d. A. optoges han som Æresmedlem af *Kunstforeningen i Nürnberg*, og i Mai udnævnedes han til *Officier af Æreslegionen.*

Men fremfor Alt kunne vi ikke forbigaae, paa dette Sted at fremhæve en Æresbeviisning, som Kong *Ludvig* af Bayern havde tiltænkt vor Kunstner, men som han tillykke ikke modtog. Vi have allerede tidligere nævnet, at denne *Thorvaldsens* höie Velynder stadigt i disse Aar lod det være sig magtpaaliggende, at drage *Thorvaldsen* til München. Desuagtet havde *Thorvaldsen* i al Stilhed giort sit Testament og helliget sig og sine Arbeider Fædrenelandet. Men denne Omstændighed var ialtfald kun bekiendt som et usikkert Rygte, og det synes ogsaa, at *Thorvaldsen* just ikke har fundet sig foranlediget til reentud at afslaae de Tilbud, som stadigt giordes ham fra München. Iblandt disse have vi her at anföre, at Kong *Ludvig* af Bayern, under 9de Nov. 1831, egenhændigt opfordrede *Thorvaldsen* til i næste Foraar at overtage Professoratet i Billedhuggerkunsten ved Akademiet i München og tilsagde ham i de naadigste

Udtryk Tittel og Rang med hans Ministre og at blive modtaget med aabne Arme!

Vinteren og endeel af Foraaret var hengaaet 1832.
under den rige Frembringelse af Basrelieffer, som vi have beskrevet. *Thorvaldsen* vendte sig nu atter til det forladte Arbeide, hvis Fuldförelse var saa fiern, skiöndt han havde lovet det færdigt inden dette Aars Udgang. Det var, som man vil erindre, Modellen til *Maximilian af Bayerns Heststatue.*

Et saa colossalt Arbeide, til hvilket det störste Arbeidsrum neppe vilde være stort nok, naar Forhold og Virkning fra först af skulde beregnes, krævede betydelige Forarbeider og navnligen en udfört Model i *naturlig* Störrelse, hvorfra Maalene siden kunde overföres paa det endelige, colossale Arbeide.

Dette Forarbeide af en Model i naturlig Störrelse begyndtes i de förste Sommermaaneder og beskæftigede ham i nogen Tid uafbrudt. Men snart trængte han igien til at adsprede sig ved et mindre Arbeide, til hvis Gienstand hans Opmærksomhed maaskee var henledet paa samme Maade som tidligere.

Plutarch og Curtius fortælle, at da Alexander den Store paa sit seierrige Tog igiennem Asien

havde underlagt sig Babylon og Susa, dvælede han nogen Tid i Persiens Hovedstad, Persepolis. Der, i letfærdige Quinders Omgivelse, hengav han sig til Overdaad og Vellyst. En Dag gav han sine Venner en stor Fest, og iblandt hans Giester var ogsaa Hetæren Thais, en Grækerinde fra Athen. Under det yppige Maaltid yttrede hun det Önske, at hun nu med sine Quinder maatte tage Hevn over Xerxes, som havde afbrændt Athen, og foreslog Seierherren at antænde Persepolis. Dette Forslag blev med Jubel optaget af det berusede Selskab, og Alexander sprang selv op, greb en Fakkel, hvormed han antændte Kongeborgen, og nu paafulgte den skiönne Stads Ödelæggelse.

Efter denne Fortælling modelerede *Thorvaldsen* Basrelieffet

Tab. 35. **Alexander antænder Persepolis**
(6 2″ br.; 3′ h.)

og fremstillede i Basrelieffets Midte Alexander, som med Festkrandsen om sit Hoved modtager en antændt Fakkel, som Thais rækker ham. Nogle af hans Krigere, og nærmest Hephæstion, söge at standse Helten i denne Udaad, men forgieves.

Quindens Opfordring synes at overdöve den sindige Vens Raad og Advarsel. Bagved Thais staae to andre Quinder, af hvilke den ene faaer sin Fakkel tændt hos den anden; men yderst til Venstre gaaer en Perser bort i Sorg og Fortvivlelse.

Men istedetfor nu, efter denne lille Udskeielse, atter at tage fat paa Forarbeidet til Heststatuen, som han neppe kan antages at have tilendebragt indtil da, lod han sig atter hendrage af sin Lyst til et beqvemmere Arbeide og begyndte, umiddelbart efterat det sidstnævnte Basrelief var afstöbt, paa en Frise, som man höiligen maa beklage aldrig er bleven tilendebragt. Men det var ogsaa et Foretagende af en saadan Udstrækning, at man vel neppe nogensinde har kunnet fæste Lid til dens fulde Tilendebringelse.

Han havde nemlig fattet den Tanke, i en Frise at ville fremstille den hele historiske Række af Digtere, ligefra Homer til hans egne Samtidige.

Denne Frise, som han kaldte

Parnasset,

Tab. 36-40.

(17' 5" lang; 2' 1" br.)

begynder med et Optog af Apollo, som anförer Musernes og Gratiernes Chor. Dernæst skulde Dig-

terne fremtræde i den historiske Følge, og en Flodgud i denne Række adskille den antikke fra den moderne Kunst.

Den förste Gruppe fremstiller Apollo, som med Lyren i den ene Haand og Plectret i den anden, sidder paa en Vogn, der trækkes af Pegasus. Hesperus svæver foran med sin Fakkel og förer med Töilen i sin Haand det bevingede Forspand. Sanggudens Blik er tilbagevendt, og han overskuer hele Rækken af sine begeistrede Sangere. Men paa hans Vogn har Kunstneren, vistnok ikke uden Betydning, angivet Mythen, hvorledes Marsyas blev straffet for sin maadelige Sang.

Efter Apollo følger de dansende Gratiers Gruppe; Amor er foran og förer dem fremad med en Rosenkiæde, som de slynge imellem sig. En lille Genius, maaskee Anteros, eller Gienkiærligheden, udströer sine Blomster paa Veien.

Efter denne Gruppe følge Muserne; först Clio, som gaaer tankefuld og alene, derefter Euterpe, Thalia og Melpomene. En lille Genius har taget Terpsichores Lyre, medens hun svæver dansende frem med Erato. Polyhymnia synes at være den næste; hun træder roligt frem, og hende følge Urania

og Calliope. Musernes Chor sluttes af deres Moder, Mnemosyne, som ledsages af Taushedens Genius.

Nu skulde Digterne følge. Deres Række aabnes af den blinde Homer, som ledes frem af en Sangens Genius, der bærer hans Palme og hans Krands, — men videre fortsattes denne Række ikke.

De Familieanliggender, som midt under denne Composition drog Kunstneren ikke alene bort fra Arbeidet, men fra Rom, havde, som det synes, forvisket den Stemning, hvori dette Værk var undfanget, og ihvorvel han, efter sin Tilbagekomst endnu i December Maaned, atter tog sig for at före Arbeidet videre, skete dette dog ikke.

En Forstemthed havde grebet ham og drog ham bort fra Kunsten, og ligeindtil den næste Sommer syntes han mest beskæftiget med Ordningen af private Forhold.

Thorvaldsens, i naturligt Ægteskab med *Anna Maria Uhden*, föd *Magnani*, avlede Datter, *Elisa*, havde i det afvigte Efteraar, med Faderens Samtykke, skienket den danske Oberstlieutenant *v. Paulsen* sin Haand. Men da Bruden, som Datter af en Catholikinde, var opdragen i den der herskende Troes-

bekiendelse, mödte dette Ægteskab med en Protestant store Vanskeligheder i Rom. For at undgaae disse, besluttedes en Reise til et fraliggende Sted, hvor Vielsen lettere vilde kunne fuldbyrdes. I August Maaned 1832 fulgte vor Kunstner derfor sin Datter over Livorno og Carrara til Genua og derfra til Vicenza, hvor Underhandlinger med Geistligheden synes at være blevne aabnede. Men Sagen mödte saa mange Vanskeligheder og angreb i den Grad *Thorvaldsens* Lune og Tilfredshed, at han, utaalmodig over alle disse Bryderier, den 30te October forlod sin Datter, overgivet til quindelig Beskyttelse, og reiste over Padua til Mailand.

I Rom vidste man længe intet om, hvor *Thorvaldsen* var, eller hvor han agtede sig hen. Man vidste, at han för sin Afreise havde giort sit Testament, og at hans Kunstskatte, ifölge dette, vare skienkede til Danmark; til nogle af sine fortroligste Venner havde han yttret, at han vilde fortsætte denne Reise ligetil Danmark. Dog til den glædeligste Overraskelse indfandt han sig i Rom i Begyndelsen af November, men i höi Grad mismodig og fortrædelig, og ikke engang Efterretningen om Vielsens endelige Fuldbyrdelse d. 25de Dec. 1832,

som han modtog i et Brev fra sin Svigersön af 1ste Januar 1833, havde nogen synderlig opmuntrende Indflydelse paa ham.

Under *Thorvaldsens* Fraværelse var der indlöbne flere Breve til ham, som först kom ham tilhænde ved hans Tilbagekomst. Iblandt disse ogsaa et fra den Kongelige Slotsbygnings Commission i Kiöbenhavn, som indeholdt Opfordring til en ny Cyclus af Arbeider i Marmor for Fædrenelandet. 1833.

Christiansborgs Architect, Conferentsraad *Hansen*, havde allerede tidligere corresponderet med *Thorvaldsen* angaaende Decorationen af det Cabinet, til hvilket Frisen, *Alexanders Triumfindtog* var bestemt, og i en Skrivelse af 21de Aug. 1832 underrettedes vor Kunstner om, at Commissionen var bleven bemyndiget til, hos ham at giöre en Bestilling paa fire Statuer i Marmor, og at Valget af Gienstande ganske var stillet til hans Raadighed.

Dette Budskab synes igien at have vakt hans Arbeidslyst, thi uagtet han havde fuldt op med Bestillinger, som han helst afviste, fordi han, nu mere end för, önskede at kunne giöre sig færdig

til Hiemreisen, saa giorde dog altid Bestillinger fra Danmark ham en Glæde, som andre andetsteds fra ikke saa let kunde giöre ham.

Af de Beretninger, som vi i Begyndelsen af 1833 modtoge fra Rom om *Thorvaldsen*, sees det, at Tanken om disse Bestillinger til det Locale, hvor et af hans Hovedværker i Tiden skulde opbevares, beskæftigede ham paa en usædvanlig Maade.

Hans Lyst til at omarbeide *Jason*, der, som tidligere yttret, nu ikke længer tilfredsstillede ham, fik her en ny Næring, og allerede i Januarmaaned yttrede han, ved at omtale denne Sag, at han nu vilde gientage *Jason*, dertil giöre som Pendant en Statue *Medea* og til de andre to Statuer vælge *Mars, som veier Amors Pïl*, en Composition, som allerede var færdig i Model, og en *Venus*, som rækker Amor sit Gevand, medens hun viser sig for Paris.

Men denne Plan maatte imidlertid snart vige for en anden, da han dog önskede, at alle fire Statuer skulde omfattes af een, giennemgaaende Composition, og nu hengav han sig til en anden Tanke, den nemlig, i denne Cyclus at fremstille *Paris med Æblet*, den nævnte Gruppe *Venus og*

Amor og dernæst *Juno* og *Minerva*, hver indtagende sin Rolle i den bekiendte Skiönhedsstrid.

Men ogsaa denne Idee fortrængtes, og endelig blev han enig med sig selv om, at han vilde gientage sin tidligere Basrelief-Composition: *Vulkan, Venus, Mars* og *Amor*, i fire fritstaaende Statuer, forenede ved det giennemgaaende Sujet af Anakreons 45de Ode.

Denne Plan blev han forsaavidt tro, at han ikke opgav den, saalænge han levede, men kun den allerede nævnte Statue af *Mars* og en *Vulkan*, som han modelerede i 1838, staae, begge ufuldendte i Marmor, som skiönne Fragmenter af en större Composition, der ikke fik Tilværelse mellem hans fuldförte Værker.

En anden betydelig Bestilling mödte ham ligeledes ved hans Tilbagekomst til Rom, nemlig *Monumentet for Bogtrykkerkunstens Opfinder, Johan Guttenberg.*

Allerede i Aaret tidligere havde Kunstforeningen i Mainz meddeelt *Thorvaldsen*, at den agtede at reise Guttenberg et Monument paa en offentlig Plads, at man til denne Hensigt vilde aabne en Concours

mellem Nutidens förste Billedhuggere, og at man haabede paa *Thorvaldsens* Interesse for denne Sag. Da *Thorvaldsen* derefter havde yttret sig villig til, forsaavidt at modtage denne Bestilling, at han selv leverede Compositionerne i Skizzer til under sit Tilsyn at lade dem udföre i Modeller, færdige til Afstöbning, af en yngre Kunstbroder, yttrede man med Glæde i en Skrivelse af 8de Aug. 1832, at der altsaa ikke længere kunde være Tale om nogen Concours, men at man stillede Udförelsen under hans Beskyttelse, fuldt overbeviist om, at han dertil vilde vælge de dueligste Medarbeidere.

Dette Monument, som saaledes skylder *Thorvaldsen* Compositionen, blev i Löbet af de to följende Aar modeleret til Afstöbning af Billedhuggeren *Wilhelm Bissen*, som paa den Tid arbeidede i Rom, og senere afstöbtes det i Bronce af *Crozatier* i Paris.

Hovedfiguren,

Tab. 41. **Guttenbergs Statue,**

(11′ 3″ höi.)

fremstiller Opfinderen af Bogtrykkerkunsten i et Costume, hvortil Motiverne ere tagne af den tydske

Middelalder. Han holder i den höire Haand nogle af de bevægelige Typer, som tillægges hans Opfindelse. I den venstre Arm bærer han et Exemplar af sin Bibel, det förste betydelige Værk, som, mangfoldiggiort ved hans Kunst, udgik i Verden og banede Oplysningen Veien.

Til denne Statues Fodstykke modeleredes to Basrelieffer. Det ene af disse betegner

Opfindelsen af de bevægelige Typer.

Tab. 12.

(3′ 9½″ br.; 2′ 11″ h.)

Guttenberg er her forestillet siddende ved sit Arbeidsbord, med Skriftkassen, hvori Typerne ere ordnede, foran sig. Hans Medarbeider, Faust, staaer paa den anden Side af Bordet, stöttende sig paa en i Træ udskaaret Form til en Columne, hvorved *Thorvaldsen* synes at have villet betegne den tidligere anvendte Maade til Bögers Trykning, i Modsætning til de bevægelige Typer, som Guttenberg nu kunde vise Faust som en ny Opfindelse.

Det andet Basrelief betegner

Tab. 43.

Opfindelsen af Pressen.

(3' 9½" br.; 2' 11" h.)

Medens en ung Mand er beskæftiget med at tage Aftryk ved Hiælp af Pressen, staaer Guttenberg lænende sig op til denne, og giennemseer et Aftryk med kiendelig Tilfredshed.

Et tredie Basrelief var i Begyndelsen paatænkt til dette Monument, og i dette var det *Thorvaldsens* Hensigt at fremstille *Fordelingen af Böger blandt Folket;* men dette findes kun omtalt som en Tanke, Kunstneren skal have yttret, uden at det dog, saavidt vides, kom til at han skizzerede den.

Paa de to andre Sider af Fodstykket anbragtes Inscriptioner; den ene af disse, som er af Prof. *Otfr. Müller*, lyder saaledes:

Artem, quae latuit Graecos, latuitque Latinos
Germani solers extulit ingenium;
Nunc quidquid veteres sapiunt sapiuntque recentes
Non sibi, sed populis omnibus id sapiunt.

Monumentet afdækkedes den 14de Aug. 1837 i Mainz, under en höitidelig Folkefest, som varede i tre Dage, og *Thorvaldsen*, som havde afslaaet at modtage noget Honorar for de af ham udkastede Skizzer, udnævntes til Æresborger af Staden Mainz.

Corvetten Galathea, som skulde afhente Frisen til Slottet, Christusstatuen i Marmor og Frontonen til Frue Kirke m. m., kunde allerede ventes i Livorno i Begyndelsen af Juliimaaned, og *Thorvaldsen* havde gientagne Gange i sine Breve yttret, at han selv vilde benytte denne Leilighed til Hiemreisen.

Men dette Tilsagn havde han givet under Forudsætning af, at han forinden kunde blive færdig med Modellen til *Maximilians* Heststatue, og da han endnu ikke var videre med dette betydelige Arbeide, end at netop den mindre Model, i naturlig Störrelse, var afstöbt, saa havde han, da det kom til Spörgsmaalet om hans Afreise, fuld god Grund til at fölge sin öieblikkelige Lyst, nemlig endnu at udsætte Reisen indtil videre.

Da dette Spörgsmaal, som baade i Rom og i Kiöbenhavn i höi Grad, skiöndt i forskiellig Retning, interesserede Conversationen, var factisk afgiort, og vor Kunstner saaledes havde denne Steen fra Hiertet, yttrede han Lyst til igien at tage fat paa Arbeidet. Men den endelige, colossale Udförelse af Modellen til det oftere nævnte *Monument for Maximilian*, fordrede mange Forberedelser i Studiet, og deriblandt den vigtige Construction af Jernforbindingen o. s. v.

Han kunde derfor ikke strax hengive sig til dette Arbeide, men da Lysten var der, skaffede den sig Udvei igiennem endeel Basrelieffer, som, uden at være foranledigede ved Bestillinger, fremstode i Löbet af de följende to Maaneder og alle omtales som færdige i September, da han for Alvor tog det större Arbeide for.

Som et af de förste af disse mindre Arbeider nævnes et halvrundt Basrelief:

Tab. 44.

Parcerne.

(3′ 3″ br.; 2′ 5″ h.)

Dette i kunstnerisk Symmetri ordnede Basrelief fremstiller et Billede af Menneskelivet, under den antikke Mythe om Parcerne. Klothos, Lachesis og Atropos, de tre, strænge Döttre af Jupiter og Nemesis, spinde og afklippe Menneskets korte Livstraad. Klothos sidder yderst tilvenstre med Rokken i den ene Haand, medens hun med den anden samler den svage Traad. Yderst mod den anden Side sidder Lachesis, som dreier Spindelen med den höire Haand, medens hun styrer den nedhængende Livstraad med den venstre. I Midten staaer Atropos med Saxen, rede til at afskiære Traaden, naar hun

seer Tiden udlöbe i det Sanduhr, hun holder i den venstre Haand. Ved hendes Fod staaer en Genius, Livets og Dödens, som endnu hæver Fakkelen, men som vil vende den mod Jorden, naar det dödbringende Snit er giort. Over Saxen, som Atropos styrer, svæver den dagsky Ugle, i Modsætning til det endnu rindende Timeglas. Til Venstre, ved Foden af Klothos, voxer den friske, blomstrende Hörplante paa Marken; til Höire, under Lachesis, ligge de afklippede Nögler af brudte Livstraade, omgivne af fremskydende Valmuplanter.

I en Meddelelse fra Rom af September 1833, hvori dette Basrelief tidligst omtales, hedder det, at dette Arbeide vakte en udeelt Beundring, og *"at den paa Selvroes ellers ordknappe Thorvaldsen "ved denne Leilighed med elskværdig Frimodighed til- "staaer sin egen, store Tilfredshed med sit Arbeide."*

Paa samme Tid omtales en Suite af runde Basrelieffer som nyligt fremgaaede fra hans Haand, og i hans egenhændige Optegnelser findes dette, idetmindste for endeel, bekræftet.

Disse runde Basrelieffer fremstille *de fire Evangelister* med de dem tillagte Symboler, efter Ezechiels

Syn. Men i denne Suite have vi desuden maattet optage to Compositioner, Billeder af Evangelisten Lucas, som Kunstneren, uvist om tidligere eller senere, har modeleret og efterladt i Gipsafstöbninger, medens en tredie Behandling af samme Emne ganske slutter sig til Suiten og er, som den, udfört i Marmor for Museet.

Tab. 45.

Mathæus.

(Diam. 1′ 8″.)

Evangelisten bæres af sin Engel op fra Jorden. I sin venstre Haand hæver han den udslagne Pergamentrulle, hvorpaa hans Blik hviler, medens han udstrækker den höire mod det Skrivertöi, som Englen rækker ham.

Tab. 46.

Marcus.

(Diam. 1′ 8″.)

Den bevingede Löve bærer Evangelisten Marcus frem igiennem Verdensrummet. Han sidder roligt med Blikket vendt imod Himlen, hvorfra han venter Forkyndelsen, som han vil optegne paa en Tavle, hvilken han stötter i sin venstre Arm mod Lövens Ryg.

Det derpaa fölgende Basrelief, som fremstiller *Evangelisten Lucas* (Diam. 1' 8") staaende med den venstre Fod paa Oxen, som ligger ved hans Side, og i Begreb med at skrive paa den Tavle, han stötter mod det böiede Knæ, antage vi, skiöndt maaskee uden tilstrækkelig Grund, at være det först componerede af den hele Suite, og at Kunstneren, efterat have componeret de andre, har sat dette tilside, for at give alle fire Basrelieffer en större Lighed og Overeenstemmelse ihenseende til Composition og Benyttelsen af den valgte Medaillonform. Tab. 47.

Istedetfor dette har han da modeleret den tredie Medaillon i Suiten,

Lucas, Tab. 48.
(Diam. 1' 8".)

siddende paa den bevingede Oxe med Skrivetavlen stöttet mod Skiödet og med et Udtryk i det himmelvendte Blik, som forraader Opfattelsen af det aabenbarede Ord.

Men endnu en Behandling af denne samme Gienstand findes mellem Kunstnerens efterladte Gipsmodeller, af samme Form og Störrelse som de nævnte. Tab. 49.

I dette Basrelief er Lucas fremstillet som den hellige Maler, der har bevaret Billedet af Maria og Barnet Jesus.

Med Penselen i den höire og Farveskaalen i den venstre Haand sidder han, malende et Billede af Moderen med Barnet paa et lidet foran ham staaende Alter. Bagved paa Bænken, hvor han sidder, ligger den bevingede Oxe; over hans Skiöd er udbredt et Gevandt som til Beskyttelse for hans Klæder under Arbeidet.

Om Hovedet er angivet en Nimbus, som ikke findes gientaget paa de andre Basrelieffer af Suiten. Denne Særegenhed, som ogsaa det afvigende i hele Compositionen, turde maaskee begrunde Formodningen om dette Basreliefs oprindelige Hensigt. Vi antage nemlig, at *Thorvaldsen*, medens denne, to Gange behandlede, Gienstand endnu foresvævede ham, har fulgt Tanken, ved denne Leilighed at forsyne sig med en Revers-Composition til en Medaille for Akademiet S. Luca, hvorfra han oftere ved forskiellige Anledninger anmodedes om deslige Forarbeider.

Endelig have vi at fremföre det fierde Basrelief til Evangelisternes Cyclus, nemlig

Johannes.

Tab. 50.

(Diam. 1′ 8″.)

Hævet mod Lysets Rige paa Örnens mægtige Vinge, venter han paa Aabenbarelsen af Ordet, som han er rede til at nedskrive paa den over venstre Arm nedhængende Banderolle.

Disse fire Basrelieffer (Tabb. 45. 46. 48 og 50) ere udförte i Marmor og opbevares i Museet. Forövrigt have vi ikke fundet noget Spor af, at de oftere ere blevne udförte i Marmor ifölge Bestilling.

Et Arbeide, som vi, kun paa Grund af Kunstnerens egen Angivelse i hans efterladte Optegnelser, henföre til dette Aar, er Basrelieffet

En Bacchantinde med en lille Faun.

Tab. 51.

(2′ 5″ br.; 1′ 6″ h.)

En med Epheu bekrandset Bacchantinde ligger henstrakt paa Jorden, lænende sig til en Kurv, som tildeels dækkes af et Pantherskind. I den venstre Haand holder hun en Klase af Druer, som en lille Faun begjerligt angriber. Tilhöire bag ved Kurven en Viinkande, tilvenstre hendes Thyrsusstav.

Saavel Valget af Gienstand som ogsaa Störrelsen og den halvrunde Form viser dette Basrelief som Sidestykke til det tidligere, under 1831, anförte Basrelief: *En Satyr og en lille Faun* (Tab. 17).

At i det mindste den oprindelige Tanke til denne Composition er meget ældre, end Kunstneren paa sin Liste har angivet, fremgaaer imidlertid temmelig sikkert deraf, at der iblandt hans efterladte Papirer findes en Convocationsbillet fra S. Luca, dat. 9de April 1827, paa hvis Bagside *Thorvaldsen* i lette Omrids har henskrevet dette Billede.

I dette Aar (1833) og för Udgangen af September var, foruden de allerede nævnte Basrelieffer, endnu adskillige andre modelerede og afstöbte, angaaende hvilke vi dog ikke see os istand til nærmere at angive Tiden, eller den Orden, i hvilken de ere fremgaaede fra Kunstnerens Haand.

Som et saadant anföre vi Basrelieffet

Tab. 52.

Ganymed og Hebe.

(1' 6" br.; 1' 6" h.)

Mythen fortæller, at Hebe, da hun engang giorde Opvartning i Gudernes Kreds, var saa uheldig at falde og i Faldet at saare sin Jomfruelighed i

den Grad, at hun maatte nedlægge sin Hæderspost som Olympens Mundskiænk, hvilken Værdighed hun da maatte overgive til Ganymedes.

Det er denne Aflevering af Embedet, som har været Gienstand for Kunstnerens Tanke, da han i dette Basrelief fremstillede Ganymedes, der, ledsaget af Jupiters Örn, af Hebe's Hænder modtager de olympiske Drikkekar.

Et andet lille Basrelief fra denne Tid fremstiller

Ganymeds Bortförelse.

Tab. 53.

(10″ h.; 8″ b.)

Det er en Behandling af Mythen, om hvorlunde denne skiönne Yngling blev bortfört fra Bierget Ida af Jupiter, som havde paataget sig en Örns Skikkelse.

Medens Örnen udslaaer sine mægtige Vinger og flyver til Olympen med sit Bytte, klynger Ganymedes sig med begge Hænder til dens Hals og venstre Vinge, og fastholdes desuden af Fuglens vældige Klo.

Ved Örnens udstrakte Vinger, Drengens Been og det fra hans Bryst nedhængende Gevand har Kunstneren paa det Skiönneste vidst aldeles at udfylde og benytte Rummet.

Imellem alle disse foranförte Basrelieffer, som *Thorvaldsen* paa denne Tid saaledes havde modeleret, var der, saavidt vides, intet, som var fremkaldet ved Bestilling, og skiöndt han til alle Tider havde adskillige saadanne, og det som oftest ikke manglede paa jevnlige Tilskyndelser og Paamindelser, saa synes han dog, ihvor villig han ellers var til at skizzere sine Ideer, kun med Overvindelse og nogen Uvillie at have taget fat paa Arbeider, der vare bestilte og i længere Tid udsatte. Derfor skete det ogsaa undertiden, at hans Tanker, ifærd med Gienstanden for en saadan Bestilling, kastede sig selvraadigt over paa en mödende Idee, som greb ham med större Fyrighed, og at det oprindelige Forehavende saaledes for en Tid kom i Baghaanden.

Vi have Grund til at tillægge tre, smaa Basrelieffer, hvilke han netop paa denne Tid modelerede, en saadan Oprindelse.

Ved en Restauration af Cathedralen i Novarra, i Nærheden af Mailand, var der allerede for mere end et Aar siden giort en lille Bestilling hos *Thorvaldsen* paa to Basrelieffer, som abstöbte i Bronce skulde tiene til Smykke for Alterbordet. Man havde opgivet ham, at hvert af disse skulde fremstille en

"Gloria" af tre Engle og henviist til Kunstnerens tidligere Composition paa den bekiendte Döbefont til Brahe Trolleborg. Til denne Bestemmelse antage vi at de to næstfölgende Basrelieffer ere modelerede, da Paamindelser derom hyppigt vare indlöbne, og Kunstnerens Optegnelser henföre dem til denne samme Tid.

Det ene fremstiller en Gruppe af

Tre spillende Engle.

Tab. 54.

(1' 4" br.; 1' 2" h.)

Paa et lille Alter, hvorfra et Rosenbaand nedhænger, sidder den midterste af disse tre Engle og spiller paa en Cithar, til hvis Toner han lyttende böier Öret. Paa venstre Side stiller den anden sin Fod op paa Sokkelen og slaaer Harpen, som han stötter imod Alteret. Den tredie, som er stillet paa höire Side, blæser i en Flöite.

Det andet Basrelief fremstiller Gruppen af

Tre syngende Engle.

Tab. 55.

(1' 4" br.; 1' 2" h.)

Disse tre Engle, som læne sig kiærligt op til hverandre, holde imellem deres Hænder en Banderolle, efter hvis Noder de synge deres Lovsang.

Disse to yndige Basrelieffer bleve imidlertid ikke anvendte til Alterbordet i Novarra. Man synes der at have holdt sig strængt til Bestillingens Udtryk og forlangt Fremstillinger af

Tab. 56-57.

Tre Engle med Guirlander

(2′ br.; 1′ 2″ h.)

og kort Tid efter vare ogsaa disse componerede og Modellerne afleverede til Broncestöberen *Bart. Conteria* i Rom. I 1834 bleve disse Basrelieffer, afstöbte i Bronce, indsatte i Alterbordet i Cathedralen i Novarra.

Vi have under 1831 fremstillet et Basrelief, som behandlede den valgte Gienstand saa skiönt, at det synes ubegribeligt, hvorfor han nu, tre Aar senere, underkastede dette samme Emne en ganske ny Behandling. Modellens Tilværelse er imidlertid et Factum, som ikke bör forbigaaes, og, ligesom hin i hans egne Optegnelser er anfört under 1831, saaledes er denne gientagne Behandling först nævnet under 1833, saa at de ikke, i Henseende til Compositionen, kunne henföres til samme Tid, eller som Forarbeider til det samme Kunstværk.

Det er nemlig den anden Behandling af Mythen om

Hylas, som bortföres af Nymferne.

Tab. 58.

(3 5″ br.; 2′ h.)

I dette Basrelief seer man, at den skiönne Yngling har nærmet sig Kilden for at fylde sin Krukke. Bevægelsen i hans hastige Gang til Kilden antydes af det flaggrende Gevand. Kildenymfen, som ligger udstrakt paa Bierget og stötter sig op til Urnen, hvoraf Vandet udvælder, lægger sin venstre Haand paa Ynglingens Hoved, bagved ham kommer den anden Nymfe tililende og udstrækker Armene imod ham med Kiærtegn. Den tredie ligger knælende foran Hylas og udstrækker den venstre Arm mod hans Been, som for at drage ham ned i Vandet.

I Midten af September 1833 var *Thorvaldsen* i fuldt Arbeide med Udförelsen af den colossale Model til Hesten af Monumentet over *Maximilian*; imidlertid afholdt dette Arbeide ham dog ikke længe fra ved Siden deraf at foretage et mindre, hvortil

den i Pantheon foretagne Aabning og Undersögelse af *Raphaels* Grav synes at have givet Anledning.

Vi have ikke fundet noget Spor af en officiel Opfordring til vor Kunstner i denne Henseende, men det behövedes ikke heller, da Leiligheden til at hylde den store henfarne Mester ved et Arbeide indeholdt tilstrækkelig Opfordring.

Ved Aarsfesten til *Raphaels* Ihukommelse, den 17de October, har *Thorvaldsen* uden al Tvivl haft Modellen færdig til et Basrelief, som han skal have fuldfört i Löbet af tre Dage til Monumentet i Pantheon over

Tab 59.

Raphael.

(4' br.; 2' 9" h.)

I Midten af Basrelieffet sidder Raphael paa nogle Fragmenter af den antike Kunst. Han er beskæftiget med at studere den fri Natur og holder Tegnebrædtet med den venstre Haand paa det höire, böiede Knæ. Det udstrakte venstre Been hviler paa et Stykke af Basis, den höire paa Kapitælet af en korinthisk Söile, og han sidder paa et antikt Alter, hvis Relieffer fremstille Muser og Gratier. I dette har man villet finde en Hentydning til de tre

Epocher i Raphaels Kunstnerliv. Ved hans höire Side staaer Kunstens Genius og lyser for ham med sin Fakkel, paa hans venstre Side træder en Victoria hen til ham med Palmen i den venstre Haand, medens hun i den höire hæver Laurbærkrandsen over hans Hoved. Men nærmest hos den elskende Kunstner staaer Amor, som knæler op mod Kapitælet og med den ene Haand understötter Tegnebrædtet, medens han med den anden rækker Raphael Glædens Rose og Dödens Valmue.

At det har været vor Kunstners Önske, at see dette Arbeide udfört og anbragt paa Raphaels Monument, er udenfor al Tvivl. Dette skete imidlertid ikke, og, saa vidt vi hidtil have erfaret, er det aldrig udfört i Marmor. Det hed sig, at Commissionen for Monumentets Oprettelse havde besluttet, at der ikke skulde sættes Raphael andet Monument, end det, han selv havde bestemt dertil, nemlig en Madonnas Statue, som er anbragt over Alteret, hvor han ligger begravet. Men den egentlige Grund synes imidlertid dog at have været den, at man fandt noget Anstödeligt i det Billede, hvorunder *Thorvaldsen* i sit Basrelief havde antydet Aarsagen til den store Kunstners altfor tidlige Död.

Förend vi forlade dette Aar, have vi endnu at nævne tvende Buster, som vor Kunstner modelerede i Löbet af 1833, den ene er Portrait af en Mr. *Mahon*, og denne blev allerede afsendt i Aprilmaaned.

Den anden har i flere Henseender en större Fordring paa Interesse. Det var Busten af Frankrigs navnkundige Maler *Horace Vernet*, der som Directeur ved det franske Akademie i Rom, levede i særdeles venskabelige Forhold til vor Kunstner. Til Giengield malede *Horace Vernet* et Aar senere sin Ven *Thorvaldsen* i et uskatteerligt Billede, som bevarer begge disse to, store Kunstneres Portraiter.

Forventningen om *Thorvaldsens* Tilbagekomst til Danmark med Corvetten Galathea, havde, indtil dette Haab glippede, været almindelig i hans Födeby. Ved det indtrufne Directeurskifte valgtes han derfor eenstemmigt til at beklæde denne Post i *det Kongl. Akademie for de skiönne Kunster i Kiöbenhavn*, hvor nyligt hans Buste af *Bissen* var bleven opstillet.

I April d. A. udnævntes han til Æresmedlem af *Accademia Provinciale di Belle Arti* i Ravenna, og under 22de Oct. s. A. udnævntes han af Kongen af Danmark til *Dannebrogsmand*.

Under *Thorvaldsens* Ophold i Mailand, 1832, 1834.
havde han fornyet sit Bekiendtskab med en Familie, som kort Tid för havde besögt ham og hans Studier i Rom. Denne Familie, Banquier *H. Mylius* fra Frankfurt, levede deels i Mailand, deels paa en Villa, Loveno, ved Comersöen i lykkelige Forhold, da Döden rev en elsket Sön ud af denne Kreds, i det Oieblik, siges der, da han for Alteret rakte sin Brud Haanden.

Den dybtsörgende Fader havde netop paa den Tid, da han overraskedes af *Thorvaldsens* uventede Besög, nyligt ladet et Monument opreise over sin tabte Sön, nemlig et lille Capelle ved Loveno, hvortil Billedhuggeren *Marchesi* havde udfört et Basrelief. Ved at före *Thorvaldsen* til dette Sted, havde *Mylius* yttret det Önske, at *Thorvaldsen* vilde ved et Kunstværk bidrage til at læge det saarede Faderhierte; han havde i *Herders Zerstreute Blätter* fundet en Idee, saa herligt udviklet, at han nu kun önskede, at see denne plastisk fremstillet — i en Statue eller i et Basrelief — fra *Thorvaldsens* Haand og opstillet ved Graven.

Thorvaldsen lovede, nærmere at ville overveie den ham meddeelte Opgave, modtog ogsaa senere

en Afskrift af dette Sted hos *Herder*, og det manglede ikke paa indstændige Anmodninger om at blive sit Löfte tro. Og ihvorvel der hengik et Aars Tid, viste det sig omsider, da Digterens Tanke var fuldbaaren i Billedhuggerens Aand, at han ingenlunde havde glemt det.

Nytaarsdagen nærmede sig atter, og vor Kunstner, — som lagde en særdeles Vægt paa, at han ikke lod en Nytaarsdag hengaae uden at have produceret et lille Arbeide — tog nu paa Aarets förste Dag, 1834, fat paa *"sit Nytaarsbasrelief"*, hvortil han havde valgt *Mylius's* Opgave, idet han anlagde sit deilige Basrelief

Tab. 60.

Nemesis.

(6' br.; 3' h.)

Den over Guder og Mennesker Ophöiede, som belönner og straffer, og under hvis Fod Skiæbnens Hiul omdreies, styrer fra sin Vogn, med Svöben i Haand, et Forspand af en lydig men frit fremskridende, og af en vild og selvraadig Hest. I den roligt bevægede Vogns Spor, i Ly af Gudindens udfoldede Vinger, fölge to Genier, *Belönning* og *Straf*, den ene med Glædens og Fredens Attributer,

den anden med det hevnende Sværd. Foran ved Hestene følger den tro Hund, ligesom for at vaage over, at de ikke afvige fra den rette Vei. Basrelieffets hele Baggrund optages af Dyrkredsen, af hvis Billeder Retfærdighedens Vægtskaal troner överst.

Imod Sædvane har Kunstneren forsynet dette Basrelief med Indskrifter, vistnok mere for ogsaa derved at tilegne denne Composition noget af Vasebilledernes strængere Charakteer, end for at forklare, hvad der allerede saa tydeligt er udtalt i Kunstens Sprog. Saaledes bærer den ene Hest Indskriften *"Obediente"* (*lydig*); den anden *"Inobediente"* (*ulydig*). Paa Vognen under Hovedfiguren findes Navnet *Nemesis*, og paa det sig omdreiende Hiul: *"Venia, Ubertà, Sventura* og *Penuria"* (*Naade, Rigdom, Ulykke* og *Trang*). Og endelig er Sværdet, som bæres af den ene Genius, betegnet *"Pena"* (*Straf*), og Overflödighedshornet, som bæres af den anden, *"Premio"* (*Belönning*).

Thorvaldsen skal, efter Sigende, have lovet *Mylius*, at dette Basreliefs Udförelse i Marmor ikke skulde komme i andre Hænder end i hans egne; desuagtet var det henimod Slutningen af 1835 færdigt og modtaget i Mailand. Med Enthousiasme erklærede

den lykkelige Besidder, at dette Værk ikke alene aldeles fyldestgiorde hans Forventninger, men at dets forestaaende Bortsendelse til Comersöen var en Gienstand for almindelig Beklagelse, og selv *Mylius* synes af Correspondancen at have været meget tilböielig til at forandre sin Plan og at anvende Basrelieffet som Hovedsmykke for et Cabinet, helliget stille Betragtninger og fortrolig Samtale.

Siden forrige Efteraar havde *Thorvaldsen* vedholdende arbeidet paa Modellen til det ofte nævnte Monument for Bayern, og dette Arbeide var nu paa denne Tid saa nær Fuldendelsen, at det her maa indtage sin Plads i Rækken af vor Kunstners Arbeider.

Tab. 61.

Maximilian I., Churfyrste af Bayern,

(18 Fod h.)

som med blottet Hoved, iövrigt fuldt rustet og i Trediveaarskrigens Costume, standser sin utaalmodige Stridshest, medens han, udstrækkende den höire Arm, giver en Befaling.

Til Fodstykke for denne Statue var ved Contracten endnu betinget to Basrelieffer, dog uden

nærmere Angivelse af hvad de skulde fremstille. Disse vare, ligesom Statuen, bestemte til at udföres i Bronce, efter *Thorvaldsens* Modeller. Men denne Deel af Bestillingen blev imidlertid senere tilbagekaldt, da Kongen af Bayern i 1837 underrettede *Thorvaldsen* om, at han af politiske Hensyn ikke önskede saadanne anbragte. Der er Grund til at antage, at vor Kunstner, uden at afvente Opgaver, allerede havde modeleret eller skizzeret disse Basrelieffer paa den Tid, da denne Afbestilling fandt Sted; idetmindste gielder dette om to Basrelieffer, som *Thorvaldsen* benævner *La Giustizia* og *Il Governo*, der nærmere ville blive omtalte under 1837.

Som allerede tidligere anfört var Contracten angaaende dette Monument afsluttet den 2den Marts 1830, under Kunstnerens Besög i München. For Modellen til Heststatuen og til de to Basrelieffer havde *Thorvaldsen* betinget sig 9000 Scudi og derimod underkastet sig en Bestemmelse med Hensyn til Afleveringstiden, inden 1ste Dec. 1832, som man har seet, at han ikke kunde opfylde. I August 1836 ankom Modellen lykkeligt til München, hvor den opstilledes i Stöberiet og vandt Alles Beundring. *Stiegelmair*, til hvem Stöbningen var betroet, foretog

Aaret efter dette vanskelige Arbeide, i een Stöbning af 224 Centner Malm, og det med et saadant Held, at man var nærved at ansee Ciseleringen for overflödig.

I Aaret 1839 afdækkedes dette skiönne Monument paa Wittelsbacher-Pladsen, den 12te October, og man beklagede kun, at *Thorvaldsen*, som formeligt var indbuden til denne Fest, ikke havde kunnet indfinde sig.

Imedens vor Kunstner i Januar d. A. var beskæftiget med Modellen til denne Rytterstatue, var han en Dag nærved at betale den med sit Liv. Da nemlig Arbeiderne ved Middagstid forlod Studiet, hvor han stod og arbeidede, blev han ene tilbage, beskæftiget med Hestens Hoved. Hidtil havde han staaet paa et optömret Stillads, men for bequemmere at komme til et Sted imellem begge Hestens Ören, satte han en Stige paa Stilladset op til Modellen, og i denne Höide glemte han snart sin forandrede Stilling. Han taber Ligevægten, men beholder dog saa megen Aandsnærværelse, at han itide kan gribe for sig, og hans Haand træffer Hestens ene, fremstaaende Öre. Dette havde imidlertid kun været et Anker af Leer, dersom ikke tillykke en Jern-

forbinding netop havde endt paa dette Sted, skiult i Öret. Ved Tyngden böiede vel Jernstangen sig, men den 64aarige Kunstner gled dog nu noget langsommere ned ad Modellens Side og faldt paa Underlaget, uden at dette Fald efterlod sig betydelige Spor.

En Sommeraften i dette Aar forlod *Thorvaldsen* sit Arbeide i Studiet, for at see en Forestilling af *Guerra's* Beridertruppe, som var kommen til Rom. Saadanne Adspredelser sögte han gierne, ikke alene som Tilskuer i Almindelighed, men ogsaa fordi han overalt fandt Leilighed til Studium for sin Kunst. Dagen efter havde han et nyt Basrelief paa Staffelien:

En Jægerinde tilhest.

Tab. 62.

(4′ br.; 3′ 3″ h.)

En ung, skiön Pige, en af Diana's Möer, er stegen tilhest, forat efterstræbe Vildtet. Hendes Öie har allerede opdaget en Gienstand, og medens hun holder sin Bue og Tömmen i venstre Haand, fremlister den höire en Piil af Koggeret, som hun bærer paa Ryggen. Fra hendes venstre Skulder flagrer en Dyrehud, og i et Baand har hun fæstet det allerede nedlagte Bytte. Foran Hesten springer

den lette Vindhund med Hovedet tilbagevendt mod sin Beherskerinde.

Og medens disse Indtryk fra *Guerra's* Truppe endnu vare friske, modelerede han som Sidestykke til hint et andet Basrelief,

Tab. 63.

En Jæger tilhest.

(4' br.; 3' 3" h.)

En skiön Yngling tilhest vender tilbage fra Jagten med sit Bytte. Hesten bevæger sig livligt i Skridt, medens han vender sit Hoved tilbage, som for at oppebie sit Jagtselskab. Hans skiönne Legem er for endeel bedækket af en Lövehud, som fra hans Hoved samles foran Brystet. Paa höire Skulder hviler Jagtspydet, og over dette, ind bag Ryggen, hænger hans Bytte, en Hare.

Angaaende denne Hare, have vi at bemærke, at da Basrelieffet förstegang stod færdigt i Model, var det Bytte, Jægeren bar paa sit Spyd, ikke en Hare, men en stor Örn med udslagne, nedhængende Vinger, som skal have giort en langt skiönnere Virkning. Men en Dag, da *Thorvaldsen* viste en Reisende dette sit sidste Arbeide, giorde denne den Bemærkning, at han havde seet en

Composition af Maleren *Tischbein*, ligeledes fremstillende en Jæger med en stor Örn paa Ryggen, — og nogle Dage efter saae man i Studiet med Beklagelse, at vor Kunstner havde borttaget den herlige Örn og hængt en mager Hare istedet.

Allerede i 1833 var *Thorvaldsen* bleven anmodet af Grevinde *Arthur Potocka* i Krakau om at overtage et Monument over den i Rom 1829 afdöde Grev *Potocki*, hvis Buste han, som omtalt, havde modeleret. Til dette Monument, som skulde anbringes i et dertil af Architecten *Wolanski* opfört Capel, havde Bestillerinden selv villet give Ideen; det skulde nemlig bestaae af en *Christus Statue* paa en Klippe, som skulde anbringes over Alterbordet, hvis Forside skulde smykkes med et Basrelief; paa hver Side af Alteret skulde stilles en Buste i Niche.

Thorvaldsen, der allerede havde den ene af disse Buster under Arbeide, overtog vel Bestillingen — idetmindste afviste han den ikke —, men da hans Bemærkninger ihenseende til den forlangte Statue paa en Klippe, og Architectens Tvivlraadighed om, hvorledes disse Fordringer skulde kunne tilfredsstilles paa en passende Maade, kun havde tilfölge, at Grev-

inden erklærede, at hun ikke vilde opgive denne Idee, blev der, uagtet hyppige Paamindelser, ikke giort noget ved dette Monument i de förste Aar, og senere synes *Thorvaldsen* at have overdraget *Christus Statuen* til *Tenerani.*

Angaaende det forlangte Basrelief, da synes *Thorvaldsen* at have foreslaaet en af de nyligt beskrevne Compositioner af syngende eller musicerende Engle og maaskee med disse at have sendt hende Tegning til et tredie, som hun har givet Fortrinnet, og da dette i hendes Skrivelse til Kunstneren af 22de Jan. 1833 betegnes med disse Ord: *"Le basrelief du trois enfans implorant Dieu à genou,"* kunne vi ikke drage i Tvivl hvilket af hans Arbeider der er blevet anvendt til Monumentet, nemlig

Tab. 64.

Tre bedende Drenge.

(1' 6" br.; 1' 1" h.)

Den forreste af disse Drenge knæler i Bön med udstrakte Arme; det er den ældste. Bagved ham lærer den næstældste, som ogsaa knæler, sin yngste Broder at folde sine Hænder og at bede.

Disse faa Arbeider ere Alt, hvad vi have fundet henförte til Aaret 1834, men det vil erindres,

at Fuldendelsen af Monumentet for Bayern endnu var Kunstnerens vigtigste Arbeide og giorde Fordring paa det meste af hans Tid, endogsaa ind i det følgende Aar.

Af Æresbeviisninger havde han i dette Aar modtaget adskillige, som for Fuldstændighedens Skyld her tilföies. Under 29de Jan. 1834 var han bleven udnævnt til *Accademico di merito* af *Accademia Ligustica di Belle Arti* i Genua. Den 6te April s. A. optoges han til Æresmedlem af *L'Ateneo di Brescia* og under 27de s. M. til corresponderende Medlem af *Accademia dei Filomati di Scienze, Lettere e Belle Arti* i Lucca.

Det Spörgsmaal, som allerede saa ofte var lydt fra Danmark, om naar man nu kunde vente, at Kunstneren selv vilde følge efter de mange Arbeider, han i Löbet af flere Aar havde hiemsendt, havde *Thorvaldsen* i den senere Tid stadigt besvaret med, at naar blot Monumentet over *Maximilian* var færdigt, skulde Intet længer afholde ham fra at tiltræde Tilbagereisen. 1835.

Som en Følge af disse Yttringer, udrustedes i Foraaret 1835 den Kongelige Orlogs-Fregat *Bellona*

til et Togt til Middelhavet og navnligen til Livorno, for der at modtage endeel af de færdige Arbeider og, som man haabede, Kunstneren selv. Ved Ankomsten for Livorno, d. 8de Junii, meldte Fregattens Chef, Capitain *L. de Coninck*, vor Kunstner, at han, ifölge allerhöieste Befaling, havde indrettet sig paa at modtage sin navnkundige Passageer, og at der intet skulde blive forsömt, som kunde bidrage til at giöre *Thorvaldsen* Reisen saa behagelig som muligt.

Men ogsaa dennegang indtraadte som sædvanligt Hindringer; vor Kunstner syntes længe ikke at kunne bestemme sig, og aldeles afgiörende i denne Sag blev derfor den Efterretning, som han modtog fra en Ven i Livorno, at der nyligt paa Fregatten havde været en ondartet Koppesygdom, som endnu ikke ganske var overstaaet. Saaledes vendte ogsaa Fregatten Bellona tilbage, rigt ladet med skiönne Arbeider, men uden at medbringe den længe ventede Kunstner.

Thorvaldsens Productivitet synes i dette Aar betydeligt i Aftagen; dog fulgte han ikke sin tidligere Beslutning, at afvise alle nye Bestillinger, thi

neppe var Modellen til München fra Haanden, förend han allerede igien havde bundet sig til et nyt Arbeide af betydeligt Omfang, ved nemlig at modtage Bestillingen paa et *Monument over Schiller.* Til dette giorde han vel allerede i dette Aar Skizzen, men vi udsætte at omtale dette Arbeide videre, for at optage adskillige mindre betydelige Værker, som ere daterede fra dette Aar.

Som saadant have vi först at nævne et halvrundt Basrelief til et Gravmæle, udfört i Marmor paa Bestilling og efter detailleret Opgave af Prindsesse *Helena Poninska*, til Minde om et dobbelt Tab, en Sön og en Datter, som hun havde fristet i Löbet af en kort Tid.

Denne Composition er af Kunstneren kaldet:

Passaggio d'un mondo ad altro

Tab. 65.

(4′ 11″ br.; 3′ 2″ h.)

og fremstiller Billedet af tvende Södskende, som forlade den sörgende Moder paa Jorden og följe Dödens Genius over til en anden Klode.

Basrelieffet, som var bestemt til at indsættes i et Monument, opreist i Jagellonernes Capel i Cathedralen i Krakau, blev först fuldfört nogle

Aar efter at *Thorvaldsen* havde forladt sine romerske Studier, nemlig i 1840-41, og der indtraf derved det Uheld, at ved Udförelsen viste sig endeel Pletter i Marmoret og netop i Sönnens Ansigt. Imidlertid skal Basrelieffet dog under *Thorvaldsens* Fraværelse være blevet afsendt med Forslag til en passende Erstatning, og vi vide kun, at det i det mindste var paatænkt, at en Buste af Sönnen i Marmor skulde böde paa dette Uheld.

I October d. A. foretog *Thorvaldsen* et Par Skizzer til Arbeider, der höre til de allertidligste Bestillinger, som vare komne ham imöde fra hans Fædreneland. Den forestaaende Hiemreise synes at have opfordret ham til ogsaa at faae disse fra Haanden, for at yngre Kunstnere i Danmark snart under hans Tilsyn kunde fuldföre dem til deres Bestemmelse.

Den ene af disse Skizzer var bestemt til Frontrelief for Christiansborgs Slötscapelle og fremstiller

Tab. 66.

Jesu Opstandelse.

(6' 3" br.; 1' 3" h.)

I Basrelieffets Midte sees den opstandne Frelser at træde ud af den aabnede Klippegrav, over den

flade Steen, som er væltet fra Graven. Paa hver Side af denne Steen knæler en Engel i Tilbedelse. Til Höire ligge endnu tvende sovende Krigere og bagved dem sees de tre Marier at nærme sig Graven. Til Venstre fire, vagthavende Krigere, hvoraf en flygter og en anden griber til Sværdet.

Den anden af de nævnte Skizzer, bestemt til Frontrelief paa Raad- og Domhuset i Kiöbenhavn, forestiller

Salomons Dom.

Tab. 67.

(6′ 3″ br.; 1′ 3″ h.)

I Billedets Midte sidder den unge Salomon paa sit Dommersæde, omgivet til begge Sider af vise Raadgivere, der ved deres Stillinger og Bevægelser röbe, at det kongelige Ord har udtalt en Dom, som de ikke begribe, eller hvis Følger spænder deres Forventning. Bödlen har allerede löftet sit Sværd, for at dele det omtvistede Barn mellem de to stridende Mödre, da Naturens Röst röber, hvad den vise Dommer alene har tilsigtet at drage for Lyset ved sin Dom paa Skrömt.

Dette Basrelief blev allerede i Aaret 1806 bestilt hos *Thorvaldsen* i Forbindelse med to Statuer, *Solon*

og *Lycurg*, til Raad- og Domhusets Vestibule, men ihenseende til Frontonen havde Bygningscommissionen indskrænket sig til kun at ville have en tegnet Composition, hvorefter man da troede at kunne lade Arbeidet udföre i Kiöbenhavn, og ihenseende til de nævnte Statuer forlangte man af oekonomiske Hensyn, at vor Kunstner skulde udföre dem i Sandsteen, og dette synes med god Grund at have mishaget *Thorvaldsen* i den Grad, at han senere i en Række af Aar ikke tog Hensyn til denne Bestilling, förend han nu ved den forestaaende Tilbagekomst udkastede denne Skizze.

Forövrigt have vi ved dette Aar kun at anföre, at den pavelige Regiering, henimod Aarets Slutning, med hædrende Tillid overdrog *Thorvaldsen* det Hverv at forestaae en paatrængende Restauration af den berömte, antikke Hesstatue, *Marc Aurel*, paa Capitol.

I Julimaaned d. A. var *Thorvaldsen* bleven udnævnt til Æresmedlem af *Accademia Aretina di Scienze, Lettere e Belle Arti*, og i December til Medlem af *Institut Royal des Sciences, Belles Lettres et Beaux Arts à Amsterdam.*

Foraaret 1836 forkyndte sig i *Thorvaldsens* Værksted ved nogle mindre Arbeider, der allerede ved Juletid havde skudt den förste Spire iveiret i en löst henkastet Blyantsskizze. 1836.

Det var nemlig fire, runde Basrelieffer:

Aarstiderne.

Tab. 68-71.

(Diam. 2′ 1″.)

Basrelieffet *Vaaren* fremstiller en ung, uskyldig Pige, som, neppe skiult af det nedfaldende Gevand, sidder og fletter Blomsterkrandse og Guirlander, medens tvende Börn gaae hende tilhaande ved dette Arbeide. Den ældste af disse staaer ved hendes höire Side og bringer Blomster i Fligen af sit Linned, hvilket han i al Uskyldighed hæver vel höit, for at hun deslettere kan vælge. Ved hendes venstre Side ligger en mindre Dreng, som rækker hende et Par Blomster til den næsten færdige Krands. Nedenunder ham staaer en Kurv, over hvilken en Guirlande er henkastet, og den Liv og Lyst opvækkende Tambourin.

Ligesom Kunstneren i dette Basrelief ikke blot har givet Aarstidens Billede, men ogsaa den uskyldige Alders, saaledes har han under Billedet

af *Sommeren* tillige antydet den modnere Alder. Basrelieffet fremstiller som en Scene af Kornhösten en Elskovshandel, hvori han med Sindrighed har ladet et Æble minde om Syndefaldet. Dette Æble holder Ynglingen, paa hvis Kind det förste Skæg kruser sig, i sin venstre Haand, medens han med Ömhed slynger sin höire Arm om Pigens Midie. Og med Udtrykket af den vaagnende Attraa rækker hun Haanden ud efter den forbudne Frugt. Bagved ligger den afmeiede Sæd i Hobe, og en anden ung Pige knæler, og favner i sin Arm et Neg, som hun er ifærd med at afskiære med sin Höstkniv.

I det tredie Basrelief, *Efteraaret,* bekrandser Viinranken den lykkelige Hytte, hvor Manden, vendt tilbage fra Jagten, finder sin Hustru med det diende Barn, ventende ved Indgangen. Paa Spydet, som ligger over Skulderen, bærer han sit Bytte, og i samme Haand, som holder Spydet, har han en Klase Druer, som hans Kone har rakt ham til Vederquægelse. Under deres Samtale söger Familiens trofaste Hund, som har været med paa Jagten, hen til Madmoderen og viser sine Kiærtegn ved at slikke hendes Haand.

I Basrelieffet *Vinteren* har Kunstneren tillige givet et Billede af den stille og tilfredse Alderdom. To ærværdige Gamle — maaske Philemon og Baucis — berede sig til at gaae den kolde og mörke Vinteraften imöde. Den skæggede Gamle sidder med Hænderne fremrakte over et Ildbækken og taler med den syslende og alderstegne Hustru, som staaer ved Bordet og antænder Lampen. Vinterens Kulde og Mörke er antydet ved Ilden og Lampen, og for ogsaa at angive Fugtigheden, har Kunstneren anbragt et Klæde, som er ophængt til at törres under Loftet. Den huusvante Kat, som har sat sig op paa Ildbækkenet, synes at ville dele med de Gamle den fattige Stues Hyggelighed.

Disse fire Basrelieffer bleve i det næste Aar alle udförte i Marmor, ifölge Bestilling af Kongen af Würtemberg, og senere gientog Kunstneren denne Suite i Marmor for sit Museum.

Til denne Tid henföre vi ogsaa et Basrelief, om hvilket de faa Spor, som have været at finde, kun godtgiöre, at det maa være udgaaet som et nyt Arbeide fra *Thorvaldsens* Haand i Aaret 1836. Iövrigt vide vi Intet om dets Foranledning eller Bestemmelse.

Det er et, foroven afrundet Basrelief, som fremstiller i en Gruppe:

Tab. 72.

Tro, Haab og Kiærlighed.

(2′ 9″ br.; 1′ 6″ h.)

Kiærligheden, som omfatter og samler Alt, er fremstillet siddende, som en med Blomster smykket Engel, der under sine brede Vinger forener den bedende Tro og det glade Haab, som holder i sin Haand den endnu ikke fuldt aabnede Frugtblomst.

Denne skiönne Composition er kun bevaret i en Gipsafstöbning, uden, saavidt vi have kunnet erfare, nogensinde at være bleven udfört i et varigere Stof.

Da Modellerne til *Maximilians Heststatue* i Begyndelsen af Sommeren lykkeligen vare afsendte til München, beredede vor Kunstner sig til Udförelsen af det nyligt nævnte *Monument for Friedrich v. Schiller,* hvortil han, som allerede sagt, i forrige Efteraar havde giort Skizzerne.

Man skulde næsten tro, at han til Indvielse i dette Foretagende havde modtaget et Besög af alle

Muser og Gratier. Thi netop paa denne Tid udgik fra hans Haand en stor Række af Basrelieffer, som han i Aarets Löb og under det nævnte, större Arbeide, stadigt fortsatte og udvidede ved deri at optage, foruden Muserne og Gratierne, baade Minerva, Apollo, Pegasus og Mnemosyne.

Uagtet disse Smaaarbeider vilde være at sprede ind imellem en Række af större Foretagender, saafremt en stræng chronologisk Orden skulde følges, give vi her denne Suite af fiorten Medaillons samlet og i den Orden, som tidligere er fulgt af Kunstneren selv, da han lod disse Afbildninger stikke i Kobber.

Muserne

Tabb. 73-81.

(Diam. 2'.)

fremstilles i ni Basrelieffer med de, dem tillagte, Attributer.

Mnemosyne.

Tab. 82.

(Diam. 2'.)

Musernes Moder, hyllet i et rigt Gevand, hæver tankefuld Fingeren mod Læben og tilbagekalder det Svundne i sin Erindring. Ved hendes Side svæver

den lille Harpocrates, hvis Hoved er smykket med den glemselbringende Lotusblomst, og byder med Fingeren paa Munden Taushed.

Tab. 83.

Gratierne

(Diam. 2′.)

svære hen i spögende Dands og kiærlig Omfavnelse.

Tab. 84.

Apollo

(Diam. 2′.)

holder Lyren i den venstre Arm og Plectret i den udstrakte höire Haand, halvt tilhyllet af et rigt Gevand.

Tab. 85.

Minerva

(Diam. 2′.)

sværer med Spyd og Skiold, fuldt bevæbnet paa Bryst og Hoved, og ledsages af sin Ugle.

Tab. 86.

Pegasus

(Diam. 2′.)

föres af en bevinget Genius, som hæver sin Fakkel i höire Haand, og paa den venstre Arm bærer Krandse, bestemte for Musernes udkaarne Dyrkere.

Allerede i Aaret 1830 havde i Stuttgart dannet sig en Forening til Oprettelsen af et *Monument for* Tydsklands store Digter *Friedrich v. Schiller.* Efter den oprindelige Plan, som dette Selskab udkastede, skulde til dette Monument benyttes den bekiendte, colossale Buste af Schiller, som i sin Tid saa væsentligt havde bidraget til Billedhuggeren *Danneckers* Berömthed. I Forhold til denne Buste skulde en siddende Portraitstatue udföres af Billedhuggeren *Weitbrecht.*

Imidlertid önskede man dog, til et Foretagende af denne Betydenhed at benytte *Thorvaldsens* Raad og Veiledning, og da man derfor henvendte sig til ham med denne Plan, mödte den hans velvillige Löfte og Tilsagn. Dog synes Sagen ikke strax at have nydt uhindret Fremgang, da Vanskeligheder ved at fölge den nævnte Plan stillede sig iveien. Og, som det oftere gik i lignende Tilfælde, naar man overdrog vor selvstændige Kunstner Tilsynet eller Ledningen af en Andens Arbeide, saaledes synes det ogsaa at være gaaet her: uden at der længer var Tale om Benyttelsen af *Danneckers* Buste, eller om hvorvidt Statuen skulde være siddende eller staaende, indsendte *Thorvaldsen* sin Skizze,

som i Stuttgart blev modtagen med saamegen större Glæde og Paaskiönnelse, som Kunstneren ved at erklære sig villig til at overtage Udförelsen af denne Model, tillige frabad sig al anden Godtgiörelse, end blot hans Udlæg.

Da derfor Skizzerne til Statuen og de Basrelieffer, som skulde anbringes paa Fodstykket, i Septbr. 1835 vare modelerede, afsendtes disse til Stuttgart, og kort Tid efter löd det glædelige Budskab fra Rom, at Leermasserne allerede hævede sig i *Thorvaldsens* Studio, hvor hans Eleve, *Mathiæ* forberedede Arbeidet.

Med hvilken Interesse *Thorvaldsen* har behandlet dette Monument, kan sluttes deraf, at Aarsdagen, efterat Skizzerne vare afsendte, stode allerede samtlige Modeller afstöbte i Studiet, nemlig *Schillers colossale Statue* og tre Basrelieffer: *Sangens Genius, Victoria med Krands og Palme*, og *Digterens Apotheose.*

Tab. 87.

Schillers Statue.

(13′ 5″ h.)

Den udödelige Digter staaer hensunken i Udviklingen af en poetisk Tanke. I sin venstre Haand,

som hænger ned, holder han en Bog, og Pegefingeren er lagt ind i Bogen ved det Blad, hvorpaa han vil skrive. Den höire Arm samler og bærer en folderig Kappe, som hænger over Skuldrene. I denne Haand holder han Griffelen. Hans Stilling er fast og rolig, Hovedet er böiet lidet forover og smykket med en Laurbærkrands om de til begge Sider nedfaldende Lokker. Hans Legeme hviler paa det höire Been, medens det venstre er fremtrædende, og Udtrykket af det Hele giengiver Forestillingen om den elskelige, blide, men mandige Digter.

Til Statuens Fodstykke havde *Thorvaldsen* tillige indsendt en projecteret Tegning af hans Landsmand, Architecten *G. Bindesböll*, som ogsaa blev tagen tilfölge ved Opstillingen. Paa dette Fodstykke anbragtes de i Bronce stöbte Basrelieffer.

Det ene Sidebasrelief fremstiller

Poesiens Genius,

Tab. 88.

(2′ 10″ br.; 2′ 10″ h.)

som i et let, nedfaldende Gevand svæver med den syvstrængede Lyra i venstre Arm og med Plectret i den udstrakte höire Haand. Ovenover det milde,

i Sang begeistrede Aasyn, sees Digterens straalende Stierne at følge sin Bane henover Jorden.

Det modsatte Sidebasrelief fremstiller

Tab. 89.

Victoria,

(2' 10" br.; 2' 10" h.)

svævende paa udslagne Vinger med Palmen i den höire og Krandsen i den venstre Haand.

Forsidens Basrelief fremstiller

Tab. 90.

Schillers Apotheose.

(4' 1" br.; 2' 1" h.)

En Örn, som i sin Klo holder Skribentens oprullede Værker, hæver sig og bærer paa sine bredte Vinger en Klode, paa hvilken Schillers Navn er anbragt. Paa höire Side af denne Klode svæver Tragoediens, paa venstre Side Historiens Muse, ligesom holdende det svævende Himmellegeme i Ligevægt. Nedenunder angive Krebsens og Tyrens Billeder de Himmeltegn, under hvilke Digteren födtes og döde; ovenover Kloden viser sig atter hans Stierne, men opstigende i det evige Rum.

Paa Fodstykkets Bagside anbragtes i Relief *To Grypher, som holde en Lyra,* og nedenunder Aarstallet 1839.

I Foraaret 1837 bleve disse samtlige Modeller afsendte fra Rom til München, hvor det var overdraget *Stiegelmair* at stöbe dem. Her bleve de udstillede i det Kongelige Stöberi og vare paa den Tid dagligt Gienstande for de mange Besögendes Beundring. Da Stöbningen lykkeligt var tilendebragt, afsendtes Arbeiderne til Stuttgart, hvor Dagen til Monumentets höitidelige Afdækning var berammet til Schillers Dödsdag. Den 8de Mai 1839, under Klokkernes Ringning og i Overværelsen af en uoverskuelig Menneskemasse paa de anbragte Tribuner, indledede festlige Taler og Sange, som udförtes af en Forening af 33 schwabiske Sangforeninger, Afdækningen af et Billede, der paa eengang forherligede to af de störste Kunstnere, dette Aarhundrede har at opvise.

Ved *Monumentet for Schiller* turde her et andet, mindre bekiendt, Arbeide passeligst være at nævne, saamegetmere, som det i al Fald er temmelig sikkert, at det er fra samme Tid, om det end ikke beviisligt staaer i nærmere Forbindelse dermed, hvilket dog dets Indhold og Fremstilling giver Grund til at antage.

Dette Arbeide, Basrelieffet en

Tab. 91.

Genius med Lyren,

(3′ 9″ br.; 2′ 6″ h.)

som Kunstneren kun har efterladt sig i en skizzeret Gipsafstöbning og som i hans Optegnelser er benævnet *"Genio con la Lyra* 1836", turde muligen imellem Compositionerne til ovennævnte Monuments Fodstykke være fortrængt af en anden, som han har givet Fortrinnet.

Det fremstiller en bevinget Genius, som, med Lyren stöttet mod det venstre Knæ og Plectret hvilende i höire Haand, sidder som i en Nimbus af Zodiakalkredsen og griber med den venstre Haand i Strængene. Foran betegner en Cista, fyldt med oprullede Skrifter, og en brændende Fakkel, som er stöttet til denne, at Basrelieffet skal tiene til Mindesmærke over en Skribent, hvis Arbeider ere et Lys i Verden. Og at denne Skribent har været en dramatisk Forfatter, synes ligesaa tydeligt at fremgaa af Melpomenes og Thalias Attributer, som ligge ved Geniens höire Side. Det halvrunde Basrelief er foroven, som allerede bemærket, begrændset af Dyrkredsen, hvis Billeder ikke alene bestaae i

de almindelige Tegn, men ere doublerede med Attributer til de tilsvarende, i antikke Monumenter fremstillede, Gudebilleder.

For Kronprindsen af Bayern havde *Thorvaldsen* allerede for flere Aar siden modtaget en Bestilling paa en Statue, der som Monument skulde stilles paa den sidste Hohenstauffers Grav i Neapel. Den unge *Conradin* faldt, som bekiendt, for Böddelöxen, da han i Aaret 1268 havde nærmet sig sit Arverige, Neapel, for med væbnet Haand at giöre sine Rettigheder gieldende mod Usurpatoren *Carl af Anjou.* Hans Liig var derefter nedlagt bag Höialteret i Kirken Madonna del Carmine, og dette Sted skulde nu, efter Aarhundreders Forlöb, modtage sit Smykke fra *Thorvaldsens* Haand.

Allerede i September 1833 havde *Thorvaldsen* giort Skizzen, og nu omsider, da de större Foretagender endelig vare fra Haanden, modelerede han Statuen

Conradin.

Tab. 92.

(6′ 8″ h.)

Den unge Fyrste bærer Kronen paa sit Hoved og ved hans Fod ligger den krigerske Hielm. En

Kappe, som fastholdes over Skuldrene paa Brystet, er kastet tilside af den venstre Arm, som stötter Sværdet mod Jorden, medens den höire Haand er stemmet mod hans Hofte.

Denne Statue, som begyndtes umiddelbart efter at Modellerne til Schillers Monument vare færdige, stod afstöbt i Gips i October 1836. Ved *Thorvaldsens* Död var den endnu ufuldendt i Marmor, og Fuldförelsen blev da overdraget en bayersk Kunstner i Rom, Billedhuggeren *Peter Schöpf*. I Foraaret 1847 blev denne Statue efter Bestemmelsen opstillet paa *Conradins* Grav i den nævnte Kirke i Neapel.

I de sidste Maaneder af dette Aar synes *Thorvaldsen* at have været mest beskæftiget med Opstillingen og Ordningen af det nye pavelige Museum for Etrusciske Oldsager, som snart skulde aabnes i Vaticanet, og for denne vor Kunstners Iver og Bestræbelse modtog han igiennem *Maggiordomo* Hans Helligheds Taksigelse tilligemed adskillige, i den Anledning udprægede, Medailler.

I Juli 1836 blev *Thorvaldsen* udnævnt til Æresmedlem af *Accademia Ligustica di Belle Arti* i Genua.

Men en större Udmærkelse, end der hidtil var bleven ham til Deel i selve Rom, berededes ham paa samme Tid i Akademiet S. Luca, hvor det i Forsamlingen den 31te Decbr. eenstemmigt og med Acclamation decreteredes, at en Medaille skulde udpræges i Guld til Ære for den store, nordiske Kunstner, hvilken Medaille paa Averssiden skulde bære Akademiets Insignier, og paa Reversen denne Indskrift:

ALBERTO THORVALDSEN.
SCULTORI CELEBERRIMO
SODALI. BENE MERENTI
EX DECRETO ACADEMIAE
ANN MDCCCXXXVI.

Sir *Henry Labouchére* havde, som allerede tidligere nævnt, i Aaret 1829 giort en betydelig Bestilling hos *Thorvaldsen*, *en siddende Statue*, forestillende *Achilles*, paa et Fodstykke, der skulde smykkes med homeriske Basrelieffer.

Uagtet man vel maa antage, at en saadan Bestilling i ualmindelig höi Grad maatte interessere vor Kunstner, og uagtet man i hans efterladte Udkast paa Papiret ogsaa finder dette bekræftet, kom

det dog, saavidt vi have kunnet erfare, ikke engang til Skizzeringen af Hovedfiguren.

Til de derhen hörende Basrelieffer fandt Kunstneren imidlertid lettere enkelte, gunstige Tider; men endnu usikker, som det synes, med Hensyn til Valget af Gienstande, modelerede han flere Udkast til denne Cyclus, end Bestillingen fordrede.

Det var især i Vinteren 1836-37 og dybt ind i dette sidstnævnte Aar, at denne Tanke beskæftigede ham, og paa denne Tid finde vi en Række af otte Basrelieffer, hvortil denne Bestilling maaskee kunde have givet ham Anledning.

Men da dog Hovedfiguren, *den siddende Achilles*, endnu altid stod tilbage, og Forholdene snart giorde Kunstneren det höist tvivlsomt, at han vilde kunde faae Leilighed til at indfrie sit Löfte til *Labouchére*, fik Basreliefferne for en Deel snart en anden Bestemmelse.

Vi nævne först Basrelieffet:

Tab. 93.

Homer iblandt Grækerne.

(6′ 3″ br.; 3′ 1″ h.)

Den blinde, omvandrende Sanger har lagt sin Stav, sin Hat og sin Reisetaske fra sig og er stegen et

Par Trin op paa et Tempels Fodstykke, hvor han har taget Sæde, for at synge om Achilles's Vrede for den forsamlede Mængde. Nærmest ved ham, tilhöire, staaer en Yngling, som paa en Tavle opskriver Digterens Sang, og bagved denne Yngling sees en Philosoph i dyb Betragtning, med Fingeren paa Munden. Nærmest foran Sangeren staae to Drenge, som have forladt deres Leeg med Discus, for at höre paa Digteren, og bagved disse sees en ældre Mand, hensiunken i stille Opmærksomhed. En ung Kriger staaer hos, som i Begeistring fremrækker sit *Sværd*, hvorved Billedhuggeren sindrigt og overeensstemmende med den antikke Symbolik, antyder, at det er Iliaden, som Homer her foredrager. Foran denne Kriger staaer en Moder med det slumrende Barn paa sin Arm, og nærmest foran hende en Olding, som, begierlig efter at höre, böier sig fremad og derfor stötter sig til sin Stav. Yderst til Venstre, bagved denne Gruppe, sees tvende Figurer, hvoraf den Ene lægger sin Arm om den Andens Skulder. Det er Billederne af Kunstneren selv, af *Thorvaldsen*, og af den, der har fremkaldt Kunstværket, Sir *Henry Labouchére*.

Den næste Composition, vi nævne, er Basrelieffet

Tab. 94.

Thetis og Achilles.

(4' 4" br.; 3' 2" h.)

Nereiden Thetis, Achilles's Moder, fortrydelig over, at hun ikke har kunnet give sin Sön Udödeligheden, dypper Barnet i Floden Styx, for idetmindste at giöre dets Legeme usaarligt.

Paa en Klippe tilvenstre sidder Flodnymphen med en Urne, hvoraf Vandet rinder ned i Flodsengen. I Basrelieffets Midte er Thetis fremstillet knælende ved Bredden. Hun holder Drengen, nedhængende, kun i den venstre Fod, i Begreb med at nedsænke hans Legeme i Vandet. Over denne Gruppe udstrækker den hosstaaende Minerva sit Spyd, i Tilsagn om, at ville være den vordende Helts Beskytterinde.

I Fremstillingen af Floden Styx synes Kunstneren at have været usikker om, hvorledes han vilde charakterisere denne Figur, og som en Følge deraf findes i det tidligste Udkast til dette Basrelief, istedetfor Flodnymphen, en gammel, skægget Flodgud.

Saavel dette, som ogsaa de tre nærmest følgende, homeriske Basrelieffer, ere af vor Kunstner kun

udförte i Modeller, der afstöbtes i Gips. Paa Foranledning af Huset *Torlonia* tillod derimod *Thorvaldsen* nogle yngre Billedhuggere, som sögte Övelse og Erhverv, at udföre dem til Cortilen i Palazzo Bracciano, hvor de ere anbragte over Indgangene.

I det tredie Basrelief,

Hector og Andromache, Tab. 95.

(4' 2" br.; 2' 11" h.)

behandlede *Thorvaldsen* den skiönne Fortælling i Iliadens siette Sang, hvorlunde Hector, för han gik i Kampen, tog Afsked med Andromache og velsignede sin Sön, Astyanax.

Helten, som har lagt sine Vaaben fra sig og har taget den buskede Hielm af Hovedet, fordi den skræmmede Barnet, staaer i Basrelieffets Midte med Drengen paa sine udstrakte Arme og med Blikket vendt imod Zeus, som han paakalder. Stille og vemodig staaer Andromache ved hans Side. Hun lægger blideligt sin Haand paa hans stærke Skulder, ligesom for at vende hans Tanker tilbage paa sig. Den troe Amme, som har bragt den lille Astyanax, træder nu nærmere til med det udbredte Klæde, for at modtage Barnet deri. Paa venstre

Side træder en væbnet Kriger frem, beredt til at følge Hector i Kampen.

Det næste Basrelief er en Gientagelse af et Emne, som Kunstneren i sin skiönneste Periode behandlede til almindelig Beundring, nemlig

Tab. 96.

Hector, Paris og Helena.

(5' 3" br.; 2' 7" h.)

Med sit elleve Alen lange Spyd i Haanden træder Hector ind i Kammeret, hvor Paris tilbringer Tiden hos Helena og hendes Piger, beskæftiget med at afpudse sine prægtige Vaaben. Ved hans dierve Indtrædelse har Paris reist sig fra sit Sæde, hvor han ved Helena's Side har hengivet sig Blödagtighed. Hans Vaaben ligge spredte rundt om ham; i sin Venstre holder han Buen, som han har afpudset med det Klæde, han har i Haanden. Helena, som sidder ved sin Arbeidskurv, synes at understötte Hectors Opfordring, og bag ved Paris har Kunstneren henstillet to Terner, som synes at have den blödagtige Helt til Bedste, i det den ene peger haanligt ad ham, og den anden synes at ville tilbyde ham sin Haandrok.

Til disse Compositioner maa vi, ihenseende til Tiden, efter Kunstnerens egen Angivelse, henföre et Arbeide, som mere er en Omarbeidelse af et af hans allertidligste og mest navnkundige Basrelieffer, end en ny Behandling af det samme Stof, nemlig:

Achilles og Brisæis.

Tab. 97.

(4' 3" br.; 2' 3" h.)

Som bekiendt fremstiller dette Basrelief Achilles i Vrede over, at maatte finde sig i, at den skiönne Brisæis bortföres af Agamemnons Herolder, og hvorlunde hans Ven Patrokles söger snarest muligt at fierne Pigen, som ugierne forlader Achilles, for at fölge med hendes rette Herres Sendebud.

I dette Basrelief har Kunstneren optaget, med nogle mindre iöinefaldende Forandringer, hele det midterste Parti af sin förste Behandling, og det er væsentligst i Achilles's siddende Stilling og i den yderste af Herolderne, som vender sig, for at paaskynde Pigens Bortgang, at der er foretaget Forandring.

I Forbindelse med disse nævnte, homeriske Basrelieffer fra 1837 maa vi endvidere anföre tvende Medailloner, som begge slutte sig til Sagnet om Achilles.

Det ene af disse fremstiller

Tab. 98.

Achilles og Penthesilea.

(Diam. 2' 2".)

De posthomeriske Sagn fortælle, at efter Hectors Fald kom Amazonerne, under Anförsel af deres Dronning, Penthesilea, Trojanerne til Hiælp, og i Grækernes Kamp med disse nedlagde Achilles Amazondronningen. Men ved Synet af hendes Skiönhed blev han greben af Elskov og oplöftede hende i sine Arme.

Denne Gienstand, som först nu, og i et mindre betydeligt Arbeide, fandt sit Udtryk, er en af de allertidligste Tanker, som har bevæget *Thorvaldsens* Kunstnersiæl. Allerede förend Jason var fremgaaet fra hans Haand, havde denne Idee villet giöre sig gieldende i en lille, skizzeret Gruppe og i et stort Antal let henkastede Tegninger, og det synes næsten at disse forladte Tanker igien ere fremstegne, da Spörgsmaalet var om Basrelieffer til en Piedestal for en Achilles.

Det andet, tilsvarende Basrelief,

Tab. 99.

Achilles og Patrokles

(Diam. 2' 2".)

har, saavidt vi have kunnet efterspore, ikke nogen bestemt mythisk eller historisk Basis, men skal, efter

hvad os er blevet meddeelt, have sin Foranledning i en Afbilding paa et antikt Speil, som Kunstneren har seet i Rom. Det fremstiller Achilles, som forbinder sin Ven Patrokles, efterat denne er bleven saaret ved et Pileskud.

Det sidste Basrelief, vi have at anföre i denne Forbindelse, fremstiller

Achilles og Centauren Chiron, Tab. 100.

(4' br.; 5' 4" h.)

et Billede af Heltens Ungdomsliv, da han var overdraget til Centauren Chirons Opdragelse. Han er her fremstillet, siddende paa Dyrmenneskets Ryg, ifærd med at udslynge et Kastespyd.

Dette Basrelief, der ikke er udfört i Marmor, anföres af Kunstneren selv som modeleret i 1837.

Samtidigt med dette foretog han en Omarbeidelse af det allerede tidligere, i 1832, modelerede Basrelief

Alexander antænder Persepolis. Tab. 101.

(6' 3" br.; 2' 8" h.)

Dette Basrelief, hvis Emne vi allerede paa foranförte Sted have meddeelt, udförtes i Marmor,

ifölge en Bestilling af Kronprindsen af Bayern, og muligen har denne Opfordring givet Anledning til, at Kunstneren gientog Behandlingen deraf i en rigere Composition.

Alexander, som her bærer Hielmen og en mere forziret Rustning, modtager, i Basrelieffets Midte, en Fakkel, som Thais rækker ham, og, uden at agte paa den hosstaaende Hephæstions Raad, vender han sig til en Gruppe af tre Krigere, som ere beredte til at adlyde hans Bud og antænde deres Fakler. Bagved Thais hæver en Kriger sin Fakkel, medens han synes at tilhviske en Quinde Yttringer af sin Elskovs Ruus. Ogsaa hun griber, skiöndt noget tövende, en Fakkel af det Bundt, som en anden Quinde frembærer til Fordeling. Yderst tilvenstre har Kunstneren antydet Persernes Sorg ved den forestaaende, vilde Fest. En Olding fierner sig med Graad fra den forestaaende Rædsel; ham fölger en Yngling, som dog vender Blikket tilbage, og en lille Dreng gaaer noget tövende ved hans Haand.

Medens *Thorvaldsen* i Sommeren 1837 var beskæftiget med endeel af disse sidstnævnte Arbeider, fik han en Anmodning fra Don *Carlo Torlonia*, en af Arvingerne efter den rige Hertug af *Bracciano*,

om med endeel mindre Arbeider at smykke Familiens Villa i *Castel Gandolfi*. *Thorvaldsen*, som i en saa lang Række af Aar havde staaet i venskabelig Forbindelse med denne Familie, overtog paa en Maade denne Bestilling, dog kun forsaavidt, at han lovede at ville forsyne sin Eleve, *Vincenzo Galli*, med skizzerede eller tegnede Compositioner til denne Decoration.

Iblandt disse Arbeider önskede man især en Fronton til Villaen. Denne Composition var först bestemt til at udföres i *hautrelief*, men efterat *Galli* havde leveret et Par Stykker dertil, forandredes det til Basrelief. Fra *Thorvaldsens* Haand have vi til denne Bestilling en Skizze, forestillende

Apollo blandt Hyrderne.

Tab. 102.

(5' 6" br.; 1' h.)

Efter Mythen, var Apollo i nogen Tid af Jupiter forviist fra Olympen. Under dette Exil valgte han at opholde sig hos sin Ven Admet, Kongen i Pheræ, i Thessalien, hvis Hiorde han da vogtede.

Kunstneren har i sin Composition fremstillet Apollo, omgiven af det stille, lykkelige Hyrdefolk,

som han forlyster med sin Sang. I Frontonens Midte staaer Sangguden, stöttende den syvstrengede Lyre mod det venstre Been, som han derfor har stillet op paa en liden Forhöining. Nærmest omgives han af to Drenge og en siddende Olding, fiernere af Grupper af Mænd og Quinder med deres Hiorde og Hunde. Iblandt Tilhörerne tilvenstre seer man Pan, som ved at höre Apollo's Spil lægger sin Rörflöite tilside. Fiernest i Frontbasrelieffets Spidser sees de græssende og hvilende Faareflokke.

At *Thorvaldsen* under sin fremrykkende Alder stadigt tænkte paa at forlade Rom om föie Tid, var nu ikke længer underkastet nogen Tvivl, men Spörgsmaalet, hvor han da vilde vælge sit fremtidige Opholdsted, var nu mere og mere blevet af Vigtighed paa de forskiellige Steder, hvor man af særegne Grunde haabede, at han vilde tilbringe sine övrige Dage, omgiven af de endnu i Rom henstaaende Kunstskatte.

I Stuttgart, hvor Afdækningen af *Schillers Monument* forestod, og hvorfra Friedrichs Ordenens

Commandeurkors nyligt var bleven overrakt Kunstneren, ventede man saameget sikkrere idetmindste et Besög af *Thorvaldsen*, som hans Afreise derhen med den würtembergske Minister, *v. Kolb*, allerede var aftalt. Man havde der, ved denne Mands Indflydelse allerede modtaget endeel af *Thorvaldsens* Afstöbninger og Tilsagn om flere, endogsaa om Arbeider i Marmor, og Forventningerne vare ialtfald saa store, at man allerede i Stuttgart tænkte paa Opförelsen af et *Thorvaldsens* Museum.

I Bayerns Hovedstad vare Forventningerne, at dömme efter Correspondancen, ikke ringere. Man havde der hört om et Testament, som *Thorvaldsen* havde giort, og de, som troede sig bedst underrettet, udlagde denne interessante Nyhed til Bayerns Fordeel, og anviste allerede Pladsen for *Thorvaldsens* Museum i München til en Tomte ligeoverfor Glyptotheket.

For dem, som nærmere have kiendt den store Kunstner, er disse Forventningers Berettigelse ingenlunde ubegribelig. I den ubestemte Tilstand, hvori han levede, vaklede han sikkert ofte fra den ene til den anden Side, og Enhver, som önskede at

have Indflydelse paa hans Villie, kom meget hurtigt saavidt, at han maatte tro, at kunne lede ham. Derimod var det ikke saa let at faae en bestemt Erklæring af ham, thi jo nærmere denne skulde rykke frem, destomere var den Gamle plaget af Frygt, for at man skulde benytte sig af hans Ubekiendskab til denne Verdens Former og Forhold.

Men imedens han saaledes laante Öre til Agenters Löfter og Forestillinger og hialp sig med ubestemte, undvigende Svar, synes han noget utaalmodig at have ventet paa, om man dog ikke vilde röre sig lidt i Danmark. Han havde jo allerede længe, og saa ofte, yttret sit kiæreste Önske for alle de Danske, som havde været hos ham i Rom; han havde jo aldrig lagt Skiul derpaa, at naar man i Kiöbenhavn vilde bygge hans Arbeider et Museum, saa var Danmark hans Arving; han havde i denne Henseende et kongeligt Tilsagn for sig; men hidtil havde han kun erfaret, at naar Arbeider fra ham ankom i Kiöbenhavn, havde man ingen passende Plads til at henstille dem, endsige et Museum. Og for saavidt havde han Ret! Men han var saalangt fra at være Forretningsmand, at han troede, at have giort alt fra sin Side, naar han havde

meddeelt de danske Reisende sine Önsker og sine Planer.

I Kiöbenhavn havde man vel allerede i en Række af Aar hört tale om denne *Thorvaldsens* Beslutning. Man ansaae imidlertid hans Tilstedeværelse for at være det förste Skridt, som maatte ventes fra hans Side, og dette Haab var saa ofte blevet skuffet, at de Faa, som levende interesserede sig for Sagen, næsten betragtedes som exalterede for en Idee, der kun var lidet begrundet.

Men omsider traadte en Forening sammen, uden videre Bemyndigelse fra *Thorvaldsens* Side, men i fuld Overbeviisning om at handle i Overeenstemmelse med hans Önske og Villie, og den herfra i Junii 1837 aabnede Subscriptions-Indbydelse til Opförelsen af et *Thorvaldsens Museum* i Kiöbenhavn mödte i alle Klasser af Folket en saa levende Gienklang, at man en Maaned senere kunde melde *Thorvaldsen*, hvad der var skeet, og at en Sum af over 60,000 Rbd. allerede var tegnet af Private.

Dette Budskab, som tillige indeholdt en Opfordring til nu ikke længe at udsætte Tilbagereisen, giorde sin Virkning! Det var noget Saadant fra Danmark, han havde ventet paa!

Imidlertid havde den asiatiske Cholera ogsaa naaet Rom og tog der sine Offere i stor Mængde. Fra Akademiet S. Luca udgik derfor en Opfordring til samtlige Kunstnere i Rom, om at samles den 14de August i Lucas Kirken paa Forum, for derfra i Procession at aflægge et Besög hos et Madonnabillede *nella Chiesa del Gesu.* *Thorvaldsen* havde ogsaa modtaget denne Indbydelse, men han foretrak, i Selskab med et Par Landsmænd at flygte bort fra denne Uhyggelighed. Men de Flygtende kom ikke meget langt. Smaabyernes ængstede Befolkning udelukkede sig ved Vaabenmagt fra al Samquem med Rom, og allerede i den förste By, *Thorvaldsen* og hans Landsmænd naaede, blev han modtaget paa Distance af fældede Bösser, som truede med den visse Död, dersom de nærmede sig. Vognen maatte derfor vende tilbage til Rom, og underkastende sig den fælleds Fare, vandt man snart sin Fatning. Omgivet af Venner og Landsmænd, greb *Thorvaldsen* til Arbeidet, for at adsprede sig, medens et Par Læger af hans Bekiendtskab sluttede sig til denne Kreds og toge de mest hensigtsmæssige Forholdsregler til den giensidige Pleie og Hiælp, hvor den giordes fornöden, og Dag for Dag vænnedes man

nu til at see den overhængende Fare under Öinene, indtil omsider et forfærdeligt Tordenveir bröd ud over Rom og, som det syntes, rensede Luften.

Kort för denne Rædselstid havde *Thorvaldsen* begyndt at modelere en lille Statue,

En dansende Pige,

Tab. 103.

(4' 6" h.)

hvortil han havde taget Motivet af den bekiendte romerske Almudands.

Denne Figur fremstiller en ganske ung Pige, som med en Flig af sin Kiortel i hver Haand, springer frem i en Saltarello.

Dette Arbeide var bestilt af *Torlonia*, der, i Besiddelse af *Canova's* og *Thorvaldsens* Dandserinder, nu havde önsket en tredie, for med alle tre at smykke en Balsal.

Thorvaldsen var i dette Arbeide netop kommen saa vidt, at han kunde bruge Model, og en smuk ung Pige var af sin Moder bragt til ham og stod afklædt for ham, da Arbeidet paa en overraskende Maade blev afbrudt. Rygtet om, at Choleraen var i Rom, havde vel allerede begyndt at forurolige

Gemytterne, og da nu den lille Pige, som stod Model, pludselig blev syg, tvivlede man ikke længe om hendes Tilstand. Ihast fik Moderen hende fört hiem, og *Thorvaldsen*, som var glad over at have hende ude af Huset, fuldförte siden sin Statue uden at ville modtage Pigen igien, da Moderen, Dagen efter, indfandt sig med den Forsikkring, at Barnet aldeles intet feilede.

Rygterne om Choleraens Tilstedeværelse giorde sig imidlertid snart gieldende, og da vor Kunstner, efter det mislykkede Forsög paa at slippe bort fra Rom, blev nödt til med Rolighed at möde denne Crisis, tog han til Adspredelse fat paa en Composition, som ved sit Indhold er knyttet til Situationen. Han modelerede nemlig Basrelieffet

Tab. 104.

Hygæa og Amor.

(2′ 7″ h.; 1′ 10″ br.)

Amor nærmer sig Hygæa for at fodre hendes Slange af en Skaal, som han holder i Haanden.

Dette Basrelief, som senere blev udfört i Marmor af *Galli*, var neppe færdigt i Model fra *Thorvaldsens* Haand, förend det var besiunget af

hans Ven *Ricci* i et Digt, som udkom under Tittel: *La Salute, Bassorelievo del insigno Cav. Thorvaldsen, scolpito negli tristi ori del Cholera in Roma l'anno* 1837.

Saa sikkre Data have vi sieldent kunne angive til Tidsbestemmelse af *Thorvaldsens* Arbeider, og vi savne dem strax ved at skulle fremstille et Par mindre Basrelieffer, der i Kunstnerens Optegnelser findes angivne som modelerede i 1837, og om hvilke vi derfor antage, at de ere fremstaaede henimod Slutningen af Aaret, da den overstandne Fare igien tillod Gemyttet at bevæge sig i de sædvanlige Forestillinger. Disse to Basrelieffer udtale under forandret Composition den samme Tanke, nemlig *Amors Rænker*. Kunstneren har nemlig fremstillet

Amor, siddende, med Roser og Tidsler.

Tab. 105.

(2′ 2″ h.; 2′ br.)

Med den ene Haand frembyder den trædske Elskovsgud en Rose, men skiuler i den anden, som han holder bagved sig, nogle Tidsler.

Det andet Basrelief,

Tab. 106.

Amor, staaende, med Roser og Tidsler,

er en Omarbeidelse af den samme Gienstand, der ligesom den foregaaende kun er opbevaret i Gipsafstöbning, uden at have haft nogen Bestemmelse.

Desuden have vi endnu under dette Aar nærmere at fremstille tvende allerede tidligere nævnte Compositioner, Basreliefferne til Fodstykket for *Maximilians Heststatue.*

I en Correspondent-Efterretning fra Rom af 7de Julii 1837 hedder det, at *Thorvaldsen*, efter en overstanden Sygdom, foretog sig at modelere de til ovennævnte Monument bestemte Basrelieffer, og vi have desangaaende allerede anfört, at Kongen af Bayern omtrent paa samme Tid underrettede vor Kunstner om, at han af politiske Grunde og for at undgaae bestemte Hentydninger, var foranlediget til ikke at önske Anbringelsen af Basreliefferne, som derfor siden ere blevne henstillede, uden hidtil at have faaet anden Bestemmelse.

Det ene af disse fremstiller

Retfærdigheden

Tab. 107.

(4' 10" br.; 3' 1" h.)

under Billedet af en Genius, som sidder paa en liggende Löve og holder Magtens Kölle i den venstre Haand og Retfærdighedens Vægtskaal i den höire, der udstrakt hviler over Lövens Hoved.

Det andet, tilsvarende Basrelief fremstiller

Statsstyrelsen

Tab. 108.

(4' 10" br.; 3' 1" h.)

under Billedet af en Genius, der ligeledes sidder paa en liggende Löve og holder Statsroret i den venstre Haand, medens den höire er stöttet paa Lovens Tavler, der ere stillede paa Styrkens Symbol, en Colonne.

Efterat Kunstnerens Forhold til Fædrenelandet nu var bragt i en nærmere Overeenstemmelse med hans Önsker, og Efterretningerne fra Danmark nu maatte overbevise ham om, med hvilken Varme og Begeistring Museums-Anliggenderne bleve fremmede, længtes han efter at kunne forene sig med sine Venner der saasnart som muligt.

Det Indtryk, Choleraen havde giort paa ham, har udentvivl ogsaa tilskyndet ham til ikke at

oppebie et følgende Aars mulige Anfald, og dertil kom endelig at han, imedens disse Tanker levende beskæftigede ham, fandt sig flere Gange efterstræbt af Tyve, som engang i dette Efteraar endog vare komne saavidt, at de overraskedes af ham selv, ifærd med at bortflytte hans Medailleskab, og paa hans Anskrig bleve grebne.

Den danske Regiering havde allerede ved Aarets Begyndelse ladet ham underrette om, at et Krigsskib vilde blive udcommanderet til at afhente hans Arbeider og muligen ham selv, hvis han maatte önske det, men paa samme Tid aabnedes der Underhandlinger med ham fra Frankfurt angaaende et *Monument for Göthe*, som man önskede at han skulde overtage.

Paa denne Opfordring, som blev giort ham paa Frankfurter Kunstforeningens Vegne ved Hr. *George de St. George* og *Passavant*, yttrede vor Kunstner, at skiöndt han havde trukket sig tilbage fra större Arbeider og tænkte paa at tiltræde sin Hiemreise, følte han dog stor Lyst til at vise sig rede til Forherligelsen af en Mand som *Göthe*, og at han vel kunde önske, at slutte sin Löbebane med et saadant Arbeide.

Tildeels af denne Grund foretrak *Thorvaldsen* at foretage sin Hiemreise over Land, da han til den nærmere Bestemmelse angaaende Monumentet helst vilde indfinde sig i Frankfurt, eftersom han ogsaa underveis önskede at see sine sidste Monumenter opstillede i München, Stuttgart og Mainz. Men for en saadan Reise var der altid Hindringer nok i hans egen Ubestemthed, og da Tiden var rykket saalangt frem, at det var for sildigt at reise tillands, underrettede han sine Venner i Danmark om, at dersom det næste Aar maatte frembyde nogen Leilighed for ham til at fölge hiem med et dansk Krigsskib, skulde nu Intet afholde ham længer.

Foruden den allerede nævnte Udmærkelse, *Thorvaldsen* i dette Aar havde modtaget fra Würtemberg i Friedrichs Ordenens Commandeurkors, have vi i denne Henseende kun, for i Aar, at tilföie, at han under 13de December blev udnævnt til Æresmedlem af *Societé archéologique d'Athénes.*

Den danske Billedhugger

Bertel Thorvaldsen

og

hans Værker.

Ved

J. M. Thiele.

Tredie Deel.

Kiöbenhavn.

Paa Forfatterens Forlag i Thieles Bogtrykkerie.

1848.

THORVALDSENS

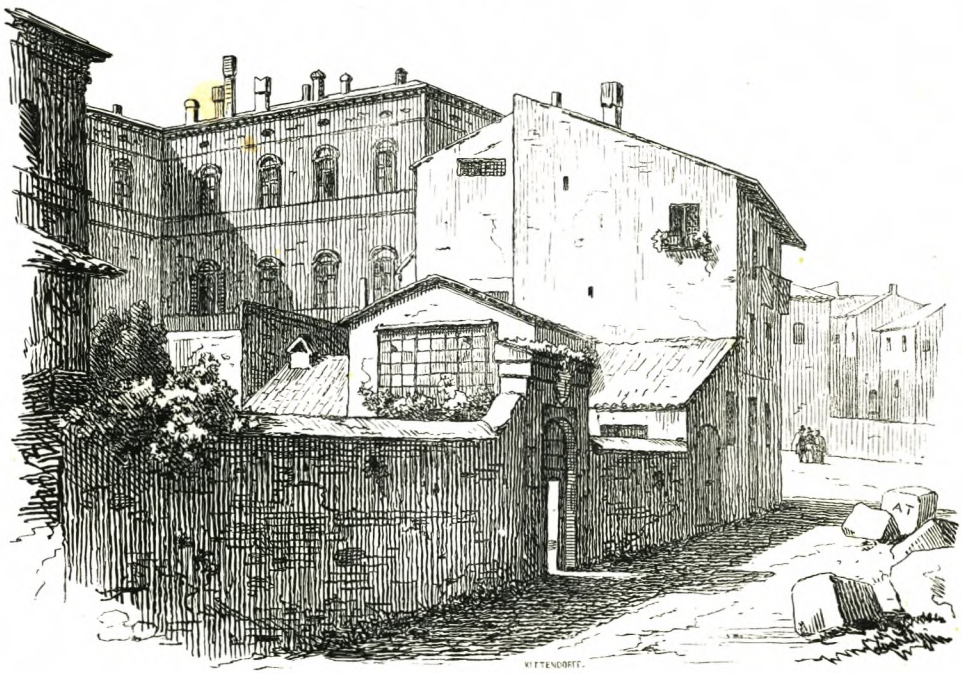
ARBEIDER OG LIVSFORHOLD

I

TIDSRUMMET 1828-1844.

VED

J. M. THIELE.

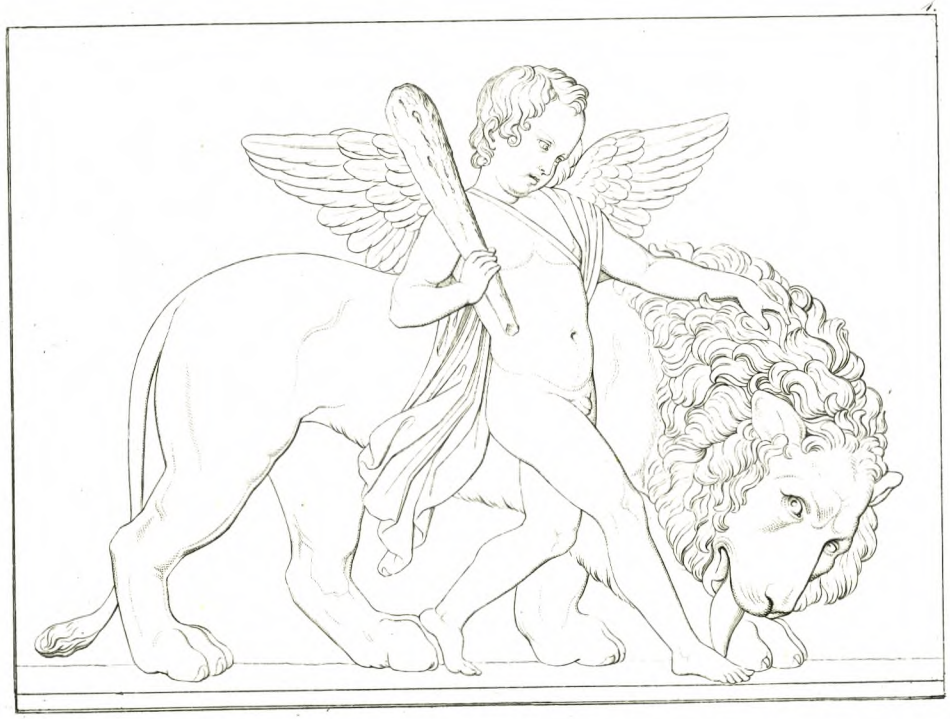

FÖRSTE DEEL.

KIÖBENHAVN.

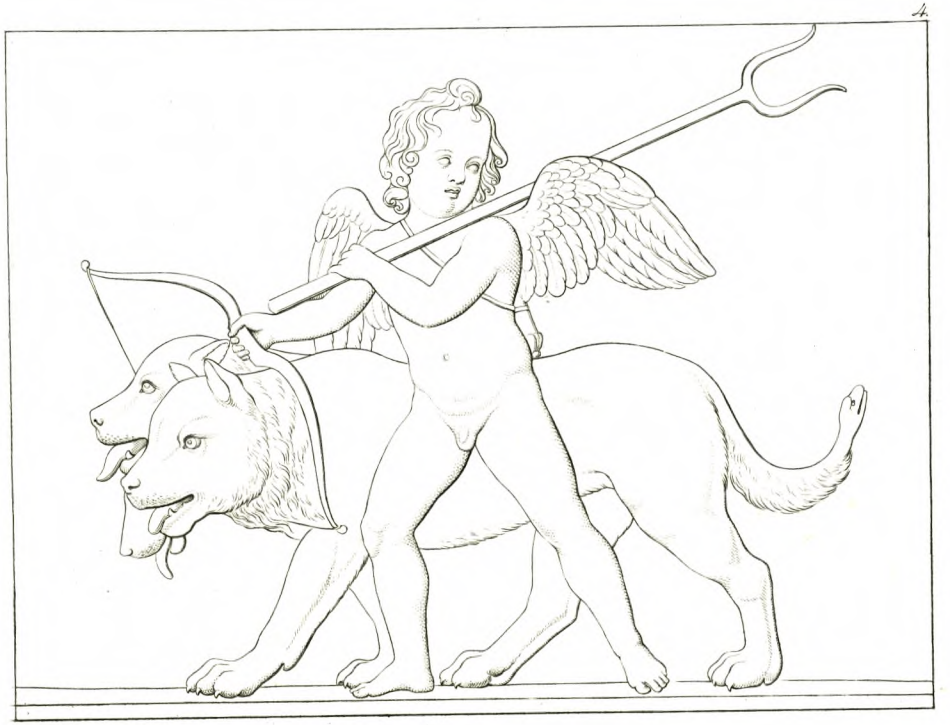
TRYKT PAA FORFATTERENS FORLAG I THIELES BOGTRYKKERI.

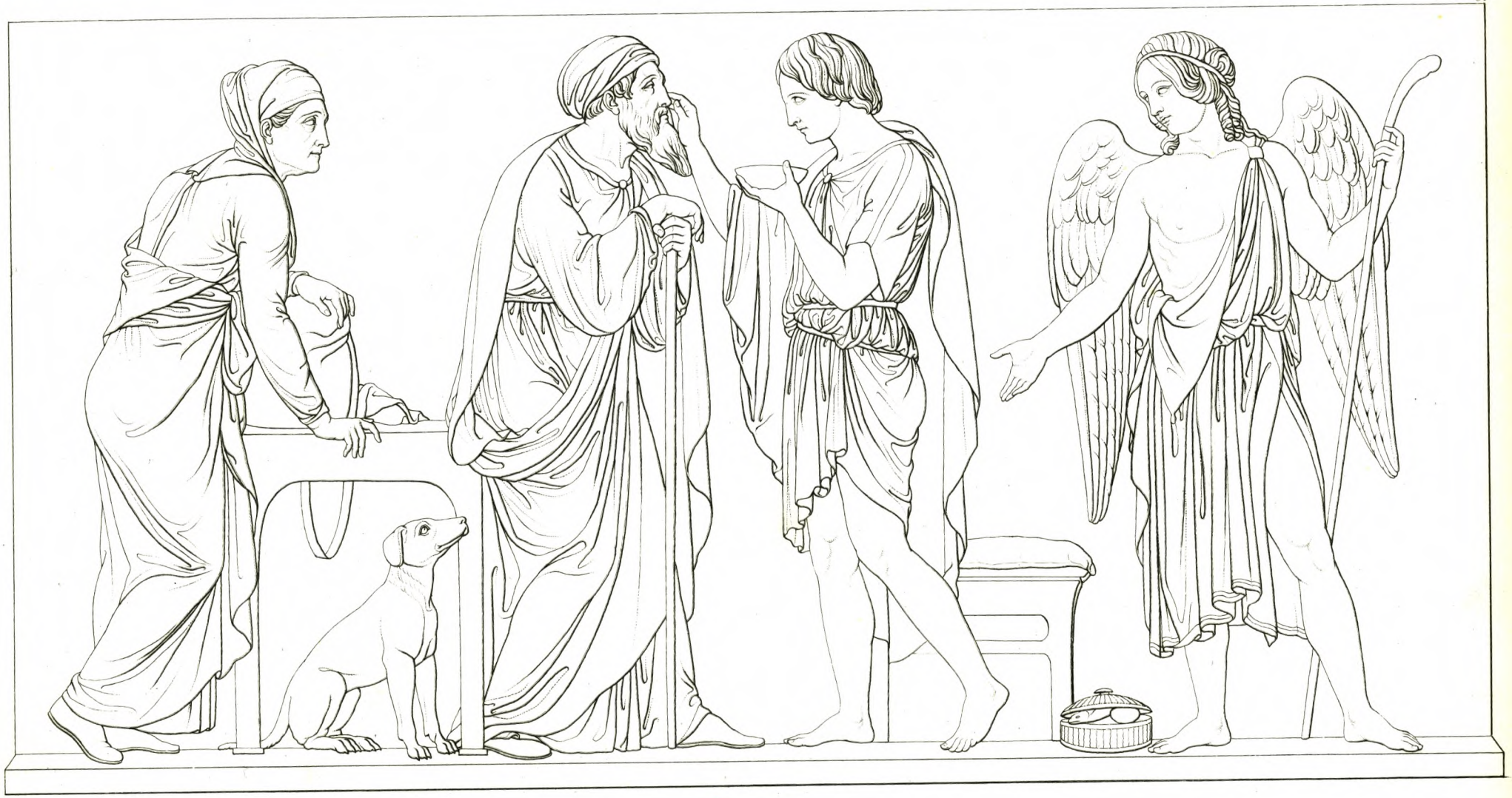
1848.

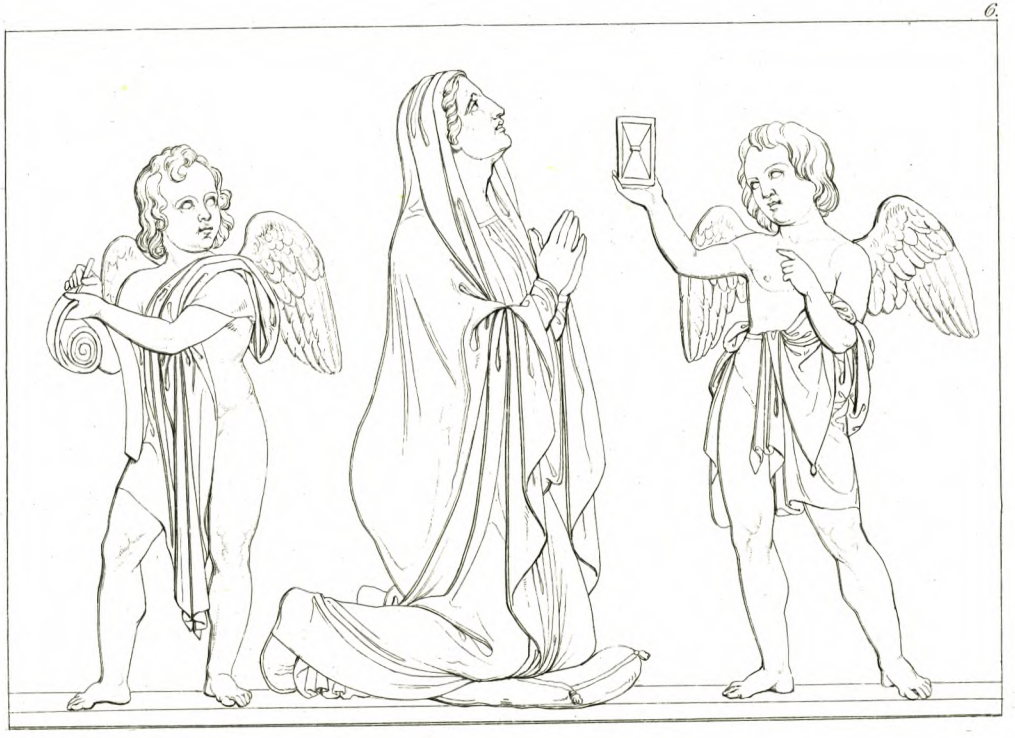

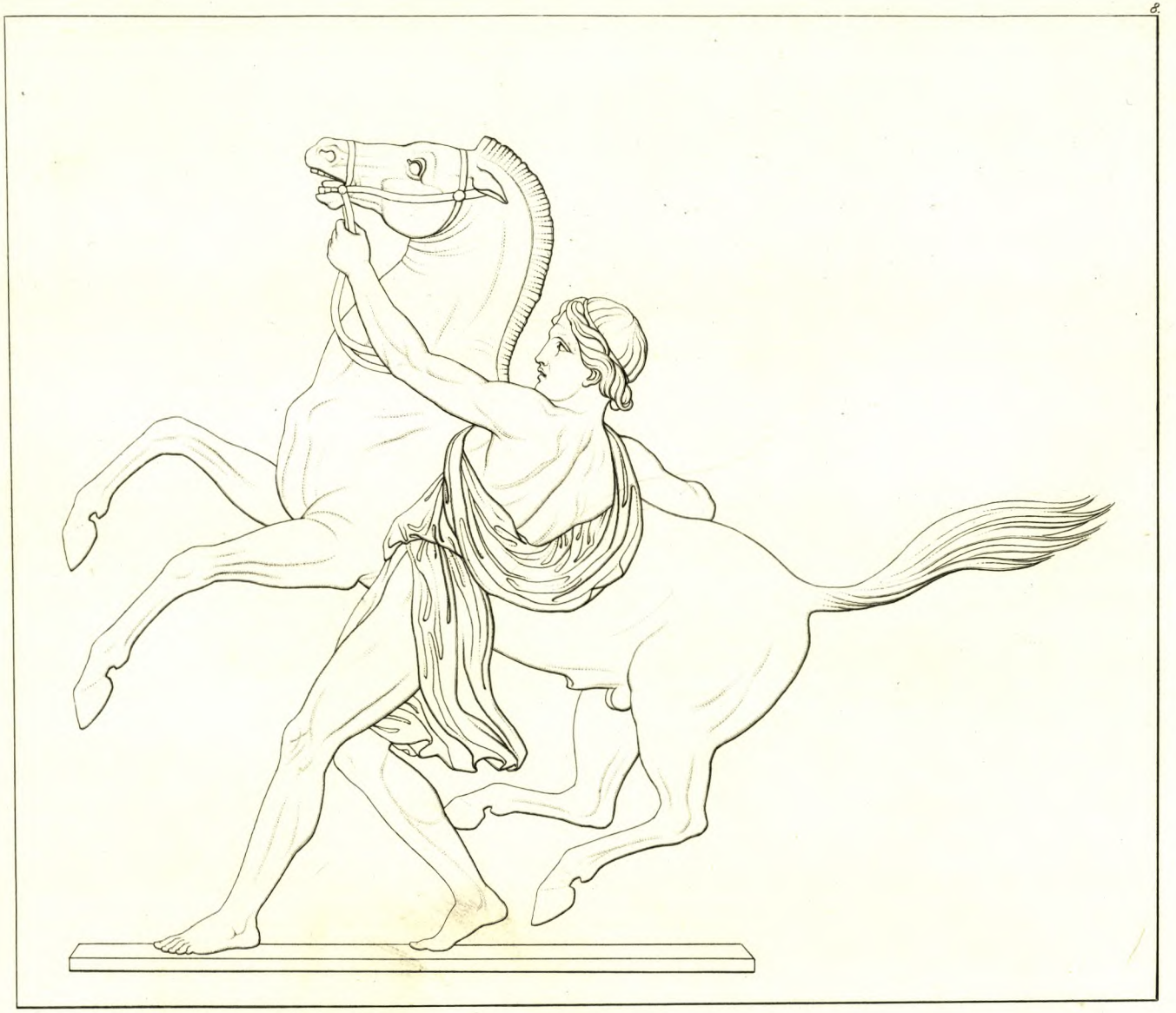

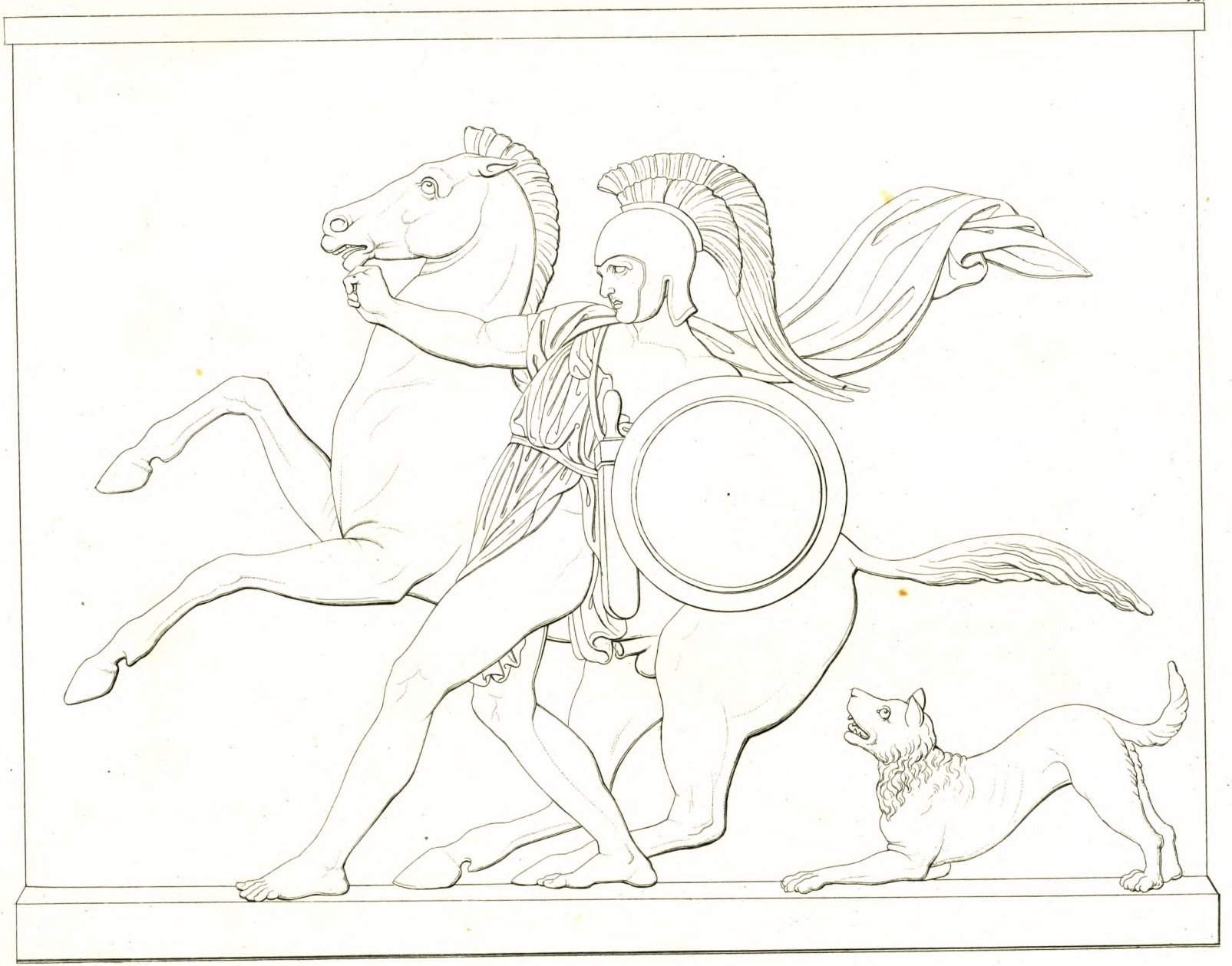

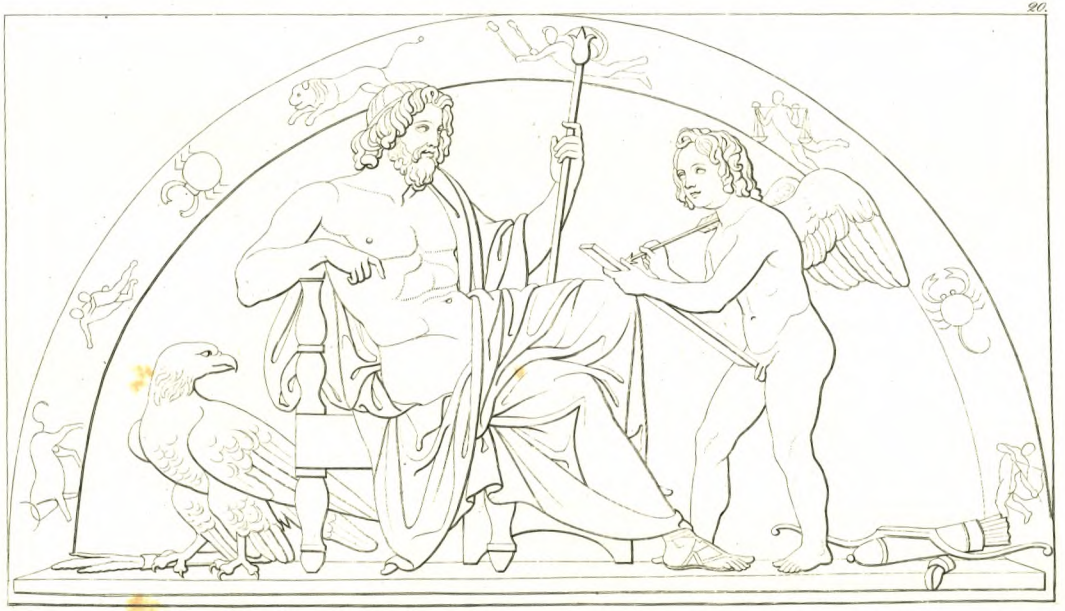

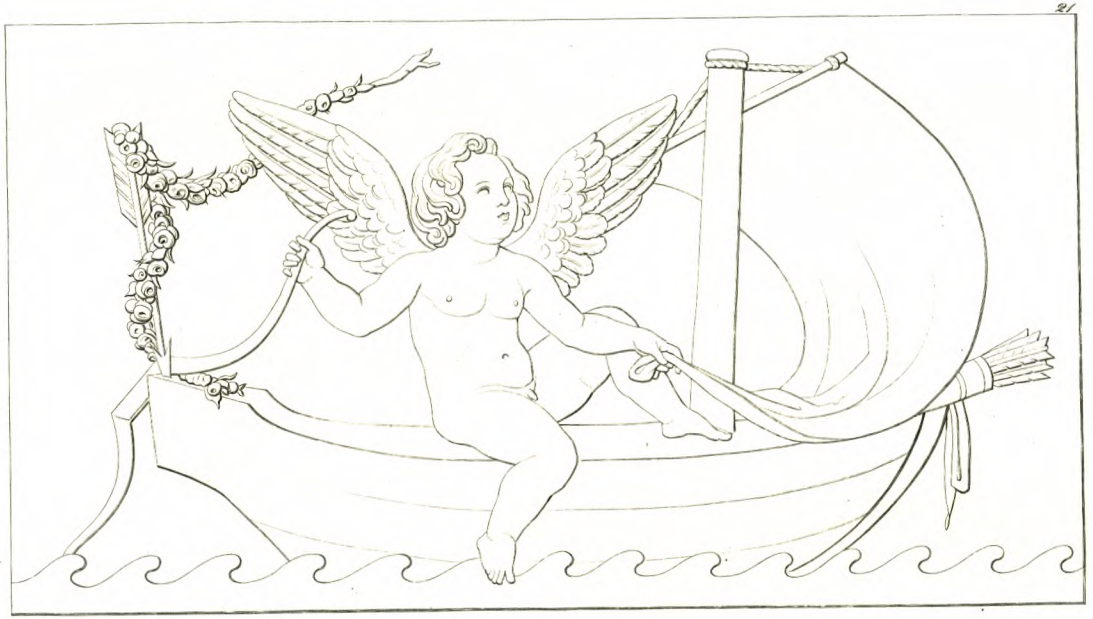

ACILLEVS

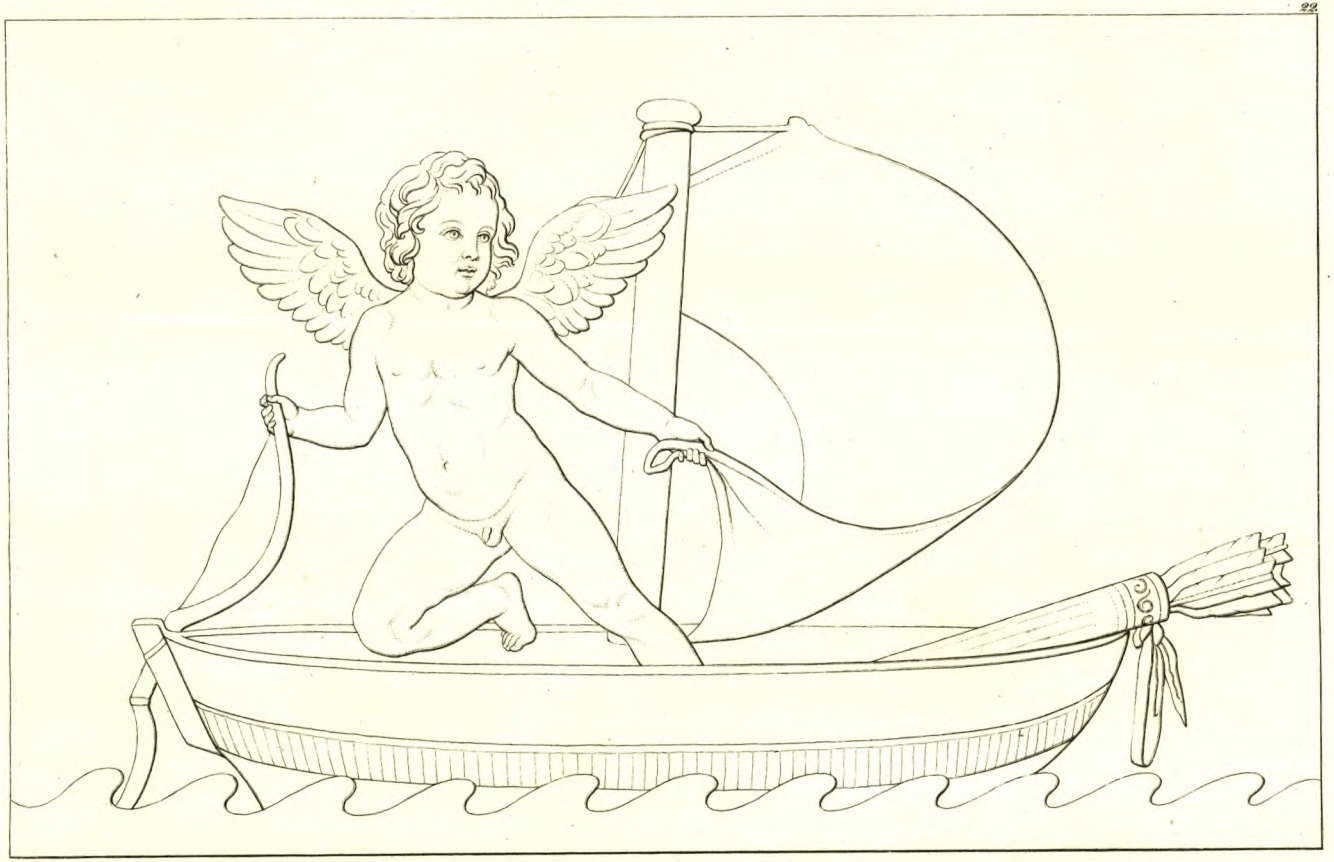

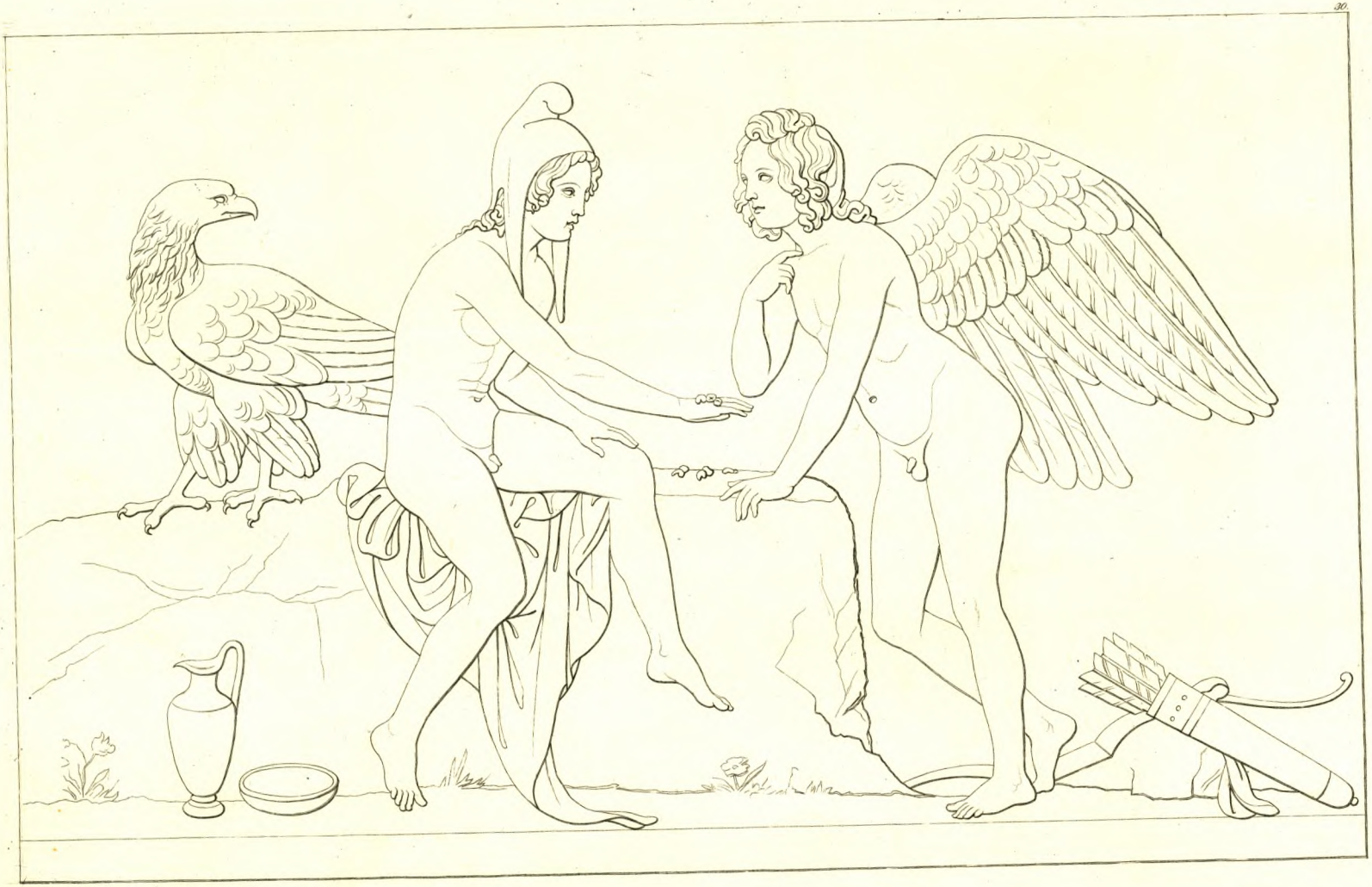

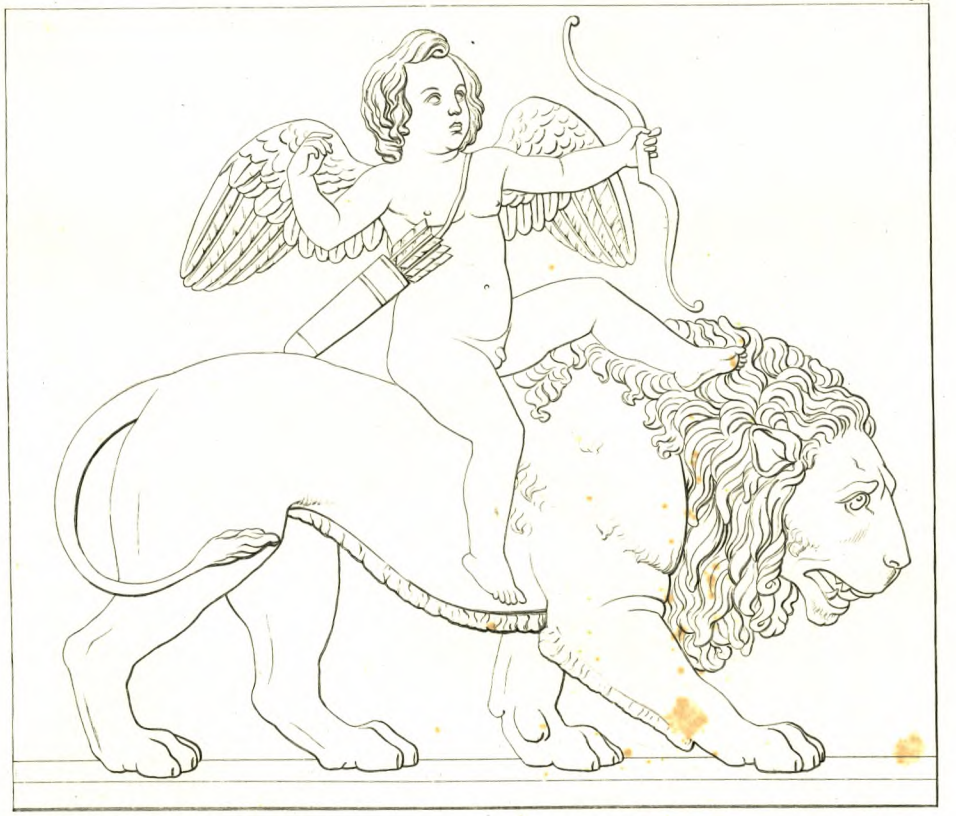

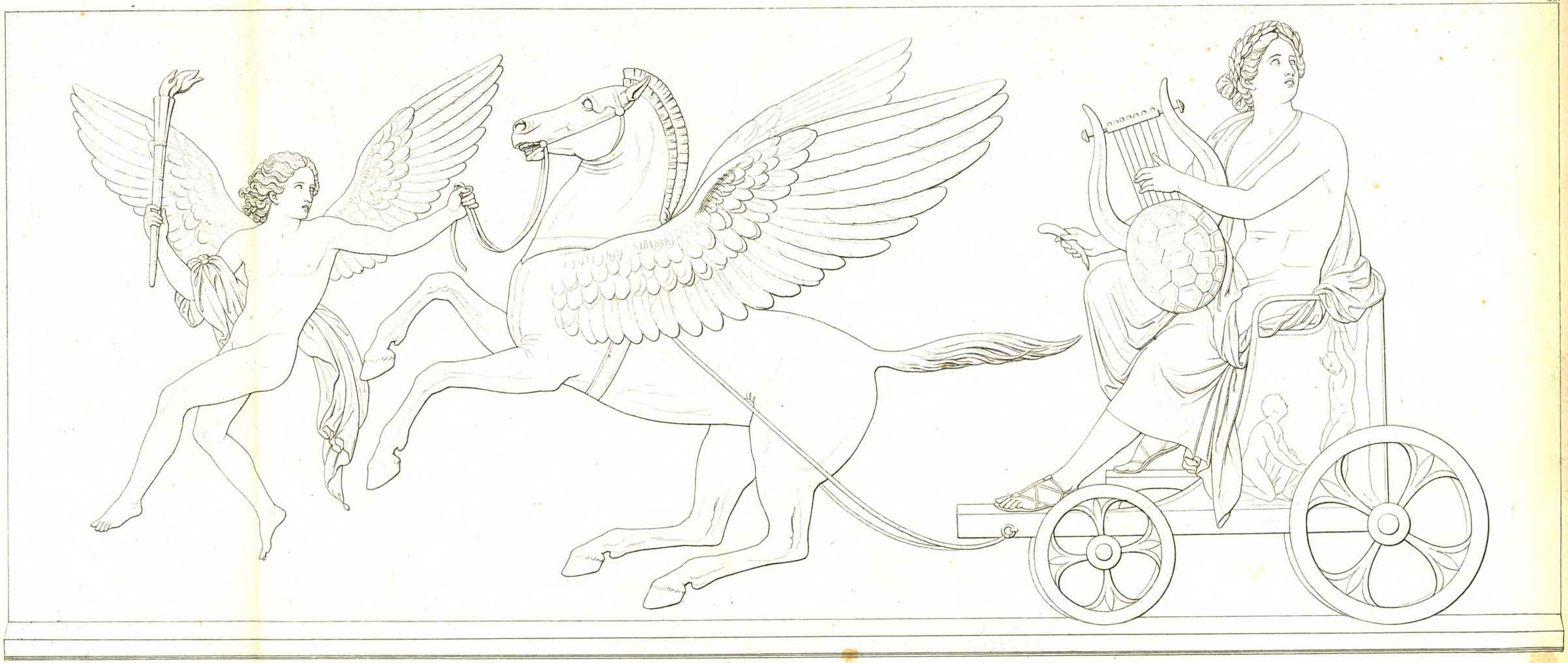

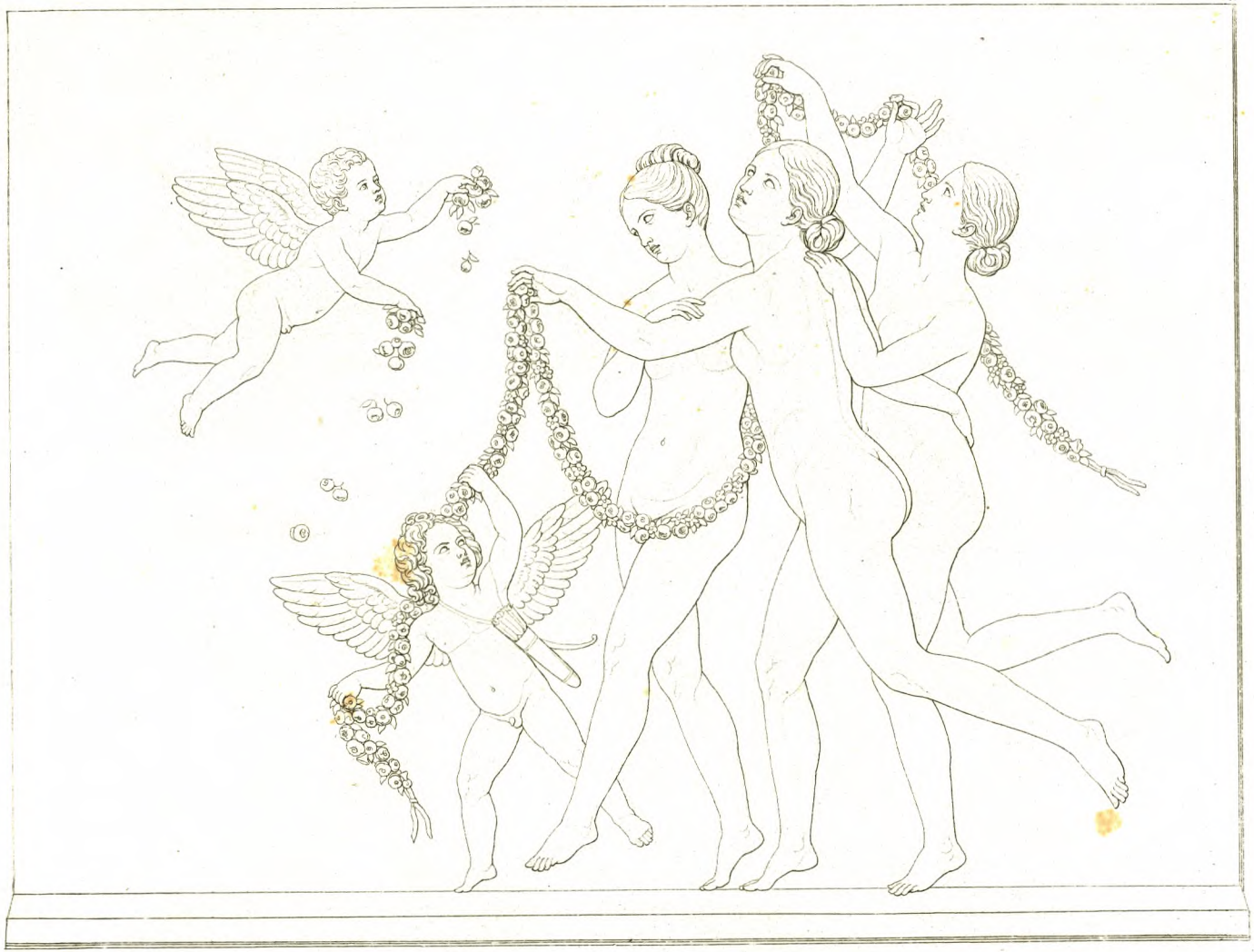

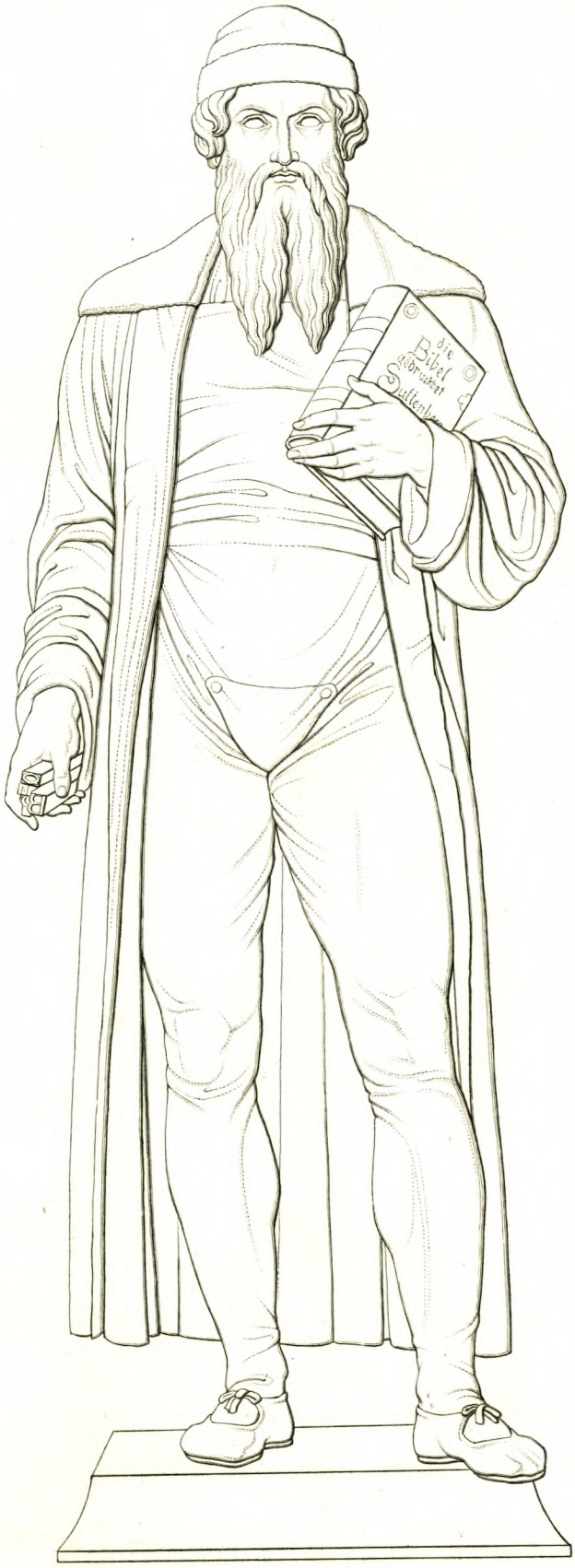

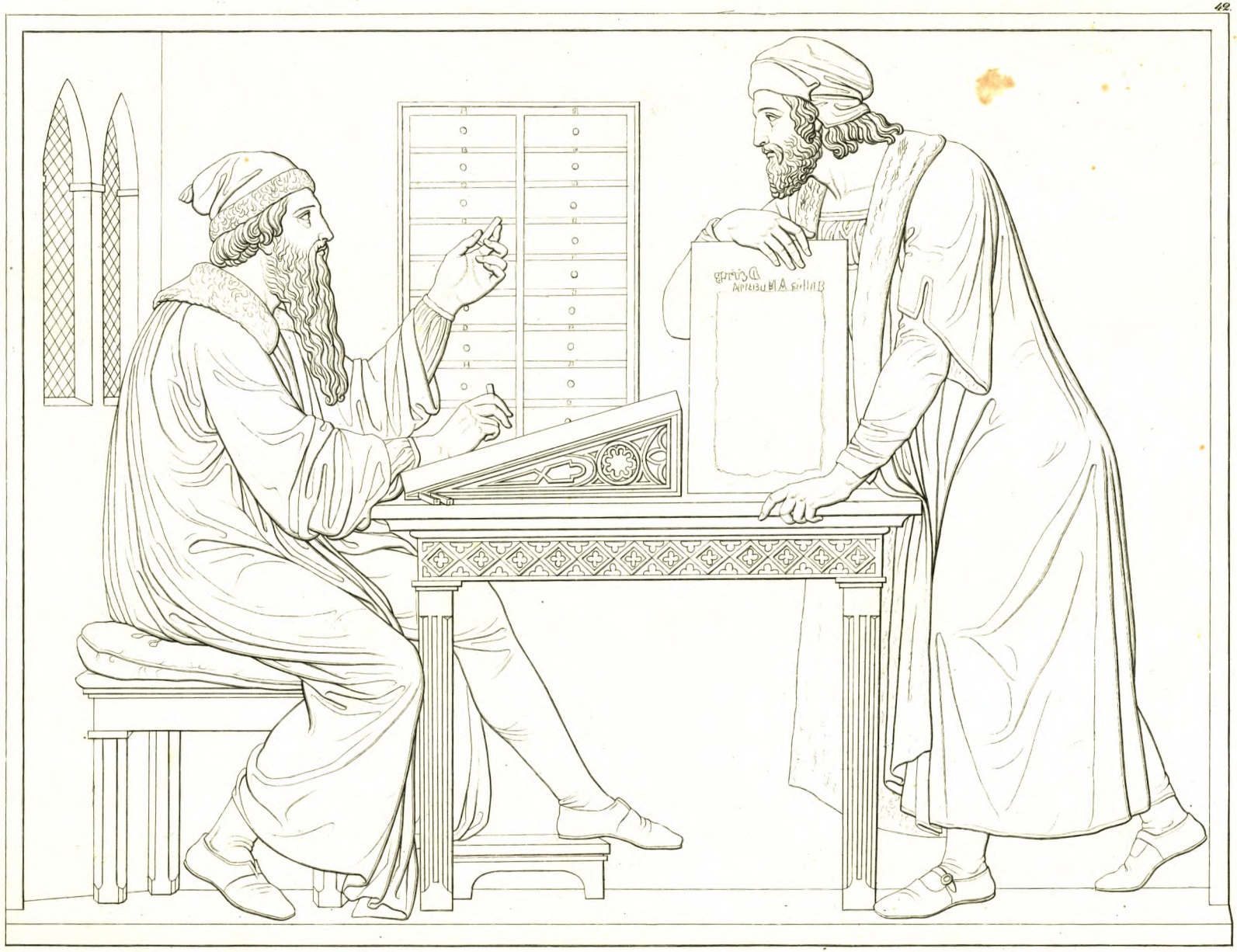

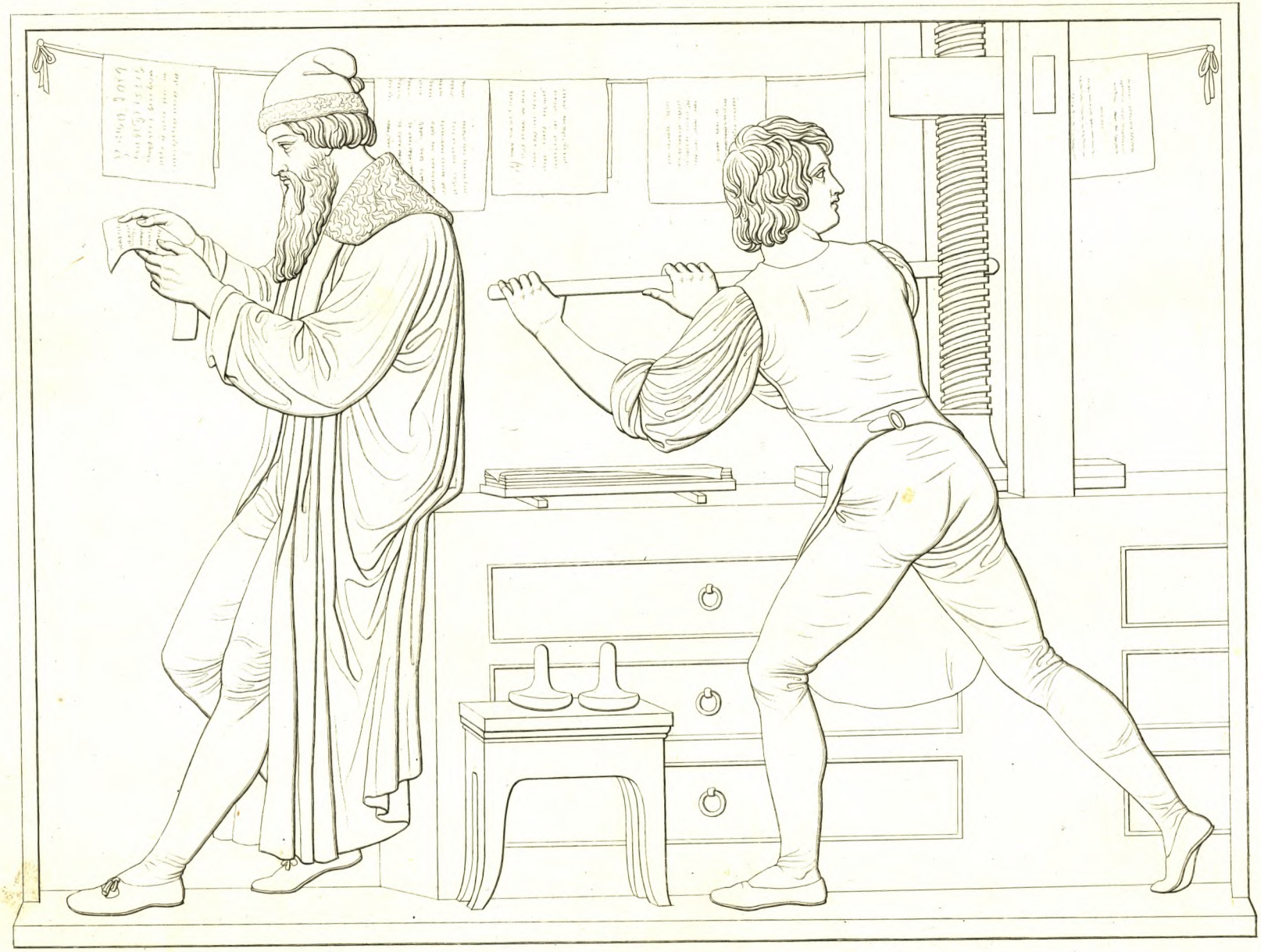

Die
Bibel
Wittenberg

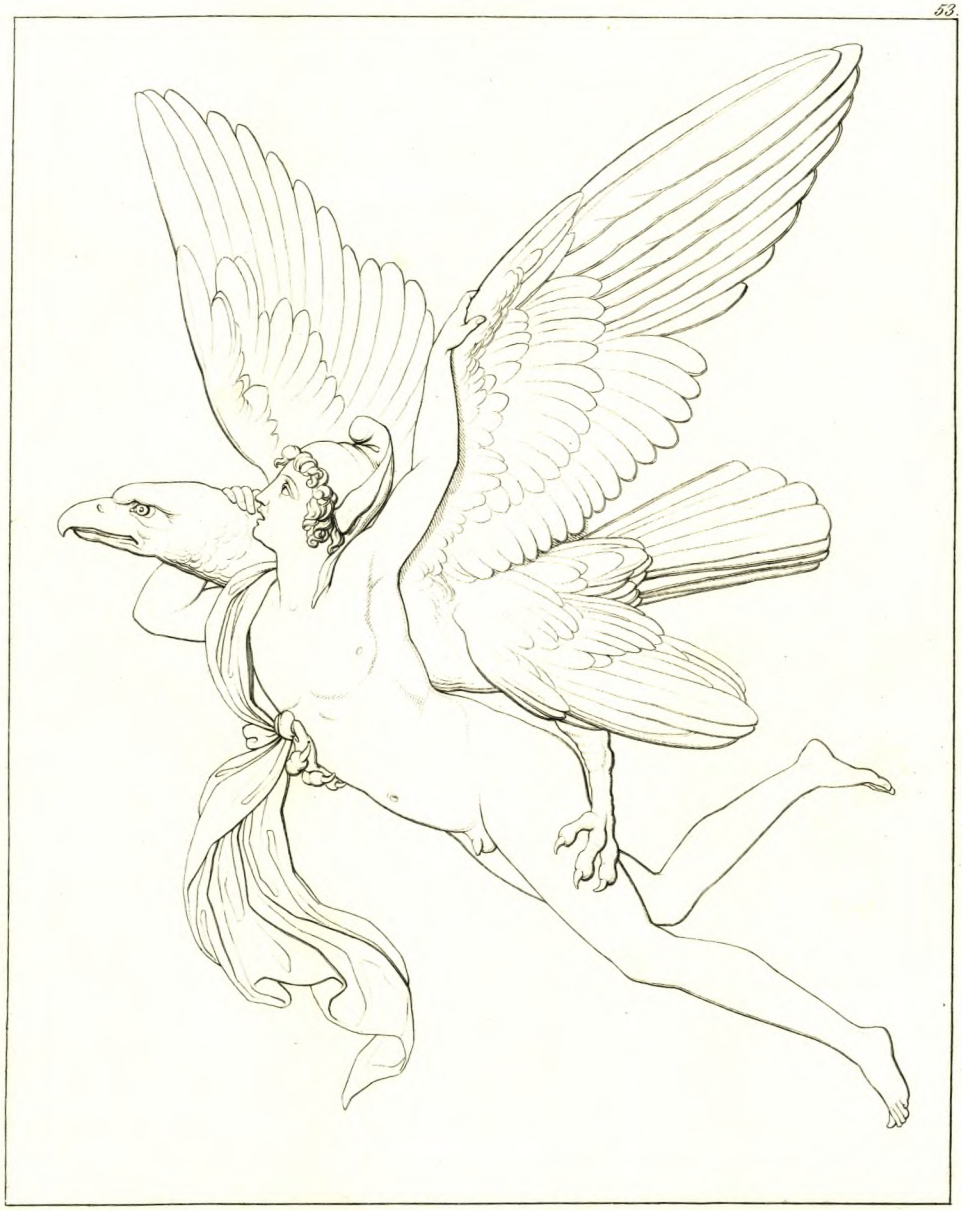

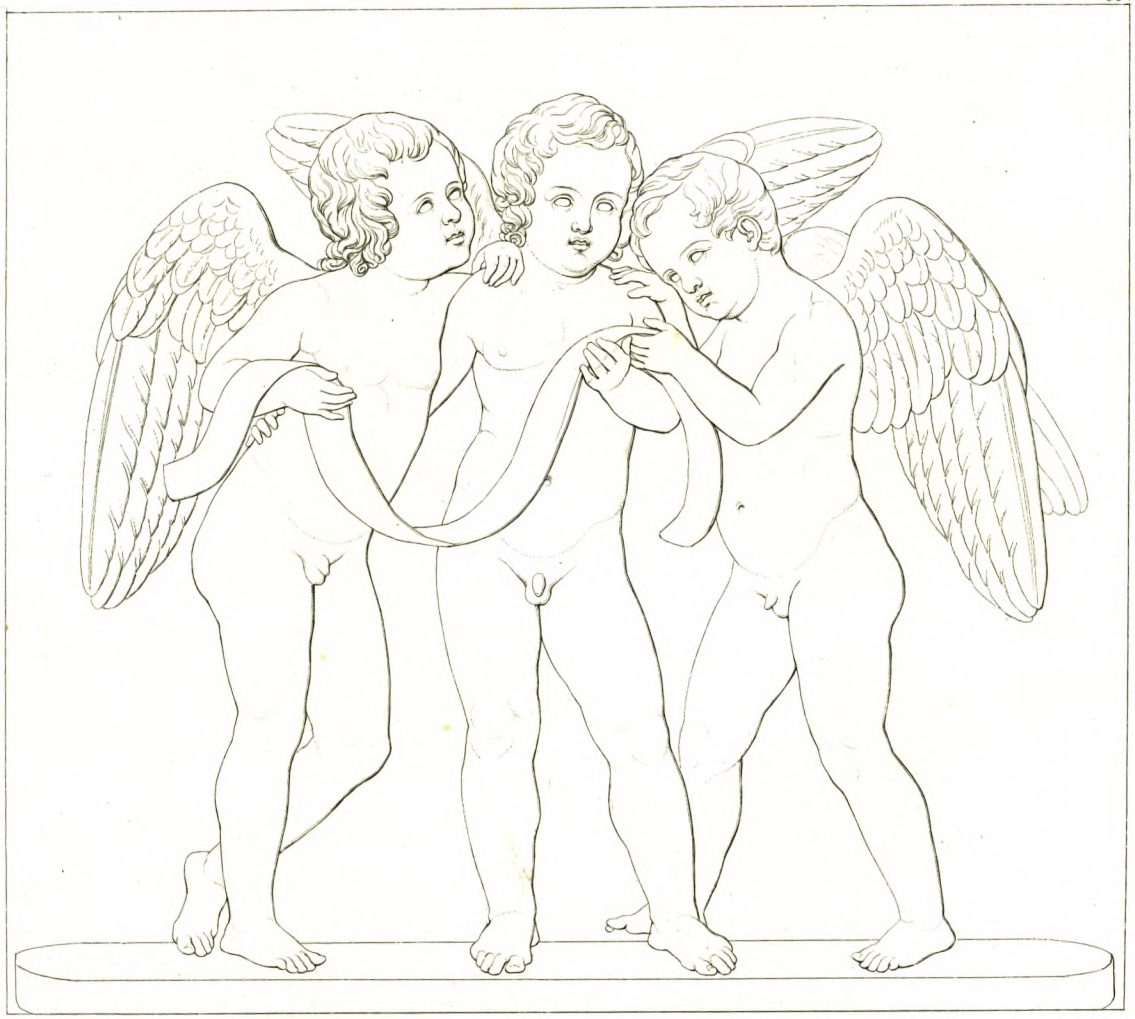

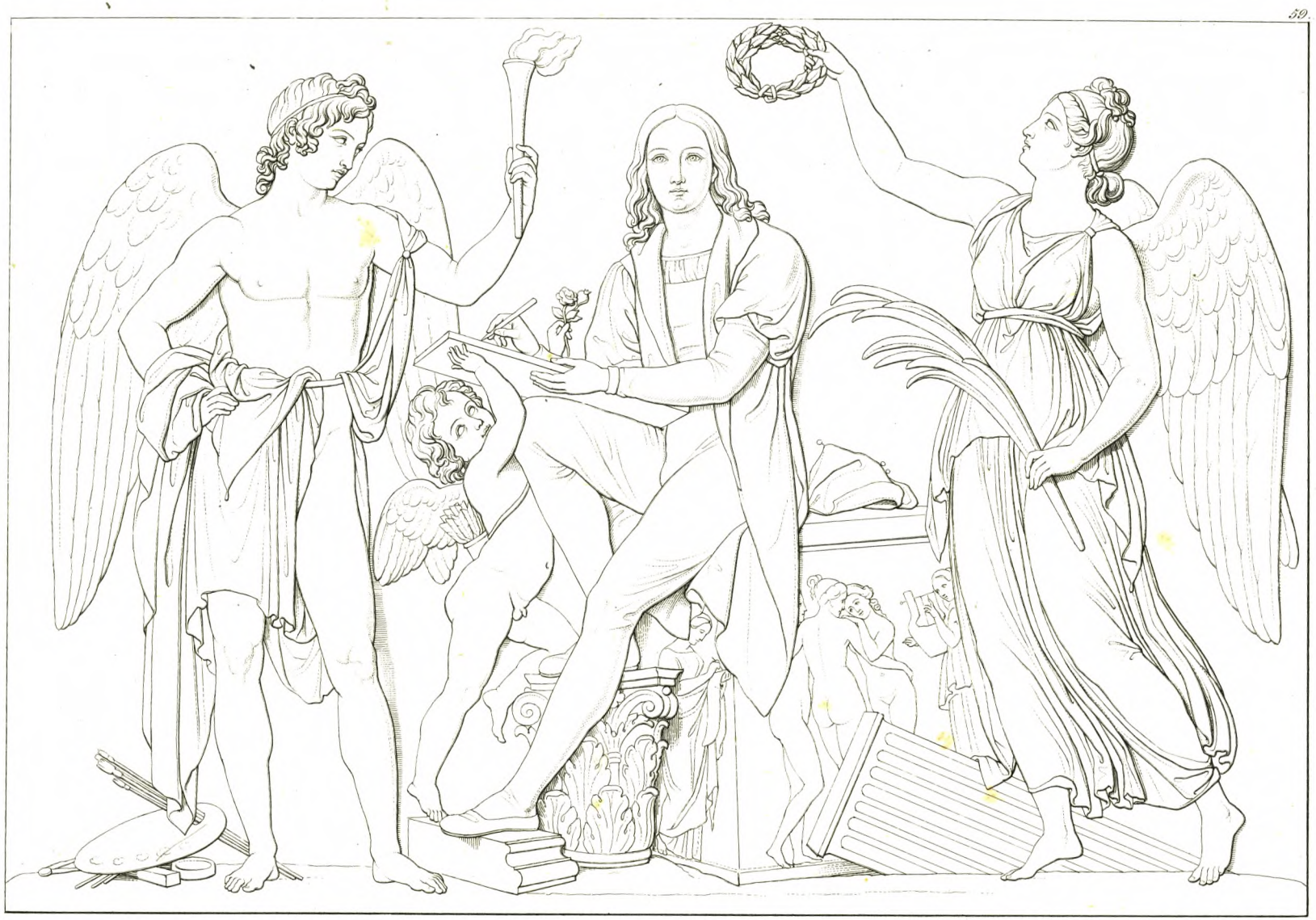

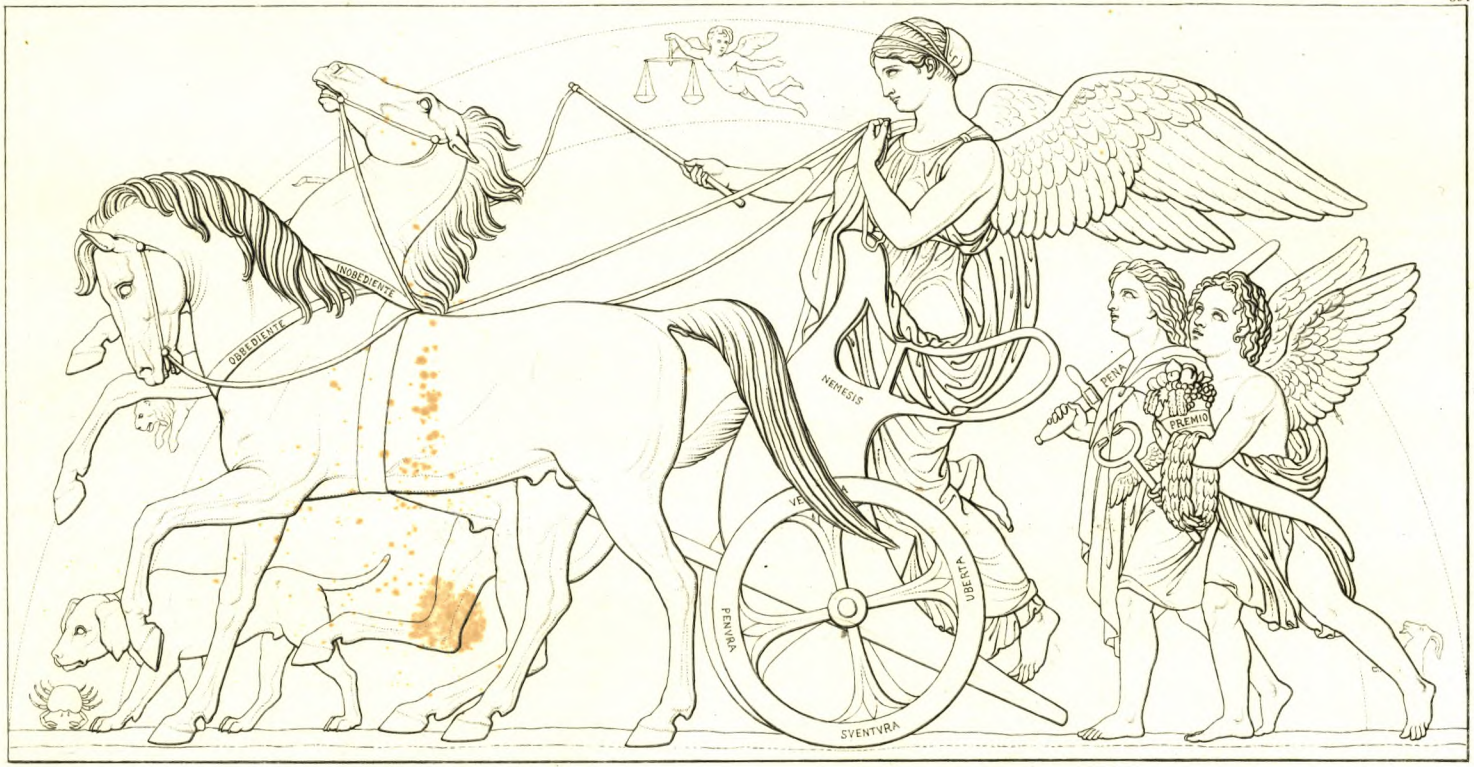

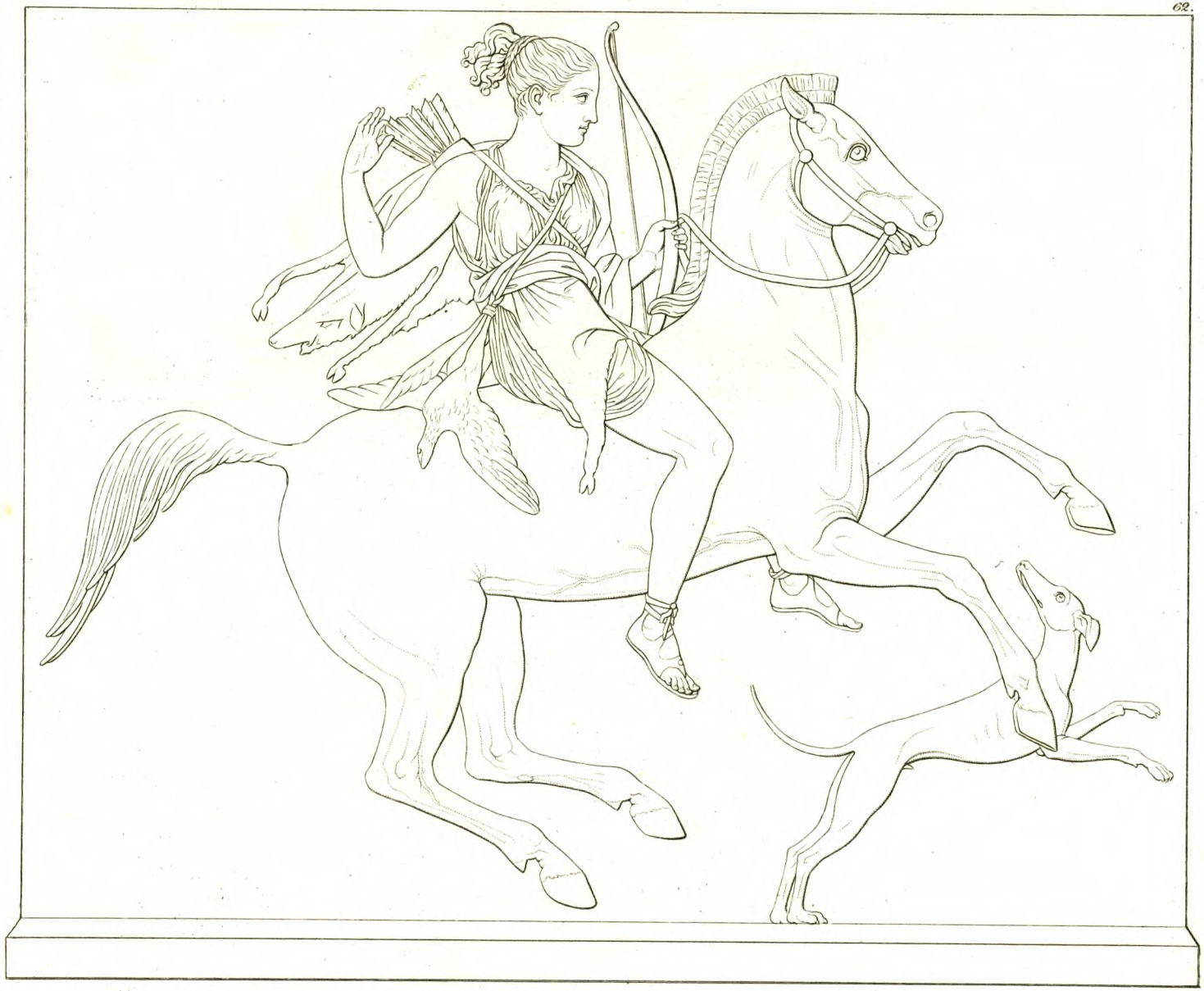

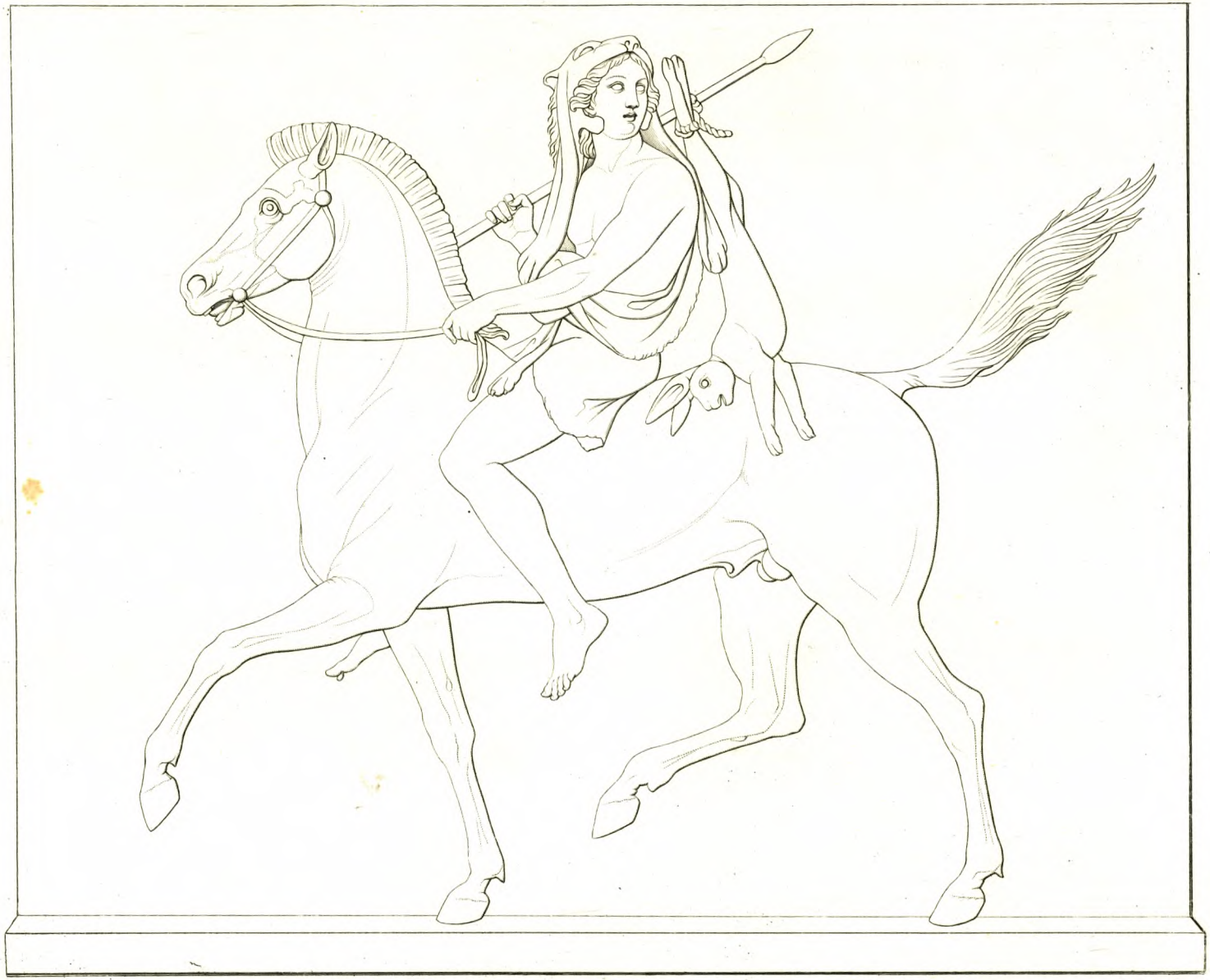

INOBEDIENTE
OBEDIENTE
NEMESIS
PENA
PREMIO
PENVRA
VBENTA
SVENTVRA

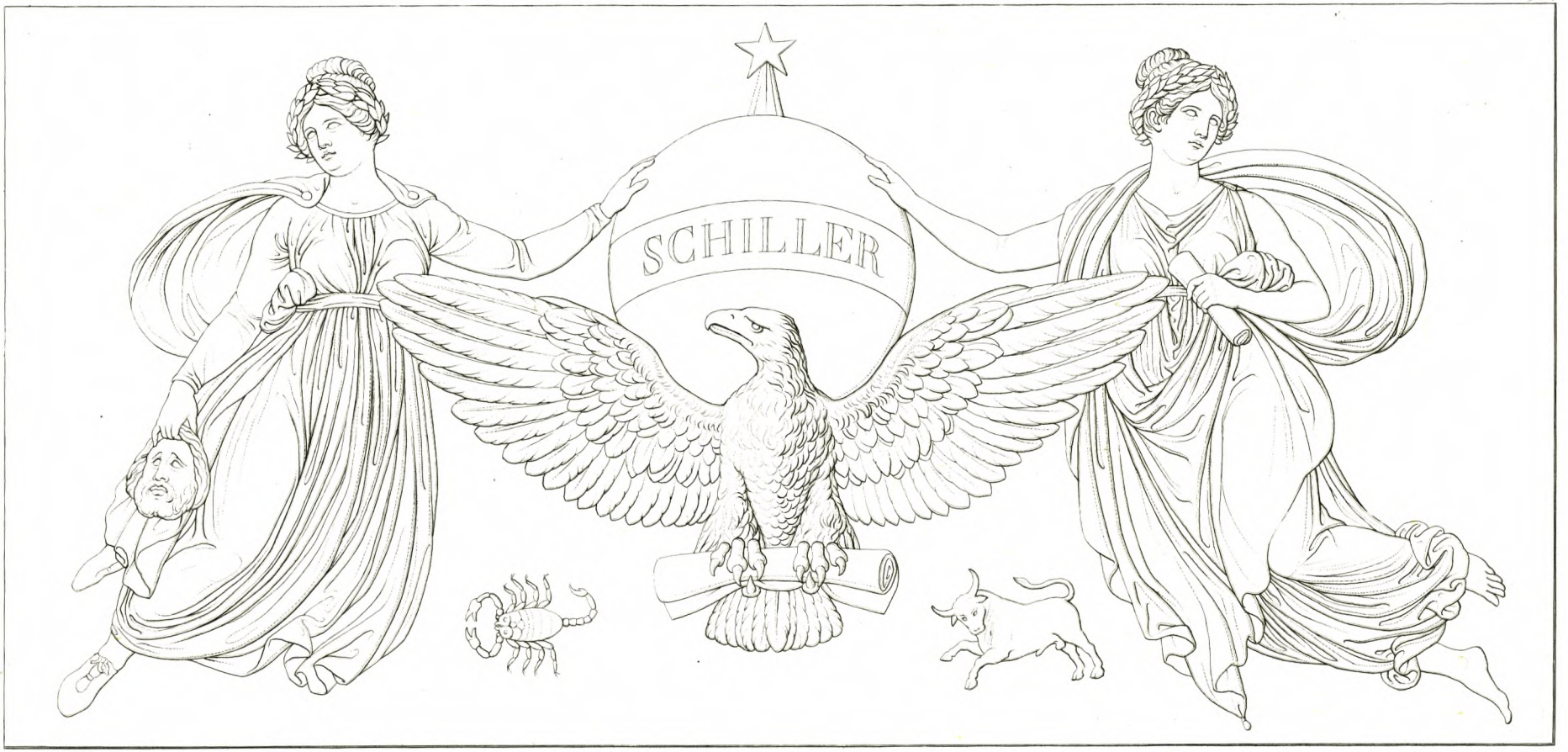

SCHILLER

